Se spune că există două categorii de scriitori: cei care scriu în ţinută de gală, ca un omagiu adus cărţii, şi cei care scriu în papuci şi în halat de casă. Metafora a fost întrebuinţată şi de scriitorul italian ERMANNO CAVAZZONI (n. 1947) care, dacă e să-l credem, nu se aşază la masa de scris decât îmbrăcat cu mare grijă, ba şi-ar pune şi fracul, dacă ar avea unul. Cu toate acestea, proza profesorului de estetică de la Universitatea din Bologna nu are nimic scorţos, aparenta ei răceală „ştiinţifică" este subminată de un delicios umor absurd, care aminteşte pe-alocuri de Urmuz, de O'Henry, de Čapek sau de Daniil Harms. Cavaz-zoni a debutat în 1987 cu romanul II *pocmn dei Imintiei*, din care s-a inspirat şi Fellini pentru scenariul ultimului său film, *La voce della luna*. Dar recunoaşterea internaţională a venit abia zece ani mai târziu, la publicarea volumului de microbiografii de imbecili, *Vite brevi di idioţi*, pe care-l oferim acum cititorilor colecţiei „Cartea de pe noptieră".

OPERA PRINCIPALĂ: *ÎI poema dei lunatici*, 1987, *Le tentazioni di Girolamo*, 1991, *Rivelazioni sui purgatori*, 1996, *Vite brevi di idioţi*, 1997, *Cirenaica*, 1999, *Gli scrittori inutili*, 2002.

Traducătoarea, Oana BOŞCA-MĂLIN, a absolvit Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine a Universităţii din Bucureşti şi este asistent universitar la Catedra de Italiană. Doctorand în Filologie, publică recenzii şi articole în revistele de cultură bucureştene. A tradus în limba italiană poezii ale Danielei Crăsnaru, cu care a alcătuit un volum în curs de apariţie. *Calendarul imbecililor* e prima ei traducere din literatura italiană.

ERMANNO CAVAZZONI
IMBECILILOR
Traducere din italiană de OANA BOŞCA-MĂLIN
e;<…
HUMANITAS
BUCUREŞTI
Colecţie îngrijită de IOANA PÂRVULESCU
Coperta colecţiei

IOANA DRAGOMIRESCU MARDARE

Către cititor

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României CAVAZZONI, ERMANNO

Calendarul imbecililor / Ennanno Cava/zoni; trad.: Oana Boşca-Mălin.

— Bucureşti: Humanitas, 2005

ISBN 973 – 50 – 1050-X

I. Boşca-Mălin, Oana (trad.) 821.131.1 – 32 = 135.1

ERMANNO CAVAZZONI

VITE BREVI DI IDIOŢI

e Giangiacomo Feltrinelli Editore Milano 1994

Romanian edition published bv arrangement with Feltrinelli Editore S.p.A. through Agenţia literară

SUN S.R.L

e HUMANITAS, 2005, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS

Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România te1.021/317 18 19, fax 021/317 18 24

www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POŞTĂ: tel. 021/311 23 30, fax 021 /313 50 35, C.P.C.E.

— CP 14, Bucureşti e-mail: cpphumanitas.ro www.librariilehumanitas.ro

ISBN 973 – 50 – 1050-X

Ceea ce urmează reprezintă calendarul unei luni; fiecare zi aduce cu sine viaţa unui fel de sfânt, care pătimeşte şi se veseleşte, aidoma sfinţilor tradiţionali. Apoi luna noastră se termină, pentru că pe lumea asta toate au un sfârşit, chiar şi scurtele noastre vieţi de imbecili.

Ce lună urmează, nimeni nu ştie precis; dacă, de exemplu, o să râdem sau o să plângem mai mult, dacă o să fim singuri sau înconjuraţi de semenii noştri. Nu există decât supoziţii. Unele dintre ele

impresionante.

Sunt unii care susţin că luna care urmează nu se termină niciodată; e o idee extravagantă, şi doar gândul la ea te oboseşte.

Sunt însă alţii care spun că totul se reia mereu de la capăt, eventual pe o altă planetă; dar de fiecare dată umanitatea e cu o treaptă mai imbecilă. Până când, într-o progresie lentă, din planetă în planetă, se ajunge la totala şi absoluta imbecilitate, în care nimeni nu-şi mai aduce aminte de nimic, nici măcar de lucrurile elementare, cum ar fi de exemplu să simţi că eşti diferit de o piatră sau de un meteorit. Acesta ar fi stadiul de beatitudine.

Cineva a spus că este o stare foarte asemănătoare cu a plumbului.

1 Expertul în aeronautică

** –…

Domnul Pigozzi citise într-un ziar că un inginer mecanic din Germania de Est construise în 1976 un mic avion cu motor, din piese recuperate de la maşini vechi, şi că fugise în Germania de Vest zburând cu el peste graniţă. Erau anii în care popoarele trăiau opresiunea comunismului.

Şi, întrucât Pigozzi avea o maşină Fiat veche şi nu se înţelegea nici cu soţia, nici cu fiica, începuse să viseze că, într-o bună zi, o să pornească în zbor şi că n-o să se mai întoarcă niciodată. Era tehnician specialist şi se pricepea la motoare, în plus, se inspirase dintr-o enciclopedie geografică ilustrată. Ideea sa era să uşureze la maximum automobilul Fiat, şi de aceea eliminase toate portierele şi întreaga caroserie. Scosese şi roţile din spate şi pusese în loc o rotiţă centrală, găsită pe la fiare vechi. Mutase pe centru scaunul şoferului, şi acesta foarte mult uşurat, şi înlăturase puntea şi axul de transmisie. Nu mai rămăsese decât motorul, pe cele două roţi din faţă, şi o ţeavă de care erau prinse scaunul şi rotiţa din spate. Dusese maşinăria la periferie, pe un teren deocamdată viran, întrucât se aştepta să iasă autorizaţia de construcţie. Lucra în apropierea unui atelier de dezmembrări auto, dar şeful atelierului nu ştia nimic despre proiectul său; credea că vrea

să facă un utilaj agricol pentru cosit iarba, așa îi spusese Pigozzi, un utilaj experimental de concepție futuristă. Tocmai de aceea avea nevoie de elice, pe care o și montase în față, pe arborele motor. Elicea o găsise la aeroport, aruncată într-un colț; i-o dăduseră gratis pentru că avea un defect, dar el nu-i găsise niciunul. „La aeroport – spunea șeful de la atelierul de dezmembrări, domnul Caravita – elicele se găsesc gratis pe jos, pentru că au prea multe și n-au ce face cu ele". Pe urmă făcuse aripile de pânză pe un cadru ușor din bare de metal. Iar în spate, pe coadă, deasupra roții, eleronul de direcție. Șeful atelierului spunea că seamănă cu un aeroplan de la începutul secolului; Pigozzi zicea că e o cositoare de concepție modernă, așa cum se fac acum în America.

Construcția a durat mai bine de un an, dar pânza a pus-o în ultima zi, ca să nu dea de bănuit. Și la un moment dat, pe neanunțate, dimineața cam pe la zece (era iulie, în 1978), a pornit motorul. L-au văzut toți țiganii care-și puseseră corturile în apropiere. Motorul nu avea țeava de eșapament și el îl ținea turat la maximum, așa că avionul s-a pus în mișcare. Pilotul avea la el harta Asiei.

A început să prindă viteză. Ieșise să vadă și șeful atelierului care-l zărise mergând foarte repede, după părerea lui cam cu șaizeci sau optzeci de kilometri la oră. Țiganii zic cu o sută. Câmpul e ușor în pantă, ceea ce-i mărea viteza. A făcut aproape un kilometru, din ce în ce mai repede. Se pare că se strecurase o eroare la aripi, pentru că nu s-a ridicat deloc. Oricum, nimeni n-a văzut prea bine. De altfel, cel de la demontări auto credea că se apucă să cosească iarba; țiganii însă au alergat după el și l-au găsit mort; săracul, se lovise de parapetul viaductului. Avionul era distrus, dar se mai puteau recunoaște motorul Fiat și roțile din față, tot Fiat. Din expertiza făcută mai târziu asupra lui Pigozzi rezultă că moartea i s-a tras de la elice. Avea în buzunar patru milioane, permisul de conducere și o cutiuță de lapte condensat, probabil ca să se hrănească în timpul zborului. Avea și harta geografică a Asiei.

Conform mărturiei șefului de la atelierul de dezmembrări, eroarea fusese lipsa frânelor: nu luase în considerație eventualitatea

de a frâna. Iar asta era o greşeală chiar dacă ar fi fost vorba despre o cositoare. Soţia şi fiica lui nu ştiau nimic şi le repetau tuturor că soţul (şi tatăl) murise într-un accident rutier, în timp ce conducea maşina lor Fiat 850, în curba de pe viaduct. Ele credeau că o vânduse de ceva vreme; nu ştiau că încă o

** e

mai folosea, deşi era veche şi periculoasă. La curbă au pus o lespede mică, aşa cum se obişnuieşte pentru o rudă care pierde controlul maşinii. Iar pe ea, binecunoscutele cuvinte pe care le scriu de obicei gravorii de pietre funerare: „… soţia Virginia şi fiica Sara, profund îndurerate de dispariţia… etc. etc… lui Pigozzi Ettore”.

2 Cei trei magită.

Mulţi susţin că Iisus Cristos ar fi un extraterestru. Acelaşi lucru l-a susţinut şi Raffaello Pelagattr cât a trăit, mai precis de la nouăsprezece ani până aproape de cincizeci, vârstă la care a decedat. E un exemplu viu al felului în care o simplă idee ce pluteşte în aer poate distruge viaţa unei persoane. Susţinea că Iisus Cristos a fost un extraterestru picat probabil dintr-o rachetă în noaptea de Crăciun, ori un extraterestru nelegitim părăsit de trei ucigaşi plătiţi, debarcaţi de pe o navă spaţială, îmbrăcaţi ca cei trei magi. Magii s-ar fi urcat apoi din nou la bord; şi într-adevăr, de atunci nimeni n-a mai auzit vorbindu-se despre ei.

Despre orice altceva era dispus să discute şi să ajungă la un compromis, dar nu şi când era vorba despre cei trei magi. Pe urmă, spunea el, Iisus se îmburghezise, într-un fel. Fusese părăsit de mic, aşa încât devenise la fel ca toţi ceilalţi

* gatta da pelare = situaţie complicată, bătaie de cap (*n.t.*).

oameni; în schimb, cei trei magi ar fi mult mai interesanţi din punct de vedere al purităţii rasei. Ar fi de văzut dacă n-au mai coborât şi altă dată pe Pământ ca să mai lase şi altceva, sau dacă nu cumva mai coboară şi acum din când în când. Problema era cum să le împace pe toate astea cu marxismul, de vreme ce Pelagatti era marxist convins; dar el nu vedea niciun fel de conflict aici. Şi totuşi, a trebuit să înfrunte

toată viaţa neînţelegerea şi polemicile cu cei din jur. Când marxiştii spuneau că în ce-i priveşte pe magi era vorba de suprastructuri, se indispunea groaznic şi, parcă ieşit din minţi, căuta să le ardă pumni mai ales teoreticienilor şi celor mai drept-credincioşi membri ai partidul său. Marxiştilor le spunea că şi el, la urma urmei, e ateu şi că o navă spaţială nu contrazice marxismul, ci dimpotrivă, îl deschide spre noi orizonturi siderale. De obicei, obiecţia majoră pe care i-o aduceau se referea la prezenţa celor trei cămile. „Cum se face – îl întreba secretarul de cel vilă, supranumit Siccardi –, cum se face că magii vin cu cămila, şi nu cu racheta?" El îi răspundea că marxismul are, de bună seamă, idei preconcepute, complet nejustificate, faţă de cămile; şi apoi ce ştiau ei despre sistemele de propulsie extraterestră? Erau ani de gravă intoleranţă politică, în care se respectau numai conceptele lui Marx şi Engels şi în care pumnul hotăra adesea cine are dreptate şi cine nu. În 1952 Pelagatti avu o mână ruptă, stânga; la distanţă de câteva luni, a rupt la rândul lui mâna unui preot. Tot ce-i făceau marxiştii la secţie, el aplica imediat asupra preoţilor. Era un fel de compensaţie psihică, tot în spiritul epocii, de parcă popii fuseseră inventaţi ca supapă pentru nevrozele marxiştilor. îşi pierd vi şi dinţii în apărarea teoriei celor trei magi; în general, după primele schimburi de idei, comitetul director şi însuşi secretarul îl trânteau la pământ şi-l imobilizau, în timp ce el, Pelagatti, se zbătea şi, dacă apuca, trăgea la întâmplare şuturi şi pumni. Dar ei erau mulţi împotriva unuia singur, aşa că până la urmă ei aveau dreptate şi-l făceau să tacă din gură, ca să-şi poată continua şedinţele în linişte. În ziua următoare, Pelagatti pornea plin de obidă în căutare de preoţi; şi îi era suficient unul singur ca să egaleze scorul. „Cei trei magi călătoreau cu racheta", spunea. De obicei preotului îi era frică, şi la auzul acestor vorbe o zbughea imediat, pentru că se răspândise deja vestea că Pelagatti e duşman de moarte al feţelor bisericeşti. Pretindea să poarte o discuţie teologică, care se termina însă chiar înainte să-nceapă, pentru că marxistul îi citea preotului pe chip ideea conformistă şi conservatoare asupra magilor. Uneori, părintele se baricada în confesional şi Pelagatti îl lua

la-ntrebări de afară: „Cine sunt cei trei magi?” ţipa, şi se auzea cum loveşte cu pumnul în peretele de lemn, ca să-l scoată din ascunzătoare. Trebuie spus că, dacă preotul era singur, Pelagatti îl dovedea, întrucât confesionalul e construit din lemn subţire;

**? <…

dar rareori se-ntâmplă ca feţele bisericeşti să fie izolate, aşa că imediat apăreau ceva întăriri, fie clerici fie credincioşi, iar Pelagatti începea să bată în retragere. „Vreau să ştiu – spunea – de ce negaţi chiar şi cea mai mică posibilitate de existenţă a astronavelor”. Ştiau că e marxist, ceea ce crea întrucâtva limite de comunicare. De aceea Pelagatti rămase toată viaţa un solitar; deseori dus la poliţie, suferind crize politice de identitate, care-l aruncau într-o muţenie încăpăţânată sau într-o flecăreală nesfârşită despre motoarele navetelor şi cămilele celor trei magi.

Prin 1960 se întâmplă un lucru curios; într-unul din atacurile sale asupra preoţilor, Pelagatti dădu peste unul care se poate spune că l-a lecuit definitiv. Fapt şi mai curios, printr-o ironie a sorţii, preotul se numea don Pelacani. Don Pelacani era un paroh de periferie, scutit însă de oficiere şi destul de în vârstă; era un mare fumător şi avea o teorie. Spunea că pe Marx şi Engels îi inventaseră marxiştii şi că, după părerea lui, cei doi nu existaseră niciodată în realitate; lucrul se putea deduce din portretele lor, pentru că aveau bărbi false, probabil închiriate. El presupunea că cei care îi inventaseră erau doi marxişti oarecare, necunoscuţi, probabil fraţi, într-o zi de chef cu alţi marxişti. După părerea lui, îşi puseseră bărbile şi se prezentaseră ca

* cane da pelare (expresie inexistentă ca atare; joc de cuvinte, v. mai sus) = situaţie şi mai complicată, belea în *t*).

Marx şi Engels la fotograf. Şi fiindcă asta pica la tanc pentru întreaga mişcare marxistă, de atunci se fălesc cu cele două portrete la manifestaţii, deşi e evident că barba e falsă, lipită sau prinsă cu un elastic, şi e clar că sunt doi fraţi sau chiar gemeni monozigoţi, ascunşi sub pseudonimele de Marx şi Engels.

Don Pelacani se plimba cu Pelagatti şi erau cât se poate de

calmi; discutau fie despre cei trei magi, fie despre Marx şi Engels, dar fără să se amestece unul în teza altuia; făcuseră un pact tacit să respecte democratic fiecare zonă de competenţă a celuilalt. Adesea puteau fi văzuţi stând tăcuţi pe o bancă. E amuzant că se numeau unul Pelagatti şi celălalt don Pelacani, dar au trăit la Varese cel puţin până în 1965.

e* <…

3 Familia Scalabrini lxenato Scalabrinr a avut dintotdeauna obiceiul să arunce, de exemplu, o piatră în aer şi să stea nemişcat ca s-o vadă căzând. Dacă piatra îi pică-n cap se smiorcăie. „Uită-te şi tu cât de prost eşti", îi spun atunci vecinii. Dar după o vreme el o ia de la capăt, ca şi cum ar vrea să pătrundă mai bine fenomenul. Şi aruncă atât de tare pietrele în sus, că uneori nici nu le mai vede. Şi ele îi pică-n cap pe neanunţate. Astea sunt cele care dor cel mai tare. Pietrele astea anume, el le ia şi le examinează, ca să vadă dacă sunt aceleaşi cu cele pe care le-a aruncat. „Renato, vino-ncoace", îi zice careva ca să-l facă să se potolească. Şi de obicei asta e de ajuns ca să-l distragă de la pietre, pentru că e un om blajin şi ascultător.

Sunt cinci fraţi, dintre care el e cel mai mare; azi are cincizeci şi doi de ani, dar de obiceiul ăsta n-a scăpat. Familia se numeşte Scalabrini, şi asta fiindcă nu toţi sunt proşti. Un unchi al lor e şi el, dar mai puţin. Într-adevăr, conduce maşina şi

— Şiret (*n.t.*).

de multe ori îşi ia şi nepoţii după el. Nepoţilor le place la nebunie cu maşina şi stau cuminţi să-l vadă pe unchi cum conduce. Unchiului îi place să meargă încet; dar maşina o ia mereu razna, mai ales pe drum drept, când de multe ori două roţi ajung de capul lor în şanţ. Odată s-a şi răsturnat. Ba chiar de mai multe ori. Unchiul zice că e din cauza vitezei pe care o atinge la vale. Nepoţii sunt foarte agitaţi şi pe urmă povestesc întâmplarea în felul lor, ca pe ceva grozav şi unic.

Excursiile astea sunt frecvente. Se duc, să zicem, să facă baie la râu. Renato, când vede pietrele din prundiş, scoate tot felul de exclamaţii. Dar apa nu-l interesează. Fraţii săi, în schimb, care nu-i

seamănă câtuşi de puţin, fug toţi spre apă, şi câte unul de bucurie se mai şi îneacă. Mai ales unul dintre ei, Sebastiano, cel mai mic, care are patruzeci de ani, dar e ca şi cum ar avea zece. îi place atât de mult să ţipe şi să se bălăcească, că la un moment dat se răstoarnă şi, continuând să se agite, respiră cu plămânii-n apă, dar aşa, ca în joacă. Unchiul îl scoate afară şi-l face să verse. El, văzând că fraţii lui sunt încă în apă, că sar şi se bat cu noroi, nu poate să stea liniştit întins pe mal şi, îndată ce-şi revine puţin, se agită şi râde. Atunci fraţii săi îl primesc înapoi printre ei şi-i sar în cârcă, pentru că e scund. Până când trebuie să intervină unchiul şi să-l facă din nou să dea afară. Unchiul ăsta e pescar, aşa că atunci când nepoţii se mai domolesc cu apa, se apucă şi el să pescuiască.

17

Între timp, Renato se amuză cu pietrele. Ia una şi-o aruncă în aer. O aruncă pe verticală şi stă să se uite la ea. Ca de obicei, îi pică-n cap sau pe faţă. Sau cade peste fraţii lui, care protestează şi-şi freacă scăfârlia. După baie, fraţii stau tolăniţi cu burta umflată. Unul dintre ei, Dario, al doilea ca vârstă, cincizeci de ani, se culcă peste Sebastiano. Sunt obiceiuri căpătate în familie. Sau se trânteşte peste Toni, care e penultimul. Face asta ca să stea mai comod, deşi celorlalţi nu prea le convine şi mormăie. Prin urmare, dacă pică vreo piatră se impacientează, se uită-n sus, pe urmă se uită de jur-împrejur. îl văd pe Renato departe şi nu-şi dau seama. Pentru ei, e un mister al râului. Câteodată piatra pică peste unchiul pescar şi-l deranjează de la pescuit. Atunci îi face semn lui Renato să se potolească şi să se ducă mai departe. Şi-i mai face semn că, dacă nu, o să-i tragă vreo două. Odată Renato a găsit un fier de călcat vechi şi l-a aruncat în sus; acesta a picat drept peste unchi, care a lăsat undiţa şi s-a simţit rău.

Renato a avut această înclinaţie specială încă din copilărie; pentru el joaca era să arunce jucăriile în aer. Dacă picau pe pământ stătea îndelung să le examineze, mai ales dacă le găsea distruse. Le examina şi când îi cădeau în cap, dar cu aerul cuiva care îndură o nedreptate de dragul cunoaşterii. E o familie de nebuni, spunea cineva;

e o familie de tâmpiţi, ziceau alţii, mai ales cei care primiseră pietre-n cap.

4 Piromanii

Cazul care urmează nu se înscrie în seria incendiatorilor clasici.

Incendiatorul clasic, zis şi piroman, simte o emoţie puternică în toată fiinţa sa, la gândul sau la vederea focului; iar de la foc primeşte adesea ordine, ca şi cum ar fi în slujba lui. Piromanul este de obicei scund, are o privire tulbure şi se poartă cu focul de parcă ar fi zeul lui. Or, Bruno Primavera era foarte înalt, mult peste nivelul normal, cu capul prelung, practic aproape lipsit de craniu. Acest fapt nu avea totuşi consecinţe asupra gândirii sau exprimării sale, aceasta din urmă fiind clară, chiar dacă poate un pic mai lentă şi mai împiedicată. Când a moştenit casa părinţilor, s-a închis înăuntru timp de trei zile; în cea de-a treia, casa a izbucnit în flăcări, şi astfel şi-a pierdut întreaga moştenire. După aceea umbla foarte abătut, cu buzunarul plin de cenuşă; motiv pentru care a fost considerat un dezechilibrat, deşi el păstra de fapt cenuşa în amintirea părinţilor şi în amintirea a tot ce-i rămăsese de la ei. Se închisese în casă ca să facă inventarul, dar şi pentru că, fiind în doliu, nu voia să dea cu ochii de nimeni. Era o dezordine de nedescris, iar păsările îşi făcuseră cuib în găurile ferestrelor şi în horn. Ulterior a declarat că pe podeaua şopronului erau risipite paie putrezite şi coji de ouă. Le-a adunat într-o grămăjoară, ca să facă curăţenie; şi, pentru că avea nişte chibrituri în buzunar, a dat foc instinctiv, aşa cum se face de obicei cu resturile, la ţară. Dar de îndată ce le-a aprins s-a produs nenorocirea şi a luat foc şopronul, cu o vâlvătaie aşa de mare că a mistuit şi casa. N-a apucat să cheme ajutoare. Casa – spunea el – era foarte uscată şi, probabil, inflamabilă.

Într-o zi stătea aşezat în faţa sobei; era acasă la soră-sa, la două luni după incident, şi aţâţa focul cu cleştii. Apoi lua câte un cărbune şi se uita la el, ca să-i mai treacă timpul. De pildă, sufla peste el şi rămânea să-l contemple. La un moment dat, un cărbune a căzut pe covor; în loc să-l apuce cu cleştii şi să-l arunce imediat înapoi în foc, a

văzut pe masă sticluța cu spirt și, dintr-o prostie, a vărsat-o peste cărbune, ca să-l stingă; așa a luat foc și covorul. Știa că alcoolul este foarte inflamabil, dar pe moment nu s-a gândit. „Eram distrat-a zis –, l-am confundat cu apa”. De uimire, a scăpat sticluța din mână și focul a cuprins podeaua de lemn. Ca să nu mai facă vreo greșeală, a fugit din cameră; focul a spart geamurile și a ars tot blocul. El spunea că a fost curat ghinion, chiar dacă, din fericire, n-au fost morți; doar niște copii intoxicați cu monoxid de carbon.

În urma acestor întâmplări, locuia în două camere, proprietatea lui; în timp ce fierbea apa pentru ciorbă, privea flacăra aragazului; a aprins, cu o bucățică de hârtie, al doilea ochi, pe urmă pe al treilea și apoi pe toate patru, pentru că-l încânta spectacolul; rar se întâmpla să fie toate patru ochiurile aprinse. Dar, între timp, focul de la bucățica de hârtie cuprinsese ziarul, și de la ziar a ajuns la perdea; erau acolo niște coșulețe de paie care au luat și ele foc, la fel ca fața de masă, care se vede că era din polistiren inflamabil; până când toată bucătăria a fost cuprinsă de flăcări: mături, cârpe, un bufet din lemn de brad. Printr-o minune n-a ars toată casa, pentru că au sărit vecinii cu gălețile, salvându-l pe Primavera, dar nu și încăperile apartamentului său. Lui i se pârlise părul pe cap și pe față și era plin de fum, dar n-avea arsuri care să necesite internarea în spital. Așa, fără păr, părea că n-are creștet, ci doar o zonă defrișată.

În defavoarea lui se poate spune doar că-i plăceau foarte mult chibriturile; îi plăcea să le aprindă și să le privească cum ard, până ce focul îi ajungea aproape de degete. Câteodată se ardea sau, de teamă să nu se pârlească, trebuia să le arunce; de obicei nu se întâmpla nimic, în afară de cazurile când avea prin apropiere frunze, copaci, sulf, nuiele sau rezervorul de motorină

21

pentru tractoare; sau când se afla în locuri în care se înregistrau pierderi de gaz. Dar asta nu e piromanie, pentru că piromanul tânjește după foc și îl caută, pe orice cale; pentru un piroman, focul nu e niciodată o întâmplare sau un rezultat al neatenției ori al prostiei.

Din amintirile surorii sale, Adelaide Prima-vera, căsătorită Soliani, rezultă că Bruno a avut dintotdeauna viciul de a aprinde chibrituri şi de a le privi. Încă din copilărie ţinea chibrituri în buzunar, ba chiar odată, tot zgândărindu-le cu unghia, i s-au aprins direct acolo, arzându-i pantalonii. Ca urmare a fost exmatriculat, dat fiind că în momentul incidentului era în clasă, unde mai aprinsese deja, din nebăgare de seamă, nişte focuri mai mici în ghiozdanul său ori în ale colegilor. Caietele lui aveau mereu marginile înnegrite, iar pixul din bachelită îl topise, ca să se amuze. îi plăcea să aprindă chibriturile pe întuneric. Aprindea trei-patru deodată, chiar şi sub cearşaf, unde făcea un cort; pentru el, acolo era focul de tabără al cercetaşilor. Acasă nu li se făcuse educaţie împotriva incendiilor, aşa că nici mama, nici tata n-au dat niciodată o prea mare importanţă chibriturilor. Cu toate astea, izbucneau mereu incendii.

Aflând de aceste fapte şi suspectând o formă gravă de piromanie, un expert în psihologie experimentală, doctorul Magnacucchi, a vrut să.se specializeze pe cazul lui Primavera. îl primea deci în fiecare zi la cabinetul său, deoarece Primavera primise ordin judecătoresc să se trateze. îl observa prin oglinzi false şi lua notiţe; metoda sa de observaţie era tocmai cea a oglinzilor false prin care îşi analiza pacienţii aflaţi în sala de aşteptare. Voia să surprindă momentul în care Primavera, într-un raptus, avea să aprindă un chibrit şi să dea foc clădirii. Pentru această eventualitate avea la îndemână un extinctor. Dar Primavera nu se hotăra. Stătea pe un scaun, aprindea un chibrit şi îl privea, melancolic, cum arde. În cel mai rău caz, aprindea două deodată, în restul timpului, când nu aprindea chibrituri, era foarte cuminte; cel mai adesea se scărpina-n cap. Un fapt curios este că Primavera se apropia câteodată de oglinda în spatele căreia, la doar câţiva centimetri, stătea doctorul Magnacucchi, cu un scăunel şi o măsuţă; îşi privea chipul şi, dacă avea vreun fir de păr mai lung în barbă, şi-l ardea cu un băţ de chibrit. Era interesant, dar cam puţin pentru ca doctorul Magnacucchi să poată scrie o teză documentată şi cu greutate ştiinţifică despre labilitatea psihică inerentă a piromanilor

– acesta era titlul stabilit deja definitiv. El aştepta raptusul, sau aştepta să-l vadă pe Primavera somnambul, sclav al focului, pradă vocilor. Acesta însă, după ce-şi ardea firele de păr, se aşeza la loc şi începea să se cureţe între dinţi cu unghia, meditativ; sau cel puţin lăsa să se-nţeleagă că se pregăteşte să mediteze. Îi puse

C

chiar nişte alcool denaturat pe masă, ca să-l ajute; îl lăsa singur ore întregi, timp în care oricine ar fi pus la cale ceva cu care să-şi omoare plictiseala, rachete, fum, avionaşe cu reacţie. HI însă rămânea absorbit, cu un băţ de chibrit între dinţi, iar doctorul Magnacucchi la rândul său, de cealaltă parte a oglinzii, aştepta. Când îl primea la întrevedere, Primavera nega că ar fi un piroman, spunea că avusese mai multe accidente şi că purta chibrituri în buzunar pentru orice eventualitate, de exemplu dacă trebuia să aprindă aragazul, şi câteodată, ca să-i mai treacă timpul, mai dădea foc la câte un băţ. „Le mai aprind de probă – spunea –, ca să fiu pregătit în caz că am nevoie la vreo sobă sau vreun aragaz”. Aşadar, studiul nu progresa deloc. Asemenea platitudini nu puteau apărea într-o teză de specialitate, unde nu se putea spune nici că un piroman se scarpină-n cap. Dar atunci izbucni incendiul. Doctorul Magnacucchi fuma pipă; tot uitându-se la Primavera care stătea acolo fără să facă nimic, îi căzuse capul pe nişte foi cu notiţe, care au luat foc de la pipă. S-a trezit în mijlocul unei vâlvătăi; foile erau din hârtie velină. Pentru un moment, situaţia a fost foarte periculoasă, pentru că foile zburau arzând. În spatele oglinzii, Primavera trăgea cu urechea. Din fericire, nu era nimic foarte inflamabil; spirtul era în cealaltă cameră, pe masă. Când în sfârşit doctorul a reuşit să se adune, a luat extinctorul şi a stins ultimele flăcărui; şi-a ars o mânecă de la cămaşă şi barba. Magnacucchi i-a spus procurorului că studiul acelui caz era riscant, pentru că Primavera este un piroman perfid, nu unul clasic. De aceea se sustrăgea observaţiei ştiinţifice.

Luigi Pierini socotitor

Docotitorii-minune sunt persoane care calculează cu o viteză

uimitoare. Uneori ajung pe la balamuc, atunci când calculele nu se mai opresc, iar mintea este atât de prinsă de numere că uită să mai doarmă, să mănânce sau să mai vorbească cu cineva. Uneori dau spectacole în teatre, ca renumitul Inaudi la sfârşitul secolului al XIX-lea, sau ca Ugo Zaneboni, poliţist, mai puţin rapid decât Inaudi, dar capabil să răspundă public la orice întrebare care avea de-a face cu numerele. Ştia chiar şi orarul feroviar pe dinafară şi putea să repete de la cap la coadă şi de la coadă la cap o listă de două sute cincizeci de numere. A debutat la Milano, la teatrul Eden, şi ani în şir a bătut Italia, bucurându-se de un oarecare succes; era considerat al doilea după Inaudi.

Şi Luigi Pierini poate fi considerat un socotitor-minune; dar el n-a devenit niciodată renumit. Se născuse la Pomerance pe 12 decembrie 1878, din părinţi care nu ştiau carte; când era mic, era puţin şchiop şi lucra ca argat. A crescut complet analfabet. La unsprezece ani, un alt grăj-dar l-a învăţat să numere până la o sută. I-a plăcut atât de mult, că de atunci număra încontinuu, cu voce tare, dar şi în gând. Nu după mult timp ajunsese la zece mii aproape fără niciun ajutor, şi a ţinut-o tot înainte. Când mergea cu oile, în momentele de răgaz număra orice; asta era activitatea lui preferată. De la un preot a-nvăţat cele patru operaţii; după slujbă se oprea cu ţăranii lângă biserică şi socotea câte secunde de viaţă are fiecare, câte ore trecuseră de la naşterea lui Iisus Cristos; făcea orice înmulţire sau împărţire până la opt cifre, la cerere. Întorcându-se la oi, îşi număra paşii, făcea tot felul de calcule fanteziste, într-un exerciţiu neîntrerupt al minţii, care îl umplea de satisfacţie.

Cel care l-a descoperit a fost învăţătorul Lessi, dascăl la Pomerance. Într-o seară la cafenea, Luigi Pierini împărţi în faţa tuturor 150 de bilioane la 1 654. Atunci dascălul îi spuse: „Ai putea să-mi afli un număr care, înmulţit cu sine însuşi, să dea 180 625?” Luigi Pierini se gândi o clipă şi răspunse: „435”. Aşa a-nvăţat el radicalul, şi toată seara a extras rădăcinile pătrate cele mai dificile, învăţătorul Lessi a scris în ziarul *Corazziere* din Volterra din data de 4 iulie 1892 că la

Pomerance trăiește un socotitor fenomenal, aproape la nivelul renumitului Inaudi.

Drept urmare, Luigi Pierini plecă la Grosseto, unde dăduse și Inaudi un spectacol, și era sigur

** <…

că poate să atragă la fel de mult public. Cita cuvintele învățătorului, pe post de recomandare. Dar fu alungat. Merse de acolo la Massa Marit-tima, la Viterbo; apoi chiar la Roma. Avea cu el articolul decupat din *Corazziere*, pe care nu știa să-l citească pentru că era analfabet, dar repeta pe dinafară fragmente din el; îl amintea mereu pe învățătorul Lessi și una-două extrăgea radicali. În aceste călătorii suferi mai ales de foame; stătea și treizeci de ore fără să mănânce. Pe urmă găsea pe careva să-i asculte socotelile sau să-l pună să calculeze la cafenea, făcându-i cinste în schimb cu o ciorbă. Se întovărăși cu doi vântură-lume care îl prezentau în târguleţele mai mici, ca pe un fenomen excepțional; cu ei ce mai reuși să câștige câteva lire.

La un moment dat îl vizită profesorul Mante-gazza, care studia socotitorii-minune și îi studiase și pe Inaudi și Zaneboni. Acesta își dădu seama că, neavând niciun îndrumător, Pierini nu-și putuse perfecționa capacitățile; spuse însă că abilitățile sale de socotitor erau incontestabile. Îl pusese să facă o sumedenie de calcule în laboratorul său de la Florența, măsurându-i rapiditatea și comparând-o apoi cu rezultatele de pe tabelele lui Inaudi. Pe urmă îi măsurase fața și înregistrase o asimetrie și o de ormație considerabilă a craniului. Dincolo de numere, părea că are o uriașă confuzie mentală. Povestea despre sine lucruri neclare, folosind un vocabular foarte redus; nu-și amintea numele orașelor în care fusese, iar despre Roma nu știa să spună nimic. La fiecare patru sau cinci cuvinte, îi plăcea să spună „mă rog”. Menționa marea, astronomia, și spunea că iubește poezia: la un moment dat a declarat că el însuși ar fi compus una, foarte frumoasă.

După întâlnirea cu Mantegazza deveni mai plin de sine; vorbea despre Inaudi ca și cum s-ar fi cunoscut și ar fi format, alături de Mantegazza, un trio de prieteni intimi. Spunea că ei sunt geniile

recunoscute ale matematicii. De aceea ţinea foarte tare să fie tras la patru ace; umbla pe câmpuri absorbit de calcule, dar şi de poezia sa pe care o finisa şi o şlefuia fără încetare, fapt care îl făcea să fie şi mai înfumurat. îşi făcea apariţia în cafenelele din Toscana, unde încerca să se dea în spectacol cu calculele sale, dar unde mai ales încerca să-şi recite faimoasa poezie, care suna cam aşa:

A ştiinţelor mumă, pioasă Florenţa tu, care ai fost mai mândră-ntre stele celor zece forţe tu le-ai dat fiinţă prin spiritu-ţi, arta-ţi şi vorbele tele eşti mândră, suavă, aleasă şi eşti a Raiului chelăreasă.

Când o auzise, la laborator, Mantegazza îl clasificase imediat pe Luigi Pierini drept un imbecil pur şi simplu.

6. Inamicul vitezei

Bra odată un domn impresionat de viteza cu care se deplasează Pământul. „Tu ştii cu cât ne mişcăm? – îi mai spunea uneori cuiva care-l vedea cât e de îngrijorat – cu 108 mii de kilometri la oră; înţelegi?” De aceea zicea că nu se simte în stare să muncească mai departe liniştit, în timp ce Pământul alerga cu viteza asta nebunească prin spaţiu, şi noi călare pe el ca nişte tâmpiţi, la cheremul lui. Spunea că toţi, începând cu colegii lui de birou, sunt nişte iresponsabili: se duc să danseze, se-nsoară cu nonşalanţă, veseli, în timp ce planeta s-a lansat în spaţiu fără să poată fi controlată, şi nimeni nu ştie cum o să se sfârşească, dintr-o clipă într-alta. „Suntem nişte nebuni – zicea –, teoretic ar trebui să stăm legaţi cu centuri de siguranţă; şi când colo ne ducem la birou şi ne dau nişte scaune de se rup doar când te uiţi la ele. Nu că scaunele ar folosi la ceva, dar spun asta doar ca să dau un exemplu de cât de ruşinoasă este lipsa de răspundere a firmei şi a noastră, a tuturor, inclusiv a sindicatelor”. Pe urmă mai spunea că dacă mergi doar câţiva kilometri mai sus, în stratosfera, temperatura coboară la 55 grade Celsius sub zero; şi deci e un adevărat miracol, ţinând cont de viteza noastră, că nu năvăleşte brusc peste noi un val de ger glacial, de să nu ne mai ajungă sobele şi caloriferele. „Să-i văd eu – spunea – pe ăia care mai merg la mare, vara! şi toate gâştele de la

contabilitate, începând cu domnişoara Cammelli, care se lungesc goale pe plajă, vreau să văd eu ce-or să se mai distreze, la 55 de grade sub zero şi la 108 mii de km la oră!" De aceea afirma că nu se simte în stare să mai stea pe scaun la birou şi să se facă că plouă, împreună cu toţi inconştienţii ăia, şi-şi lua mereu zile de concediu medical, în care citea pe nerăsuflate un atlas astronomic şi se impacienta şi se chinuia cu gândul la riscul iminent de a ne ciocni cu asteroizi rătăcitori, şi ei, la rândul lor, lansaţi ca nişte bolizi în toate direcţiile, sau cu gândul la pulberea cosmică cu efecte dezastruoase la viteza asta, sau la coada veninoasă a vreunei comete, compusă din gaz cianogen cu miros tipic de migdale amare.

Spunea că, oricum, dacă Dumnezeu există e un nebun sau un cinic, care pune-n pericol viaţa celorlalţi, adică pe a noastră, făcându-ne să alergăm cu 108 mii de km la oră, într-un întuneric aproape total, în mijlocul unui trafic haotic de alte corpuri cereşti lansate fără nicio regulă şi fără posibilitatea de a face manevre *in extremis*, în afară de aceea de a merge drept înainte legaţi la ochi, ca să ne izbim de orice.

v…

Noaptea nu mai reuşea să doarmă, pentru că stătea lipit de saltea, cu urechile ciulite să audă explozia. Asta povestea nevastă-sa care dormea bine mersi, dar era deranjată de tresăririle repetate ale bărbatului, de îndată ce acesta auzea poarta casei trântindu-se din întâmplare, sau vreun scârţâit sau vreun scaun care se mişca la etajul de sus. Soţia lui se întorcea în pat şi el îi zicea: „Mai încet", de teamă că n-o să audă la timp când Pământul o să se ciocnească de o altă planetă provenind, să zicem, de pe o orbită de sens contrar. Îi era frică că o să fie brusc aruncat jos de pe saltea, chiar dacă recunoştea că acestea erau temeri iraţionale, de vreme ce, în cel mai bun caz, s-ar fi prăbuşit şi casa şi chiar şi oraşul ar fi fost ras de pe faţa pământului. Ziua îşi ţinea mereu ochii întredeschişi şi capul în piept, ca unul care merge pe motocicletă şi simte cum îi bate vântu-n faţă; şi la birou stătea ca un motociclist şi purta un fular la gât iarna şi vara, strâns cu un nod ca să

nu-l tragă curentul. Într-adevăr, suferea de răceli şi de sciatică, şi protesta mereu împotriva oricărei adieri care îl atingea. Alteori părea că stă să-i cadă tavanu-n cap şi că-i e frică să nu i se rupă gâtul sau şira spinării; aşa că stătea încordat şi adunat şi scria, scria grăbit, de teamă că n-o să apuce să termine rândul. Asta era viaţa lui la birou, foarte stresată şi agitată, în firma Paltrinieri & Becchi, specializată în tâmplărie metalică.

„Stăm pe-un obuz – zicea – şi ne-ndreptăm spre o singură direcţie, foarte precisă; e chestiune de ore, de minute, poate". Iar soţia, care se săturase de obsesia asta, îi spunea ca să-l mai calmeze: „Pui pariu că nu ne docnim de nimic?" El răspundea că asta e o replică tâmpită, de inconştient, ca şi cum ai paria cu cineva că traversează bulevardul Vittorio Emanuele pe scuter cu 900 km la oră, adică la viteza unui avion cu reacţie: „Ai paria că nu păţeşte nimic?", o întreba. Soţia se enerva, el se speria de propriile lui cuvinte, transpira şi-şi punea pe cap o cască de lemn care parcă era de miner, deşi ştia că nu-i foloseşte la nimic pentru că era veche, şi de bicicletă; dar măcar putea să se aplece cu mai multă atenţie asupra lecturii din atlasul astronomic. Se temea mai ales de anumite planete mici şi fără nume, cu orbita eliptică ce se intersectează cu a noastră, planete despre care se informa săptămânal prin telefon la departamentul de astrofizica de la universitate. Era terorizat în special de un oarecare Adonis, întreba unde se află în acel moment, dacă se vede cu binoclul, iar din tonul răspunsului înţelegea dacă îl mint sau dacă-i spun adevărul; spre exemplu, îi răspundeau că tabelele efemeridelor nu prea sunt puse la punct, sau că în acea perioadă Adonis nu atingea magnitudinea unsprezece; sau că la telefon ei nu dau date aşa, la oricine; iar ăsta era răspunsul care-l impacienta cel mai tare, dar era şi cel mai frecvent. Atunci se ducea să

e < …

se plimbe pe străzile de pe lângă departamentul de astrofizica, câteodată intra cu o scuză oarecare, şi îi privea în ochi pe îngrijitori ca să-şi dea seama dacă s-a dat alarma, dacă a transpirat ceva, dacă, de

exemplu, era iminentă o catastrofă interplanetară. Aştepta ieşirea profesorilor ca să vadă cum se comportă, dacă sunt agitaţi, dacă vorbesc nervos sau dacă fug în masă. Odată l-a văzut pe unul cu geanta diplomat, nepieptănat, care, cum a ieşit de la curs, a sărit în maşină şi dus a fost. S-a speriat groaznic, s-a apucat să-ntrebe în stânga şi-n dreapta: „Ce se-ntâmplă? Spuneţi-mi ce se întâmplă!", şi l-a apucat pe asistent de guler, plângând. Îl implora. Sau îi urmărea pe profesori pe stradă, mai ales dacă mergeau în grup, ca să surprindă vreo frază, poate chiar legată de traiectoria lui Adonis. Se pare însă că n-a prins niciodată nimic, doar discuţii atât de banale că a început să creadă că sunt cifrate. Se aştepta să se ducă într-o zi la universitate şi s-o găsească părăsită: se ascunseseră toţi într-un refugiu atomic, fără ştiinţa celorlalţi oameni, pentru că un asteroid neidentificat, provenind dintr-o galaxie gonind prin spaţiu, se îndrepta cu viteza luminii, nu, asta e imposibil – îşi spunea – din cauza teoriei relativităţii; deci se deplasa cu o viteză nemăsurată spre Pământ, care-i ieşea în întâmpinare cu 108 mii de km la oră. Asta ca să nu mai punem la socoteală faptul că întregul sistem solar (şi noi odată cu el, ca nişte tâmpiţi, legaţi de acelaşi destin sinucigaş) călătoreşte cu

72 mii de km la oră către steaua Vega din constelaţia Lirei. Nimeni nu ştie ce are înăuntru, poate o materie opacă; oricum, o să ne cadă-n cap ca o bombă de stâncă sau de ciment. Ce-o să mai râdem atunci de zgârie-nori, de podurile suspendate, de viaductele de pe autostradă făcute doar din prostia omenească; şi ce-o să mai râdem de geamurile de la ferestre, chiar şi de cele încasabile de la firma Paltrinieri şi Becchi de tâmplărie metalică. Dar îl apuca spaima şi dacă vedea un astrofizician ieşind la geam şi uitându-se în sus, să vadă dacă plouă. îi venera pe astrofizicieni.

Băiatul său, unicul fiu, plecase de acasă la optsprezece ani pentru că nu se înţelesese niciodată cu tatăl său. îl trata ca pe un dezechilibrat şi purta cu el discuţii violente asupra vitezei în general; şi asta pentru că fiului îi plăcea să meargă repede pe motocicletă, în timp ce tatăl îi spunea că sunt foarte periculoase, că se mişcă într-un

echilibru precar şi nefiresc, şi toţi cad de pe motocicletă, mai devreme sau mai târziu; aşadar, nu-şi lua responsabilitatea să-i cumpere una, pentru că s-ar fi adăugat la pericolul la care deja suntem supuşi mergând prin spaţiu cu 108 mii de km la oră. „Ar trebui să fii fericit – îi urla fiului – dacă te grăbeşti aşa de tare, dacă tot îţi place să goneşti!” în cele din urmă băiatul tot îşi cumpără bolidul şi aproape imediat zbură afară de pe şosea, la o curbă; tatăl său se duse în vizită la spital şi-i spuse numai că

ei.

Ignorase forţa de inserţie aplicată unei mase în mişcare. Fiul îşi cumpără o a doua motocicletă, dar nu reuşea să conducă la fel ca toată lumea, nu-l interesa decât să meargă tare, aşa era el făcut, şi se ciocni de un gard metalic care, de altfel, îl şi salvă.

Păţaniile fiului îl distrăseseră puţin pe tată de la preocupările obişnuite, aceasta şi pentru că soţia era mereu îngrijorată; când se auzea sirena salvării, spunea că s-a întâmplat ceva, că simţea ea, şi voia ca soţul ei să sune pe la spitale sau să se ducă la urgenţă ca s-o liniştească. Aşa că viteza Pământului trecuse pe locul doi, sau, în sfârşit, era un lucru pe care îl ţinea mai mult pentru sine. Răsfoind atlasul îl consola, de exemplu, distanţa mare faţă de Jupiter sau faptul că e un corp gazos, ca un balon de săpun sau ca un nor. Şi Pluto, Neptun, Uranus şi Saturn îl linişteau. Distanţa, în general, îl liniştea; chiar şi cea a galaxiilor, sau faptul că universul este încă, slavă Domnului, în expansiune. Dar nu înţelegea de ce atâta viteză, la ce foloseşte; de ce atâta agitaţie şi atâta grabă în ceruri. Chiar şi Luna, una peste alta, îl liniştea; doar că n-o înţelegea, şi o privea cam ca un filosof: drept un corp fără raţiune, care merge până-n pânzele albe, fără să dea înapoi. Despre ea, avea aceeaşi părere severă ca despre fiul său.

Temerile îi mai reveneau uneori în august, mai ales în noaptea de Sfântul Laurenţiu, în perioada stelelor căzătoare; se simţea – după cum declara – ca un surd sub bombardament; şi de altfel – zicea – nu se ştia despre ce război e vorba.

Această familie se numea Vacondio* şi avea domiciliul pe strada

Po, la Torino.

Mergi cu Domnul (*n.t.*). 37

7-Sinucideri la locul de muncă

Un croitor din Agnani, sătul de meseria de croitor, la data de 3 ianuarie 1980 la ora cinci după-amiază, s-a închis în magazia din spatele prăvăliei şi s-a spânzurat cu metrul de croitorie.

Un zugrav, la jumătatea lui februarie, a băut un borcan de dizolvant pentru vopsele şi a murit la spital, la capătul unei zile de agonie. Se convinsese singur că, atunci când el era la lucru, soţia lui primea în mod regulat bărbaţi în casă.

Un poliţist de la circulaţie s-a aruncat dintr-odată, în martie, de pe platforma de unde dirija traficul, drept sub o ambulanţă care trecea cu sirena pornită, murind pe loc. De ani de zile se plângea de munca sa. Se plângea de zgomotul pe care-l fac maşinile şi de smog.

Un profesor de drept roman şi-a provocat atât de tare un student bolnav de nervi, la examen, încât acesta l-a lovit în faţă şi la tâmplă cu un ciocănel de lemn pe care profesorul îl aşezase pe catedră la îndemâna studentului. Profesorul voia să moară de ceva vreme; spunea că dreptul roman nu mai e bun de nimic; doar să-i tortureze pe profesori şi pe studenţi, din generaţie în generaţie.

Un mecanic auto s-a închis într-o maşină pe data de 5 aprilie şi a murit de foame. Nu era însurat, pentru că-şi pierduse o mână într-un motor; ăsta, zicea el, e un dezavantaj pe care femeile îl observă imediat.

O vânzătoare dintr-un magazin de blănuri s-a încuiat într-o sâmbătă seară într-o cămăruţă plină cu naftalină. Pentru că magazinul era închis şi lunea, a murit asfixiată de exalaţii. Într-un bilet pe care l-au găsit lângă ea, o insulta pe proprietara magazinului de blănuri.

Un regizor de televiziune, în timpul filmărilor la o peliculă cu buget restrâns şi cu puţini actori, a fost găsit aşezat pe un scaun de ghips care apărea în toate scenele, transformat în scaun electric la înaltă tensiune. Se pare că, în timpul filmărilor, ordinul fusese să se facă economii în toate privinţele, inclusiv la iluminat.

Un preot de periferie care suferea de aterio-scleroză a aprins într-o noapte multe lumânări şi a mâncat multe bucăţele de tămâie, care este un puternic vaso-constrictor; probabil credea că e un vaso-dilatator. Din această cauză, în jur de patru dimineaţa a avut o ischemie şi a murit.

e e…

Din faptul că deţinea un dicţionar farmaceutic se poate deduce că totuşi cunoştea efectul pe care îl are tămâia asupra coronarelor.

Un om politic din provincia Bergamo, în timpul unei reuniuni din luna iulie a partidului său, a căzut de pe estradă şi a murit. Estrada era foarte îngustă şi mult mai înaltă decât cele obişnuite. A fost deschisă o anchetă care să stabilească dacă a fost împins sau s-a aruncat ca să se sinucidă.

Un mecanic de biciclete, în timpul caniculei din august, s-a spânzurat cu o anvelopă. împins, se pare, de căldură.

Un sindicalist astmatic s-a întors pe timpul nopţii la sediul sindicatului, unde a murit sufocat. Ieşise la pensie de câţiva ani şi a fost găsit dimineaţa, prăbuşit peste masa de şedinţe. Contactase astmul în şedinţele de lucru, din cauza fumului persistent de pipă şi de ţigară, la care era alergic.

Un fotograf de profesie s-a otrăvit cu nitrat de argint ca urmare a unei fotografii supraexpuse care nu corespundea ideii sale despre artă. Nitratul de argint era folosit de pionierii în arta fotografiei şi este o otravă care acţionează asupra sângelui.

Un apicultor ştia că o înţepătură de albină poate provoca un şoc anafilactic; şi-i spunea mereu soţiei sale: „Eu mă sinucid", pentru că nu avea niciun fel de satisfacţie nici acasă, nici în meserie. Când a murit, în urma unei înţepături de albină, la 8 septembrie, la interogatoriu soţia a declarat că era vorba despre o sinucidere. Dar judecătorul care a instruit cazul l-a clasat, din lipsă de probe.

Un poet care făcea poezii fără sens, cu ajutorul computerului, s-a sinucis cu gaz ca să dea poeziilor sale o semnificaţie dramatică de ansamblu. Dar procesul-verbal întocmit de poliţie constata numai că

lăsase gazul aprins, probabil din neatenţie.

Un instalator ajuns în pragul epuizării nervoase s-a aruncat într-un canal după ce, în prealabil, şi-a legat de gât nişte ţevi de o greutate totală de douăzeci şi două de kilograme.

Un dresor de şaizeci şi trei de ani, sătul de viaţa de circ, a intrat într-o după-amiază în cuşca tigrilor, travestit în maimuţă. Tigrii nu erau feroce dar, pentru că nu l-au recunoscut, l-au înhăţat. Cazul a fost înregistrat drept o sinucidere.

Un gropar încă tânăr, dar bolnav, s-a lăsat îngropat în decembrie în locul unui mort, intrând pe furiş în coşciug înainte ca acesta să fie închis. Mortul, în schimb, a fost găsit după o săptămână, acasă la gropar, sub pat.

te…

8 Măsurătorul de tensiune

Un ţăran arendaş care trăia cu mamă-sa într-o casă aproape de drumul spre oraş, într-o vale dintre munţi, îşi petrecea ziua ascuns după tufişuri pentru că-şi închipuia că medicii aşa fac. Ţâşnea din ascunzătoare când vedea că trece careva şi se oferea să-i măsoare tensiunea gratis. Se numea Gallinari Sauro, dar toţi îl cunoşteau drept Gallinari. Stătea pe câmp cu un tensio-metru la îndemână şi, în timp ce cultiva cu ovăz sau cu cartofi pământul luat în arendă, gândul îi stătea doar la medicină, pentru care credea că are un talent înnăscut. Ogorul, în schimb, spunea că e corvoada lui de iobag, dar că de fapt nu are importanţă în ansamblul vieţii sale. Făcea experienţe pe propria piele în ora de siestă, aşa cum auzise că fac medicii la spital atunci când un aparat nu e încă perfecţionat, şi-şi măsura îndelung şi încântat tensiunea pe braţ, aşezat la umbra unui copac. Umfla tensiometrul cât putea, până când i se congestiona braţul; încerca să reziste, pentru că luarea tensiunii era pentru el un fel de probă de forţă care, pe termen lung, făcea bine la sănătate. Acest Gallinari era voinic şi avea nişte riduri foarte ciudate pe frunte, care îi dădeau un aer grav, de medic de circumscripţie din secolul al XIX-lea. Gâtul însă îi era foarte scurt, iar capul înfipt între umeri, ca la gorile. Găsise trusa de medic în beci,

atunci când se mutase acolo, la Sologno, în 1952; înăuntru erau nişte aparate dinainte de război, care l-au atras imediat; se gândea că a avut mare noroc şi că, în scurt timp, va putea să practice această profesie, specializându-se în primul rând în măsurarea tensiunii, care era ramura medicinei pe care o prefera şi cu care se familiarizase imediat. Termometrul, în schimb, nu-l atrăgea deloc ca posibilă specializare, pentru că nu se umfla şi nu se putea aplica cu uşurinţă la orice caz clinic; altfel spus, era inadaptabil şi fragil, după părerea lui. Cu toate astea, căuta pe câmp ţărani solitari şi încerca să le ia temperatura ca să-şi facă mâna şi să îşi facă reclamă şi-n această ramură. Dacă accepta careva, li se uita gratis în gură şi pe urmă profita de ocazie să le bage o lingură pe gât ca să le provoace voma. Dar dacă erau mai mulţi ţărani împreună, de obicei îl luau peste picior, pe el, termometrul şi tensiometrul pe care-l purta mereu după el; dădeau să i-l ia ca să se distreze, ziceau că astea sunt şmecherii de doi bani, invenţii de-ale lui, care nu vindecă de nimic. Aruncaseră-n el cu pământ, ca să râdă toată ceata; o dată chiar îl loviseră cu o piatră-n cap, din ignoranţă colectivă şi din prostie. Din

43 – cauza asta, Gallinari evita grupurile de oameni şi cafenelele şi prefera cazul singular, în genere mai deschis spre binefacerile medicinei. Prin casă se învârtea cu stetoscopul atârnat la gât şi era foarte autoritar cu mamă-sa, aşa cum se comportă de obicei medicii cu pacienţii. O obliga să stea mereu în pat, în chip de bolnavă cronică sub strictă observaţie. Bătrânica chiar o ducea mai prost cu sănătatea, şi nici cu mintea nu stătea prea grozav, aşa că-şi gătea un pic de ciorbă, iar în restul timpului stătea la ea în cameră, ca într-o rezervă de spital, la geriatrie. Gallinari îi luă tensiunea în fiecare zi, dându-şi importanţă, îi înfăşură tensiometrul în jurul braţului, în jurul piciorului sau unde îl ducea inspiraţia; şi începea să-l umfle, şi-l umfla în ciuda tângu-ielilor mamei. Ea credea că e un tratament, aşa că era răbdătoare şi supusă; şi de altfel nu-i era prea clar cine e de fapt fiul ei; uneori i se părea că-l recunoaşte, dar în timp ce el umfla tensiometrul, cu un şorţ alb legat la mijloc şi cu un tifon pe gură, se uita la el şi se gândea, pentru o

fracţiune de secundă, la un dentist din tinereţe. Gallinari mai făcea şi injecţii, cu o seringă improvizată dintr-un băţ de lemn; i le făcea unei doamne care trebuia să traverseze terenul lui ca să ajungă la drumul mare: doamna Zagno, care se lăsa, ca să se mai distreze, şi nu pentru progresul medicinei, după cum susţinea el într-un discurs cam tulbure. O punea să se-ntindă într-o groapă, îi dezvelea o fesă, pe urmă îi făcea o injecţie cu un pai sau cu o rămurică uscată. Câteodată o lovea cu un ciocan peste genunchi, era ciocanul de ascuţit securea, şi între timp îi cerea să spună treiş'trei. Ea râdea, el nu, pentru că era în exerciţiul funcţiunii. La sfârşit se întorcea la munca câmpului şi o petrecea pe d-na Zagno, cu o oarecare deferentă.

Făcu practică şi pe un vecin arendaş, un oarecare Salvioli; îl trata pe un ogor de porumb, cu termometrul. 11 punea să-l ţină-n gură, în fiecare zi un pic mai mult; pe urmă, eventual, îl asculta cu stetoscopul pe gât sau pe spate. Acest Salvioli avea artrită şi declara că simte o ameliorare la nivelul toracelui. Nu o vindecare completă, doar o ameliorare; şi la fel, când respira, dat fiind că suferea de ani de zile de astm. Iar aceasta fu un fel de victorie personală împotriva înapoierii ţăranilor, care aveau toţi artrită şi nu voiau să se-ngrijească. Aşa că, de la o vreme, nu mai dădeau cu pietre după el, ci parcă le venise şi lor cheful de un pic de progres şi de ameliorarea aia de care vorbea Salvioli; astfel că, în acea perioadă, Gallinari ar fi putut să se afirme drept medic de circumscripţie în întreaga vale.

Dar cariera lui se termină brusc, printr-o nenorocire, într-o seară, conform sistemului său personal, îi pusese mamei tensiometrul în jurul gâtului şi-l umflase atât de tare încât o sufocase: era deja foarte bătrână şi probabil că tânguirile ei nu se auziseră. Faptul se petrecu în 1956, când Gallinari avea patruzeci şi doi de ani, iar mama

U

să şaptezeci şi cinci. Gallinari spunea că nu e aşa o nenorocire şi că probabil el îi prelungise viaţa, de fapt, prin aplicarea tensiometrului. Dar aceasta nu rezultă cu claritate la tribunal, şi nici Gallinari nu fu tocmai coerent; aşa încât valijoara îi fu sechestrată şi depusă ca probă

la dosar. Actul său fu considerat ca un prim-ajutor eronat, şi deci i se retrase acuza de omor voluntar premeditat; îi fu interzis ca în orice împrejurare să mai practice medicina sau oricare altă activitate legată de aceasta, dat fiind că nu posedă o diplomă şi că nu este înscris în colegiul medicilor. Se întoarse la munca câmpului, la Sologno. îi mai rămăsese doar un cordon hemostatic pe care i-l aplica pe furiş d-nei Zagno în diferite părţi ale corpului; ei, de altfel, continuă să-i facă injecţii cu ce se nimerea la-ndemână acolo-n câmp, cum ar fi ace de pin, beţe, paie sau fân. Consultaţiile acestea se desfăşurară clandestin şi durară câţiva ani.

Albanezii

Ciovi Naldo era angajat la hingheri. În după-amiaza aceea, un câine fugise din adăpost; alergaseră după el o oră şi jumătate în pantă, el cu un alt coleg hingher; îl ajunseseră din urmă în vârful dealului, dar câinele s-a zbătut şi l-a muşcat pe Govi de picior. Lucrul acesta probabil că l-a şocat, sau poate că era şocat de mai multă vreme. S-a întors acasă şi i-a spus nevesti-sii: „Bună ziua; ce doriţi?” La care nevasta: „Iar începi cu prostiile?” în dialogurile dintre ei, folosea destul de des formula asta. El o privea: i se părea că n-o mai văzuse niciodată; soţia lui nu era tocmai o frumuseţe. Şi atunci Govi s-a gândit: „Asta o fi vreo nebună, mai bine-i cânt în strună”. Şi într-adevăr, soţia era nepieptănată, purta un halat vechi pe care-l folosea doar la curăţenie. Altfel spus, nu era chiar o damă bine. „Asta e o nebună vagabondă – s-a gândit – care crede că locuieşte aici”. După care Govi a tăcut din gură, pentru că simţea o arsură la stomac. În bucătărie era un omuleţ mărunt, era fiu-său, dar nu l-a recunoscut. A crezut că intrase împreună cu femeia. Dar omuleţul nici nu s-a întors să salute; mânca ceva, nişte brânză. Nu i-a alungat, pentru că i se părea că mai e ceva de care nu-şi aminteşte. De exemplu: cum de aveau chei. Şi de ce nu le e teamă de el. Ba dimpotrivă, parc-ar fi fost stăpânii casei.

Aşa că, din ziua cu pricina, când se trezeşte dimineaţa descoperă că în bucătărie sunt tot aceleaşi persoane; mai ales de omuleţ îi e silă, pentru că pe faţă i-au apărut primele fire de păr şi e plin de coşuri. Dar

se face nu-l vede. Femeia pare mereu îngrijorată că omuleţul nu mănâncă cât ar trebui. Sunt rudele sale, dar nu-i mai recunoaşte. Mai spune câte o frază de circumstanţă despre cafeaua cu lapte şi între timp îi priveşte cum îşi întind untul pe pâine, iar omuleţul mănâncă cârnaţi.

O vreme a crezut că vin din Albania şi că semnase, distrat, vreo hârtie prin care se angaja să-i găzduiască. De fapt, chiar semnase o hârtie referitoare la refugiaţi, asta îşi amintea; de asta îşi amintea şi colegul de la hingheri, Zamboni. Căruia îi spunea: „Am nişte refugiaţi în casă. Un bărbat şi o femeie". Zamboni răspundea: „Normal, că doar ai semnat".

Ai lui nu şi-au dat seama că nu-i mai recunoaşte, îl simţeau doar puţin mai absent în adresare. Soţia îl considerase întotdeauna un biet imbecil, lucru pe care i-l tot repeta; acum se gândea că e mai imbecil ca de obicei.

La un moment dat a chemat doctorul, pentru că Govi suferea de ulcer gastroduodenal, doctorul Prim: de la el s-a şi aflat despre caz, care altfel ar fi rămas necunoscut (şi de nesuspectat). „Dincolo sunt nişte oameni – îi spunea doctorului –, e o femeie între două vârste şi mai e şi un omuleţ – era vorba despre fiu-său – care e cam scârbos". Doctorul Prim îl consulta şi îl urmărea cu atenţie, nu cumva să fie o complicaţie a ulcerului. În cazuri extreme, ulcerul poate să afecteze şi capul. Govi spunea că omuleţul avea un metru cincizeci şi că încerca să se ţină departe de el pentru că emana un miros de nylon elastic. Purta haine de la Crucea Roşie internaţională. „În general – întreba – sunt dezinfectate?" Chiar şi femeia avea un miros greu de precizat, miros de spital. „O fi – întreba – de la vreo boală de-a lor?" Femeia asta se învârtea prin apartament de parcă ar fi fost la ea acasă, în Albania. Într-un fel îi prindea bine, pentru că în fiecare zi pregătea omlete şi chiftele destinate în cea mai mare parte omuleţului. Dar dacă mai rămâneau, mânca şi Govi. Omuleţul devora tot, cum fac de obicei albanezii; şi femeia la fel. îşi puneau în faţă o grămadă de chiftele şi începeau să le-nfulece; pe urmă beau ceva şi iarăşi mai înfulecau vreo

zece minute la ele. Câteodată le lua mai mult, pentru că mâncau când chiftele, când omletă. Reuşea şi el să mai mănânce un pic de omletă, care nu era rea, ce-i drept. Dar omuleţul îi arunca o

*>? „<…

căutătură feroce, iar femeia îl privea ca pe unul care nu merită nimic. Albanezii ăştia doi puseseră stăpânire pe casa lui şi o foloseau ziua drept bucătărie, iar noaptea drept dormitor. Ca să nu mai spun că femeia dormea în pat cu el. „Oricum, mai bine decât omuleţul", se gândea Govi, deşi nu ştia prea bine de care dintre cei doi îi e mai silă. Femeia era zgomotoasă în pat, mai ales când respira. Iar de alături se auzea omuleţul, care ocupase canapeaua. Se simţea de parcă era-n cantonament. Dar problema era alta: ce semnase el, de fapt? N-ar putea doctorul să se informeze, discret? – îl întreba în timpul consultaţiei – fără să le lase senzaţia că se trage-ndărăt? Sau, şi mai bine – voia să-l pună pe medic să-ntrebe – cât rămân albanezii, de obicei? Nu există nişte lagăre speciale pentru ei? spunea că albanezii ăştia îi agravează ulcerul, pentru că-l pun să mănânce numai lucruri prăjite.

Mai apoi, în ciuda vârstei, şi fiul a devenit suspect de ulcer, poate o formă congenitală, şi a-nceput să nu-şi mai recunoască părinţii. Acestea sunt informaţii care ne-au parvenit de la doctorul Prim. Se trezea în toiul nopţii şi nu-şi dădea seama cât e ceasul; atunci se-nvârtea prin casă, cu arsuri la stomac, şi descoperea în camera de alături doi indivizi care dormeau în acelaşi pat. îşi storcea mintea să-şi închipuie cine ar putea să fie. Se ducea apoi să-i privească mai de aproape şi, în semiîntuneric, i se părea că e vorba de un bărbat şi o femeie. Bărbatul sforăia încet. Stătea un pic acolo şi-l observa, o observa şi pe femeie. Nu-nţelegea cum de intraseră în casă. Era un mister pentru el. Bănuia că sunt o pereche care a venit să doarmă acasă la el. Poate doi oameni ai străzii. Pe urmă îi revedea şi-n timpul zilei; femeia stătea tot timpul în bucătărie şi prăjea; el (fiul) mânca ce prăjea, şi ea prăjea iarăşi. La un moment dat apărea şi bărbatul, care avea un pic de chelie, şi se punea şi el pe înfulecat, mai ales dacă era

omletă; după care se freca pe burtă şi zicea că nu poate să digere. Şi pentru că îl auzea destul de des pe bărbat amintind de această îndepărtată Albanie, bănuia că sunt originari de acolo.

Doctorul Prim este convins că la baza cazului se află ulcerul, într-o formă ereditară care generează cretinism lipomnemonic parţial (adică cu goluri de memorie). Afirmă că deseori în familie se întâmplă să nu se recunoască reciproc, fără ca acest fapt să devină evident. La baza întregii situaţii se află prăjeala, care e otravă pentru organism. Doctorul Pirini scrie în acest sens o notă care urmează să fie publicată în Revista de Igienă şi Profilaxie.

40 Nobilul Pezzenti

Nu râdea niciodată, ca să nu facă riduri. Îşi dădea cu un lac care îi făcea pielea întinsă şi lucioasă de parcă ar fi fost de ceară. Lacul ăsta se usca şi forma un fel de porţelan superficial, foarte frumos, dar şi foarte fragil. Astfel că nu putea să facă nici cel mai mic gest, nici să zâmbească, nici să se arate surprins, nici să mestece, pentru că i se crăpa instantaneu şi, din tânăr cum părea, devenea o sticlă ciobită. îşi dădea cu lac cam pe la zece dimineaţa şi, când se usca, pe la unsprezece, ieşea din casă; îl vedeai trecând, cu chipul său minunat şi imobil, pe străzile din centru. îşi mişca doar capul de la dreapta la stânga şi îşi rotea ochii ca să privească-n vitrine. Şi pentru că multă lume se uita la el, mai ales domnişoarele care se iveau de prin magazine şi-şi chemau şi colegele ca să-l vadă, el era convins că face senzaţie cu pielea lui netedă şi atât de proaspătă; şi de luminoasă, când era senin afară. Ieşirea asta matinală a lui nu avea alt scop decât să trezească uimirea şi încântarea locuitorilor. La douăsprezece şi jumătate lacul se crăpa;

dar el era deja aproape de casă şi intra repede, pentru că pentru el parada se încheiase.

Acasă îşi ştergea masca; erau ca nişte solzi de culoarea zahărului caramelizat. Şi-i scotea cu un cuţit de peşte. Dedesubt, faţa era opacă şi tristă, părea murdară de funingine; nu ca un chip de nobil, ci ca unul de bătrân părăsit. Şi într-adevăr trăia într-o pivniţă

mizerabilă în care nimeni nu pusese vreodată piciorul. Varul se desprindea de pe pereţi şi cădea pe podea. El îl împingea cu piciorul pe la colţuri. Dispreţuia măturile, aşa că n-a măturat în viaţa lui. Nu s-a văzut vreodată om mai artificial ca el; avea şi o mână de lemn acoperită cu o mănuşă. În pivniţa asta erau un pat pliant din fier şi o masă de toaletă. În loc de baie, într-un colţ era o gaură care dădea direct în scurgere. Se prea poate ca, din când în când, de acolo să fi ieşit şoareci. Dar asta e mai puţin important. În casă purta un palton pe post de halat, pentru că, locuind la subsol, era mereu frig ca iarna. Stătea toată ziua în hrubă şi nu se poate spune că şi-o petrecea meditând, pentru că nu avea tendinţa asta, şi nici nu-l interesase vreodată acest aspect. În tinereţe fusese foarte frumos – se spune – şi foarte vanitos. Dar era admirat până nu apuca să deschidă gura, pentru că atunci ieşea o voce tâmpă şi inconsistentă, care sugera foarte bine nivelul lui mental foarte scăzut.

Pe la mijlocul după-amiezii se ducea la cantina săracilor, îmbrăcat în zdrenţe; acolo nu avea ocazia să vorbească cu nimeni. Mânca de nevoie, nu pentru că-i făcea plăcere. Nimeni nu ştia că era aceeaşi persoană care se vedea trecând pe stradă la unsprezece şi jumătate. Multe vânzătoare credeau chiar că e francez. Când colo, era un tip de optzeci şi şase de ani.

Îşi dădea cu lac ca să aibă aerul mulţumit şi un pic detaşat de mulţime şi de viaţa cotidiană. Nu era un exhibiţionist, aşa cum s-ar putea crede din descrierea asta, ci ăsta era traiul lui de nobil care trăieşte mereu în epoca tinereţii. Lacul se cumpără prin poştă; se numeşte *îndurit* şi redă chipului aspectul din tinereţe, până la nivelul decolteului. îl folosesc actorii când apar la televiziune sau când îşi fac un instantaneu. Se aplică cu o pensulă, ca vopseaua; dar e o iluzie, şi de aceea n-o mai foloseşte nimeni.

Pentru plimbare mai avea şi un costum apretat pe care-l proteja de var şi de şoareci. În buzunar avea o batistă falsă, cusută, şi de la rever ieşea o jumătate de cămaşă falsă. Pe cap purta o perucă de nylon.

Dar apoi, într-o dimineaţă, a căzut pe stradă; era aproape

douăsprezece şi jumătate. L-au dus într-un magazin şi l-au întins. Mirosea a cadavru, iar faţa era făcută bucăţi. Era un magazin de pantofi cu multe vânzătoare care l-au recunoscut; dar stăteau la distanţă, din cauza mirosului şi a feţei sale tulburătoare. Proteza îi rămăsese-n mijlocul străzii, la fel ca mâna de lemn; când l-au descheiat, sub sacou avea nişte zdrenţe legate cu un elastic. Şi infirmierii de la salvare se uitau cu atenţie la faţa lui, crezând că e vorba despre o boală.

Dar era lacul. A rezultat că se numeşte Pezzenti. Nu-l cunoştea nimeni, rude nu avea. Avea un atestat monarhic fals, cumpărat cu mulţi ani în urmă de pe la vreo firmă de şarlatani, care îi atribuia un titlu aristocratic. Aceste informaţii au fost culese de asistentul social, înainte ca el să se stingă fără niciun cuvânt, în spital.

Milogi, sărăntoci (*n.t.*).

«— v.

Pictorul Cimetta

1 ictorul Cimetta, născut la Orte dar locuind în Orvieto, picta linii atunci când era într-un stadiu total, desăvârşit de inspiraţie. Erau linii elementare, de care ar face şi un analfabet, linii negre şi drepte, fără nimic deosebit. Dar ăsta era stilul lui.

Făcea câte un tablou la un interval oarecare de timp, adică atunci când simţea nevoia să se exprime. De obicei le picta pe lemn de treizeci pe treizeci. Spunea că nu are nicio idee preconceptă atunci când se aşază la lucru, şi nicio intenţie să deseneze linii. Lua pensula-n mână şi din ea începeau deodată să iasă linii, de parcă atunci le-ar fi descoperit. Erau mereu aceleaşi, şi nu-nsemnau nimic; dar în timp ce le desena era uimit că le face şi putea să jure că reprezintă autobiografia lui. Cine nu se pricepea nu putea distinge un tablou de altul, şi nici el nu reuşea să le deosebească, atât erau de asemănătoare. Şi nici nu putea spune ce reprezintă fiecare tablou. Dar în timp ce le picta spunea că desenează un univers de sine stătător, atât de plin de semnificaţii şi atât de clar, încât i se părea că scrie o carte, romanul foileton al vieţii sale. Dar, după o jumătate de oră, sensurile îi zburau din minte şi nu se mai întorceau pentru niciunul dintre tablouri.

Adesea venea să-l viziteze un critic, se numea profesorul Guastalupi*; se aşeza pe fotoliu, privea tablourile şi spunea că este în ele un element tenebros care însă nu putea fi pătruns de critică, deci nici de el. Povestea cu elementul tenebros era supremul cuvânt al criticii sale; i se părea o definiţie importantă, dar nu ştia ce altceva să mai zică. Aşa că rămânea pe fotoliu, fumând, în timp ce pictorul Cimetta scotocea printre picturi ca să găsească măcar unul care să fie o idee mai deosebit. În general vorbeau puţin. Profesorul Guastalupi rămânea toată după-amiaza până târziu, stătea tot timpul aşezat pe fotoliu şi încerca să mai adauge ceva la definiţie; dar nu i-a venit niciodată în minte altceva, aşa încât definiţia se dovedea a fi completă, dar inexplicabilă.

Într-o zi, Cimetta avu curajul să facă o expoziţie; primul care veni fu profesorul Guastalupi, care se aşeză pe un scaun. Nu mai veni nimeni altcineva, aşa că amândoi se plictisiră groaznic să stea să aştepte. În zilele următoare pictorul Cimetta regretă că ţinuse să deschidă expoziţia, şi pentru foarte mult timp nu mai picta nimic. Nici profesorul Guastalupi nu se mai duse să-l

Calcă-n strâchini (*n.t.*]

xv.

viziteze, aşa că atelierul rămase închis. Doar o dată sosi un client care căuta un peisaj sau o natură moartă, sau chiar o scenă de vânătoare, care să aibă un metru pe optzeci de centimetri. Cimetta ajungea cel mult la treizeci pe treizeci, şi clientul socoti că nu e suficient, chiar şi să nu fi avut pretenţii referitor la subiect. Cimetta spuse că tablourile lui reprezentau un element tenebros şi cum clientul, care se numea Del Ferro, nu-l înţelegea, adăugă că acest element se găseşte din abundenţă în natură, şi deci şi în naturile moarte, dar ar fi trebuit să fie acolo profesorul Guastalupi ca să spună despre ce e vorba. Oricum, despre linii nu se rosti o vorbă, preferară să nu se folosească cuvântul sau cuvintele care să le evoce. Pictorul Cimetta spuse că, în concluzie, aceea era biografia sa. Clientul, acest oarecare Del Ferro, repetă că el căuta un tablou de un metru pe optzeci

de centimetri, şi că treizeci pe treizeci era puţin. Asta e tot ce se ştie; mai apoi pictorul Cimetta s-a transferat în alt oraş, iar dacă a continuat să picteze, nici critica şi nici profesorul Guastalupi n-au fost înştiinţaţi.

12 Victimele revoluţiei

Un tunar, în al doilea an al Republicii, în timpul Revoluţiei franceze, propusese Comitetului Salvării Publice proiectul unui tun de invenţie proprie, cu efecte înfricoşătoare.

Demonstraţia se stabileşte pentru ziua X, la Meudon; dar Robespierre îi scrie inventatorului un bilet atât de elogios că, citindu-l, acesta rămâne înmărmurit. Trebui să fie dus la ospiciu în stadiu de imbecilitate totală, iar despre tun nu se mai auzi nimic.

Acestea pot fi citite în tratatul medicului Philippe Pinel, care povesteşte şi că, în timpul aceleiaşi Revoluţii, se întâlneau adesea melancolici care credeau că au capul plin de materie foarte grea, şi alţii care credeau în schimb că îl au gol şi sec ca o nucă. Un alt melancolic credea că un despot groaznic îi tăiase capul. Dar ca să-l convingă că nu e aşa, medicul său curant a pus să-i fie făcută o tichie de plumb şi-i porunci să o poarte pe toată durata Revoluţiei, pentru ca greutatea apăsătoare să-i demonstreze că încă mai avea capul pe umeri.

*)…

Ideea de a poseda un cap dădea naştere, la vremea respectivă, mai multor supoziţii. Un ceasornicar, de exemplu, foarte respectat în tot Parisul, credea că îi fusese deja tăiat capul şi că-i alunecase jos de pe eşafod, împreună cu foarte multe altele; şi mai credea că judecătorii, cămdu-se imediat de sentinţele pe care le dăduseră, ordonaseră să se ia fiecare cap şi să fie lipit înapoi la corpul de la care provenea. Numai că, din greşeală, lui i se ataşase capul altcuiva. Iar ideea asta îl umplea de dezgust. „Uitaţi-vă puţin la dinţii mei – repeta întruna –, îi aveam aşa de frumoşi, iar acum, poftim, toţi sunt cariaţi; uitaţi-vă la gura mea, era sănătoasă, şi acum e mizerabilă şi dezgustătoare”. Uneori ceasornicarul ăsta dansa şi cânta în mijlocul prăvăliei şi-şi răsucea gâtul de parcă era deşurubat; alteori se-nfuria de unul singur şi dădea cu capul de tot ce găsea, ca să-l spargă. Bătea Parisul în căutarea vechii

sale țeste și dădea fuga la toate execuțiile ca să scormonească prin coșul unde se adunau scăfârliile, doar – doar o nimeri peste a lui.

Într-o zi se-ntâlni cu un coleg și se apucă să discute despre miracolul Sfântului Dionis, care mergea cu propriul cap în mână și-l pupa fără-ncetare. Ceasornicarul susținea cu înverșunare că așa ceva este foarte posibil, că nu e câtuși de puțin un miracol, și se dădea drept exemplu. La care celălalt izbucni în râs: „Bine măi, cap sec – îi zice –, dar, mă rog frumos, cum putea

Sfântul Dionis să-și pupe propria țeastă, cu talpa piciorului?" Replica asta, la care nu se aștepta, îl cam lăsă cu buza umflată pe ceasornicar, care se retrase încurcat, în hazul și în batjocura celorlalți. Nu mai pomeni niciodată de înlocuirea capului. își văzu mai departe de meseria sa cu multă conștiinciozitate, dar preferând, în general, să nu mai deschidă gura.

Aceste lucruri le povestește tot Pinel, ca să demonstreze faptul că logica este, în unele cazuri, un tratament pentru imbecilitate.

e…

13 Carnavalul din cincizeci și șase

În 1956, în seara de lăsata Secului, ca să mai înveselească puțin carnavalul oamenilor muncii, primăria din Centanni distribuise gratuit nasuri false. Ideea fusese a primarului și a consilierului comunal pe probleme de tineret. Așadar, aproape toți participanții și le puseseră. Dar cel mai entuziasmat de idee fusese un oarecare Cortellini Amadio, om sărac cu duhul, care își pusese nasul și acum nu mai voia să și-l dea jos. Pentru femei, primăria distribuise aluniţe păroase pe care să și le aplice pe față sau, ca alternativă, peruci de zână.

Printr-o formă mai ciudată de vanitate, acest Cortellini își purtă nasul și în zilele următoare. Până atunci se dovedise a fi un biet om de treabă și pasiv, care creștea găini și trăia cu mama sa, o femeie foarte bătrână. Aveau patruzeci de găini. Așa cum îl învățase mamă-sa încă de mic, avea grijă de ele să nu se piardă. Era în stare să adune ouăle, dar nu să le și numere. Nu putea să înțeleagă numerele. Dar recunoștea fiecare găină în parte și le ducea pe câmp să ciugulească.

Le cunoştea şi pe ale altora, şi le alunga, după cum îl învăţase mamă-sa, dacă dădeau să intre pe furiş în cârdul lui. N-avea alte obiceiuri deosebite; când i se culcau găinile, se ducea în sat şi stătea printre muşteriii de la bar.

În sat nu era decât un singur bar, „Nazionale", unde se duceau de obicei toţi bărbaţii. Aici îşi făcu apariţia Cortellini, cu nasul fals, prins cu elastic. Era îmbrăcat după portul de la ţară al oamenilor simpli, mai ales cu ceva vreme-n urmă. Când îl vedeau, toţi îl luau peste picior, aşa cum e normal când îl vezi pe unul cu nasul fals într-o zi de lucru. Cortellini avea mereu o grimasă, de parcă ar fi râs tot timpul; dar nu se prea înţelegea dacă chiar râde sau asta e starea lui normală. Toată lumea avea chef să facă glume nevinovate, fiind viaţa de la bar destul de searbădă, şi toate glumele aveau drept ţintă nasul cu pricina. Lucrurile mergeau uneori până într-acolo încât Cortellini plângea de ciudă. „Distraţi-vă, dar nu-l chinuiţi pe bietul om", spunea barmanul. Când colo, gluma se-ngroşa într-atât, încât până la urmă voiau să-i dea nasul jos. Asta e tipic pentru toate barurile. Dar nimeni n-a reuşit, chiar dacă se puneau trei deodată să i-l scoată. Chiar şi dacă-l trăgeau de urechi. El se strâmba că nu vrea, ca iepurii, şi trăgea şuturi orbeşte. „Ţineţi distanţa – mai zicea careva –, ăsta e periculos, e-n criză". Asta spuneau cei care jucau cărţi, pentru că-i deranja. Când se ajungea aici, barmanul zicea: „Potoliţi-vă", şi ieşea de xrv…

după tejghea ca să-i despartă. Atunci şi alţii, care până în acel moment râseseră, începeau să zică: „Gata, gata acuma". Se ajungea mereu până să se ia gata-gata la bătaie, pentru că ălora doi sau trei care încercaseră să-i ia nasul nu le mai ardea de glumă şi se simţeau jigniţi de trădarea celorlalţi, iar nasul rămânea ca ceva făcut special împotriva lor. Situaţia asta dură câteva luni. Proprietarul barului ar fi vrut să-i interzică lui Cortellini să mai pună piciorul acolo; dar alţii spuneau că e nedrept şi că e un caz social. Discuţiile nu se mai opreau; până când nu interveni serviciul psihiatric teritorial, la solicitarea primarului. Cineva de la bar spusese că era un gest iresponsabil să dai un nas fals unui înapoiat mintal. La bar se năşteau criticile cele mai

îndârjite împotriva primăriei. Serviciul psihiatric se dusese să-l caute; erau doi asistenţi şi un medic. Medicul spunea că, pe termen lung, nasul e periculos din punct de vedere simbolic şi că trebuia să-i fie înlăturat. Asistenţii fuseseră de acord pentru că, indiferent de latura simbolică, după ce l-au văzut răspunzându-i doctorului cu atâta îngâmfare pentru nasul ăla, au simţit nevoia să i-l dea jos. Aşa că au trecut la fapte. Medicul le spunea: „Să nu-i faceţi vreun rău, pentru că ar putea avea repercusiuni pe plan simbolic”. La care asistenţii răspundeau: „Domnule doctor, ştim ce avem de făcut, durează doar un minut”. Dar, după episoadele de la bar, Cortellini dobândise o tehnică foarte bine pusă la punct de a-şi apăra nasul; era o tehnică însoţită de şuturi. Asistenţii transpiraseră, iar medicul le spunea: „Opriţi-vă, suntem într-o fază de simbolism avansat”; şi apoi către Cortellini, care se odihnea: „De ce-ţi place aşa de mult nasul ăla?” La care el lua expresia binecunoscută, încruntată, dar de neînţeles. Pe urmă medicul le şoptea asistenţilor: „N-aş vrea să declanşez o reacţie de negare, cu toate întrebările astea prea directe… Cum te cheamă?” îl întreba. „Cortellini”. „Şi unde locuieşti?” „Pe strada Cantone”. „La ce număr?” „La numărul şase”. Către asistenţi, încet: „Vedeţi, acum am stabilit un contact”. Către Cortellini: „N-ai vrea să-mi faci şi mie o bucurie?” El stătea nemişcat, nu zicea nici da, nici ba. Către asistenţi: „Acum acţionez asupra reflexelor condiţionate… Ascultă Cortellini, nu mă laşi să-ncerc şi eu nasul ăla?” Cortellini nu zicea nimic. „Fii atent, acum prietenii mei o să vină să vadă cum e făcut… Duceţi-vă – le şoptea doctorul asistenţilor –, i-am slăbit planul simbolic”. Asistenţii se apropie şi întind mâinile, pe urmă încearcă să-i aplece capul. Cortellini dădea dovadă de o forţă incredibilă; stătea chircit şi dădea din picioare ca o morişcă. Asistenţii dau să-l apuce de un picior, dar unul primeşte un şut în deget şi se enervează. Medicul zice: „Nu sunteţi în stare. Nu vedeţi că-i declanşaţi negativitatea? Gata, gata acuma”. Unul dintre asistenţi se opreşte; cel lovit la deget însă îl apucă strâns de marginea pantalonilor şi încearcă să-i blocheze piciorul.

«e”.<…

„Lasă-l – spune doctorul –, e în fază acută”. Asistentul lovit ar da înainte, dar celălalt îl împinge şi-i repetă: „Nu vezi că e-n fază acută?” După care Cortellini îşi reaşază nasul care se strâmbase şi nu zice nimic, pentru că avea memoria scurtă. Aceasta a fost intervenţia colegiului psihiatric, condus de doctorul Motta.

Nasul, fiind de carton tare plastifiat, dură luni în şir, timp în care nimeni nu-l văzu pe Cortellini fără el. Lucru care – oricât ar părea de imposibil – avu consecinţe politice, deoarece primarul şi consilierul pe probleme de tineret fură acuzaţi de lipsă de responsabilitate în organizarea carnavalului din ’56, la care distribuiseră nasuri false fără să se fi consultat în prealabil asupra riscurilor cu consiliul pe probleme de sănătate publică şi cu colegiul psihiatric teritorial. Şi într-adevăr, la următoarea votare n-au fost realeşi, iar pe post de primar a venit consilierul comunal de la sănătate.

Cortellini continua să se arate la bar cu nasul fals, dar, de când devenise o problemă politică, nu mai încerca nimeni să i-l dea jos. Fu văzut timp de câteva luni pe marginea şanţurilor printre găini, tot cu nasul fals. Nimeni nu ştia ce simte sau dacă îi foloseşte la ceva. Dacă, de exemplu, are vreun scop pentru găini, aşa cum se spunea la bar. Pentru că se părea că găinile îl iubeau şi îl recunoşteau ca pe cineva de-al lor, doar că mai deştept. Aşa că ascultau de el şi nu se mai comportau anarhic, ci în mod aproape inteligent.

De exemplu, respectau dispoziţiile comunale referitoare la locurile de păşunat; nu intrau niciodată pe proprietăţile private sau pe ogoare, dacă nu le ducea Cortellini. Stăteau foarte ordonate pe marginea şanţului sau a uliţei. Dacă Cortellini rămânea în urmă, se opreau să-l aştepte. Făceau o grămadă de kilometri într-o zi, printre văi şi câmpuri arate. Ele şi Cortellini aveau o viaţă frumoasă, spre deosebire de găinile care stăteau închise în coteţe sau după garduri. Toate astea se spuneau la bar, în chip de comentarii la povestea cu nasul; care însă rămânea inexplicabilă. Şi nici psihologia nu reuşi să explice fenomenul. Era un om simplu; asta a fost tot ce a putut să spună doctorul Motta după consultaţie, un om supus unor crize bruşte

şi cu reflexe de şuturi epileptice.

Pe urmă nasul se distruse de la sine, fără ca nimeni să-şi dea seama. Nasul său adevărat rămăsese mai alb, dar asemănător celuilalt. La bar i-l examinau şi era subiect de discuţie.

Printre lucrurile care se petrecură în acele luni fu şi un client care se prezentă într-o seară la bar cu un nas de carton, ca al lui Cortellini. Era unul dintre cele rămase de la carnaval. După care urmă toată seria bine cunoscută de glume, până la cea mai dură, de a-l curenta cu 125 de volţi. Colegul ăsta de nas fals regiza toată sceneta, şi se distra atât de tare că de râs îşi ţinu nasul de carton până aproape de casă, ba chiar intră cu el pe faţă la nevastă şi la cei doi copii.

«e.

Unul dintre copii se născuse în urmă cu patru luni şi avea defectul de a plânge întruna sau, mă rog, de a plânge foarte des, făcând din viaţa şi mai ales din nopţile familiei un adevărat iad. Când intră în casă cu nasul fals, bebeluşul plângea şi mama îl legăna să adoarmă. Între timp, ciorba fierbea pe foc şi femeia ţipa s-o amestece careva. Celălalt copil suna din trompetă şi zicea întruna: „Mă duc imediat”, dar nu se ducea, aşa că ea ţipa şi mai tare, ameninţându-l cu vreo câteva palme de la ea şi pe urmă şi de la taică-său. În toată hărmălaia asta bebeluşul, în loc să adoarmă, urla şi mai tare. Aceasta era situaţia când intră în casă tatăl cu nasul fals; fiul cel mare se opri imediat din sunat şi se duse spre el încântat, iar cel mic, când văzu faţa tatălui care se apleca peste leagăn, rămase mut de uimire. Aşa că femeia se grăbi să amestece ciorba. Fiul cel mic îşi mişca mânuţele prin aer în direcţia nasului; părea subjugat. Între timp, celălalt zicea: „Tată, tată, mi-l dai să-l încerc şi eu?” Dar imediat ce îşi scoase nasul, cel mic începu iarăşi să plângă, şi mai tare. Soţia lăsă baltă ciorba şi se duse degrabă să-l liniştească; băiatul cel mare, care îşi pusese nasul de probă, suna din trompetă, iar ciorba care fierbea dădu pe dinafară. Aşa se descoperi că, atunci când tatăl purta nasul de carnaval, bebeluşul era cuminte şi în familie domnea pacea, ca printr-un miracol inexplicabil. Aşa că tatăl fu obligat să poarte mereu nasul, până când adormea cel mic; şi îi luă

mult până s-adoarmă, dar cel puţin nu mai urla între timp. Dacă se trezea peste noapte, era suficient să-l vadă pe tată cu nasul. Fără îndoială, era un copil cam ciudat, poate un caz psihanalitic. De aceea tatăl ţinea nasul la-ndemână pe noptieră şi uneori, de fapt cel mai adesea, uita că-l are pe faţă. Aşa că cei doi soţi dormeau, ea de o parte, el de cealaltă, cu nasul de carnaval. Nu era un spectacol prea frumos.

Soţiei îi veni ideea că poate totuşi nu era o metodă bună, iar copilul ar fi putut să crească altfel decât ceilalţi. Aşa că se adresară şi ei serviciului psihiatric, ca să afle dacă tatăl cu nasul de carnaval ar putea să producă tulburări de creştere. Psihopedagogul spuse că nu se mai confruntase cu cazuri de asemenea natură în circumscripţia respectivă, şi deci trebuia să facă nişte teste. În grup era şi un logoped cu un nas incredibil. I-l arătară copilului, dar nu avu niciun efect, în sensul că pruncul nu se calmă, deşi îl ţinuseră foarte aproape de faţa logopedului, aşa cum făcea tatăl ca să-l liniştească. Logopedul, pe numele său doctorul Zecchi, avea un nas foarte proeminent şi foarte straniu. Copilul păru încurcat, pentru o clipă. Doctorul Zecchi îşi puse nasul în mâna lui, ca să se joace cu el; de obicei făcea asta cu propriii copii, era o metodă a sa, nasul fiind – conform teoriei sale – un puternic element imaginativ în cazul în care devine centrul atenţiei unui nou-născut sau îi e dat să-l apuce. Dar bebeluşul urlă atât de tare încât trebui

**” V…

să fie chemat tatăl său şi să fie îndepărtat cu forţa doctorul Zecchi, care nu se dădea dus. Oricum, aceasta fu o perioadă care se încheie repede. Doar băiatul cel mare, crescând, deveni mai puţin ataşat de tatăl său.

Iar pentru a cita toate faptele diverse legate de carnavalul din ’56, trebuie să menţionăm şi că peruca de zână avu, la rândul ei, efecte colaterale; aceasta poate şi pentru că la Centanni nu văzuseră niciodată o zână. O domnişoară rămase atât de impresionată încât căzu în apatie, ca şi cum ar fi întrezărit un alt tip de viaţă, iar cel normal n-ar mai fi avut niciun fel de valoare. Vorbea doar despre părul de zână. Nu

ştia că peruca fusese distribuită de primărie, credea că venea dintr-o altă realitate, şi ani de zile aşteptă să se întoarcă carnavalul din ’56. Înainte lucra pe post de chelneriţă, după aceea deveni abulică şi îngălată. Se numea Rosa Pi a Manto-vani. Şi acest episod fu citat de către consilierul comunal pe probleme de sănătate, ca argument pentru destituirea primarului. Nu poţi da aşa, oricui, fără măsuri de precauţie, o perucă de zână, afirmă el în consiliul comunal, decât dacă eşti o persoană cinică. Sau incompetentă. Primarul încercă să răspundă; spuse că distinsul consilier, la acelaşi carnaval, se prezentase în costum de arcaş. Şi aceasta este o dovadă de cinism – spuse primarul – faţă de instituţii şi faţă de politica sanitară locală. „Regret că trebuie să amintesc – răspunse consilierul – că domnul primar, în aceeaşi împrejurare şi de la înălţimea autorităţii sale, a ţinut discursul de inaugurare purtând unul dintre acele nasuri false, de carnaval; şi ulterior – adăugă el – nu şi l-a mai dat jos toată seara. Este ăsta un comportament de om serios?”, întrebă. Un consilier aliat cu primarul îi sări acestuia în apărare explicând că în seara aceea, fiind carnaval, primarul probabil că băuse puţin, la fel ca toată lumea. „Eu nu – spuse consilierul de la sănătate –, eu eram complet responsabil de acţiunile mele. Un consilier trebuie să fie lucid, asta contează, iar un primar cu atât mai mult”. Şi pentru că se crease rumoare în sală, adăugă că te poţi costuma, lucid, în chip de arcaş sau de cavaler în armură, aşa cum făcuse consilierul pe probleme de educaţie Zinani, sau în chip de Doctorul Au-mă-doare (precum consilierul Leoni, care fu citat alături de mulţi alţii, travestiţi, pentru acea ocazie, în indieni sau în exploratori, împreună cu nevestele lor), ceea ce nu era totuna – spuse consilierul – cu a-ţi pune un nas fals, fiind sub efectul alcoolului. Fapt care aducea un prejudiciu lucidităţii politice şi obligaţiilor care derivau din poziţia politică. Acest argument al lucidităţii fu decisiv şi toţi fură de partea lucidităţii, chiar şi consilierul pe probleme sportive, care se costumase în corsar. Primarul rămase izolat, fără argumente în faţa logicii consilierului pe probleme de sănătate. Care, pentru exactitate, se numea Ercole Prati.

71

Discuţia a fost foarte interesantă, pentru că plasă în opoziţie două concepţii politice. Consilierul de la sănătate era un cititor al lui Machia – velli; mai exact, citea de ani de zile discursurile asupra primelor zece învăţăminte ale lui Titus Livius; de acolo deriva ideea politică asupra lucidităţii. Fostul primar, pe de altă parte, era un autodidact.

14 Sinucideri cu defect

e „<…

Un angajat de la salubritate s-a aruncat pe geam în ianuarie 1981 şi a căzut peste un poliţist, omorându-l.

Un măcelar care voia să se împuşte a tras din greşeală într-un topograf care ieşise la fereastra de vizavi.

Un şomer părăsit de nevastă a încercat să se izbească cu maşina într-un parapet, la o curbă; dar zidul s-a prăbuşit peste o şcoală şi a ucis o învăţătoare şi mai mulţi copii care se aflau în clasă.

Un vânzător de pui exasperat de impozite, decis să-şi pună capăt zilelor, s-a întins pe data de 9 iunie peste şinele de tren şi a rămas acolo timp de patru ore. Până când trenul a sosit şi, vrând să frâneze, a deraiat. În tren era un cardiopat care a făcut o criză şi a murit.

Un avocat alcoolic, în mizerie, s-a aruncat de pe un pod, în 10 septembrie. Dar odată cu el a căzut şi un pensionar care încercase să-l oprească. Pensionarul s-a înecat, în timp ce avocatul a fost tras la mal, încă beat şi inconştient.

15 Primo Apparuti

e <…

Kre urmează să povestesc despre Primo Apparuti este întru totul adevărat; este ceea ce povestea el însuşi, la balamuc.

Primo Apparuti era mecanic şi trăia la Nonan-tola, în provincia Modena. În 1918 a fost internat voluntar în spitalul de boli nervoase din Reggio Emilia. Spunea că nu mai poate să trăiască afară, că nu poate s-o mai ducă aşa. Era mecanic de biciclete şi, când dădea cu ciocanul într-o bucată de fier ca s-o prelucreze, simţea că-l lasă

puterile; i se părea că fierul ar trebui să-nceapă să plângă şi că-l mustră prin tăcerea sa. Atunci îi părea atât de rău, că-i dădeau lacrimile şi se grăbea să pună fierul în apă, sperând să repare răul pe care i-l făcuse. Aştepta să treacă o jumătate de oră şi, neîndrăznind să mai pună mâna pe fier, se apuca să monteze o roată de bicicletă; dar de-ndată ce strângea piuliţele pe butuc, aceeaşi voce interioară îl dojenea că le face rău piuliţelor şi butucului. Trebuia să se oprească. Dar apoi, dând cu ochii de alte piuliţe, spunea că simte imediat o durere şi-l apuca aşa o nelinişte; încerca să reziste, dar o puternică strângere de inimă îl forţa să le slăbească. Şi, după ce slăbea o mulţime de piuliţe, simţea nevoia să scape de-acolo, scuzându-se faţă de celelalte piuliţe cărora le explica că nu el le strânsese şi că, dacă le-ar fi slăbit şi pe ele, proprietarul bicicletei ar fi căzut şi poate chiar ar fi murit. Printre lacrimi, îşi auzea copiii strigându-l „tată, tată”. Atunci închidea atelierul şi punea un afiş: mecanicul a murit. Dar pe urmă îi părea rău că l-a scris şi că le-a dat clienţilor motive de tristeţe şi de durere; aşa că se ducea să-l scoată, fără să aibă curajul să se uite la biciclete. Se gândea adesea la sinucidere, dar îl cuprindea imediat teama că, din neîndemânare, ar fi putut să provoace daune mobilelor sau să deranjeze lumea cu înmormântarea sa. Atunci îl cuprindea o agitaţie şi o apăsare cumplită la inimă, şi-i venea să-şi scoată capul şi să şi-l pună pe tejgheaua atelierului, ca să-l dojenească şi să-l ia la palme; şi tot aşa, până când obosea groaznic.

Uneori, ca să nu se lase chinuit tot timpul de biciclete, se ducea în oraş şi-şi lua un bilet până la capătul celălalt al tramvaiului. Dar după nici jumătate de kilometru trebuia să coboare, convins că nu era demn să se lase purtat şi simţindu-se dojenit de motor. Se întorcea pe jos, dar întâlnind alte tramvaie înţesate de lume simţea din nou acea strângere de inimă, văzând că sunt supuse la un asemenea chin. Atunci se alătura plângând la durerea lor şi le urmărea la deal promiţând să le răzbune, insultând şi jignind pasagerii şi rugând motoarele să aibă răbdare, pentru că aveau să aibă bucurii pe care pasagerii nici nu le bănuiau.

Odată ajuns la marginea oraşului, rămânea să contemple stâlpii de telegraf şi-i îmbrăţişa, îi săruta, măsura distanţa de la unul la celălalt, număra firele pe care aceştia le susţineau, şi se simţea foarte consolat. Încerca să reţină forma şi dimensiunile fiecăruia, şi promitea că se va întoarce să-i viziteze. Acestea erau singurele momente de mulţumire pe care şi le putea aminti.

1 – 6 Republica imbecililor congenitali

Un imbecil pe nume Sereno Bastuzzi trăia într-un şopron. Şopronul era aşezat lângă o casă ţărănească care fusese locuită într-o vreme. În şopron mai trăiau tatăl şi mama lui Sereno Bastuzzi, care erau imbecili din naştere şi aveau meseria de ţărani. Altfel spus, trăiau din producţie proprie lucrând un petic de pământ primit moştenire.

Idiotul are o concepţie cu totul personală despre agricultură; nu cumpără şi nu vinde nimic; nu foloseşte tractoare şi nici alte motoare agricole; nu udă plantele şi nici nu împrăştie îngrăşăminte chimice, erbicide sau antidăunători. Nu însămânţează, pentru că nu face nicio legătură între sămânţă şi plantă. În schimb, imbecilul îi consideră pe ceilalţi proşti şi râde când îi vede că aruncă grâul pe jos. De altfel, împărtăşeşte întru totul decizia găinilor de a-l ciuguli. Imbecilul, prin natura sa, nu mănâncă carne şi nici familia Bastuzzi nu mânca; mâncau în schimb ouă, cicoare şi alte ierburi asemănătoare sau înrudite cu cicoarea. Cicoarea reprezintă baza alimentaţiei unui imbecil şi este prima legumă pe care o descoperă pe câmp, spre marea sa încântare. Urzica, pe de altă parte, îi este foarte antipatică şi o calcă în mod spontan în picioare, astfel încât acolo unde trăieşte un imbecil sau o familie de imbecili sunt foarte puţine urzici. Imbecilul face asta din ranchiună, nu ca să elimine în mod raţional buruienile din agricultură. Şi la fel cu mărăcinii, care sunt motiv de tânguieli şi sunt imediat pedepsiţi.

Cazul familiei Bastuzzi a fost studiat pentru a se stabili ce tip de agricultură adoptă în mod spontan un imbecil sau o comunitate de imbecili lăsaţi în voia sorţii, în ipoteza că într-o bună zi ei vor rămâne singuri pe lume. Studiul a fost condus de doctorul Consolini de la

universitatea din Pa via cam în perioada 1960 – 1961, secondat de asistenta sa, doamna doctor Maria Stanca.

Un singur imbecil are nevoie, pentru un trai normal, de cel puţin şase hectare de teren, parţial împădurit şi parţial pajişte, teren pe care să curgă un pârâu sau să existe cel puţin o sursă de apă potabilă. Vara, imbecilul stă la umbra copacilor, de preferinţă lângă pârâu, şi nu se expune la razele soarelui decât din necesităţi alimentare. îi place apropierea găinilor, cu care are un raport de simpatie. Când cocoşul găseşte un spic sau un vierme pe jos şi cheamă printr-un sunet specific găinile, aleargă şi imbecilul care, cel mai adesea, e cel mai iute şi înfulecă prada.

79

De asemenea, îi place şi apropierea vacilor, care sunt afectuoase cu imbecilii; iar dacă văd vreun viţel tolănit pe pajişte la umbră, se duc lângă el şi-l imită. Se pare că vacile îi deosebesc pe imbecili de cei sănătoşi şi, dacă se tem de aceştia din urmă din cauza apucăturilor pe care le au, se simt în schimb foarte în largul lor faţă de primii. Şi într-adevăr, familia Bastuzzi avea patru vaci (şi un tăuraş) cu care trăia într-o armonie deplină; vacile mâncau iarba, iar ei cicoarea; în plus, beau laptele proaspăt nedegresat, împreună cu viţeii. Pentru o vacă nu există nicio diferenţă între imbecili şi viţei. Imbecilul devine foarte dibaci când e vorba de găsirea ouălor, şi depăşeşte de departe viclenia găinii care le ascunde. Câteodată totuşi, se mai întâmplă ca un ou să nu fie găsit, ceea ce asigură perpetuarea speciei găinilor.

Găinile care sunt proprietatea unui imbecil mor de moarte naturală, adică de bătrâneţe; ceea ce nu se poate vedea niciodată la populaţia civilizată, unde găinile sunt invariabil ucise şi gătite. Familia Bastuzzi nu avea acest obicei de a le găti, pentru că nu cunoştea focul. Când simte că moare, găina se îndepărtează de comunitate, se duce la marginile proprietăţii Bastuzzi, se ascunde într-un şanţ sau într-un tufiş spinos şi zace acolo, tăcută. Chiar şi vacile se duc să moară la marginea proprietăţii, într-un loc arid pe unde nu trece nimeni şi sunt surpări de teren.

De obicei, când un animal iese de pe proprietatea familiei Bastuzzi, e lovit cu pietre de către ţăranii vecini sau e luat la goană cu băţul. Aşa că ele învaţă repede care sunt graniţele, exact cum apar ele înregistrate la cadastru. Tot la fel au deprins şi cei trei Bastuzzi simţul proprietăţii teritoriale şi nu se mai hazardează să treacă graniţa. Sereno se plimbă adesea de-a lungul graniţei, urmat de vaci şi de găini şi urmărit de privirea haină a vecinilor care practică o agricultură raţională şi intensivă şi trudesc pentru a îmbunătăţi randamentul ogorului. Cei din familia Bastuzzi nu fac însă niciun efort şi nu par niciodată preocupaţi de condiţiile meteo din perspectiva recoltei. Ceea ce provoacă mânia vecinilor.

Vara, imbecilii se-ngraşă; iarna se poate spune că intră în letargie sau în semiletargie. Vara, Bastuzzi se trezesc la primele raze de soare şi se urcă-n copaci ca să mănânce fructe; sunt fructe sălbăticite. Între timp, dedesubtul lor găinile, curcanii, raţele şi vacile pasc. Nu respectă programul de prânz sau de cină. Beau apă cu multă plăcere. Sereno Bastuzzi pare că o gustă cu mare entuziasm; stă cu ochii mijiţi şi o plescăie, de parcă ar fi lichior. Probabil că îi place răceala ei, în zilele calde de iulie şi august. Nu poate fi remarcată aceeaşi pasiune la vaci, care sunt mai lacome; dar ea poate fi observată la găini şi la păsări în general.

81

Doctorul Consolini precizează în studiul său faptul că, iarna, familia Bastuzzi stă în vechiul şopron, iar când ziua e foarte scurtă şi mohorâtă dorm tot timpul. Doamna doctor Stanca afirmă că aceştia sforăie cu intermitenţe. Din când în când, câte unul dintre ei se scoală şi caută pe pipăite nuci sau alune, sau sapă după morcovii din fosta grădină. Nu se-ntâmplă niciodată să murdărească paiele cu bălegar. În plus, ştiu să folosească hainele, adică vestoanele de lână rămase de la strămoşi. Mănâncă şi zăpadă. Dar iarna nu râd, se mişcă lent şi absent ca nişte somnambuli şi se întorc imediat înapoi între paie. De altfel, iarna doarme şi câmpul, îngropat în negură şi gheaţă. Vacile mănâncă scoarţa copacilor şi gardurile vii, pe care le refuzaseră în timpul verii.

Toţi slăbesc, inclusiv gâştele şi găinile. Cele mai slabe mor. Şi acesta constituie motiv de supărare pentru vecini, adică faptul că găinile sunt abandonate la voia întâmplării, în loc să fie omorâte. Aceasta minează bazele societăţii ţărăneşti şi atrage puii din coteţele altora. Vecinii susţin că familia Bastuzzi este un pericol pentru agricultură şi totodată un exemplu negativ pentru odraslele celorlalţi, care cred că aceea este o republică şi că Bastuzzi sunt nişte republicani şi nu nişte imbecili. Când un copil fuge de acasă pentru că, de exemplu, s-a certat cu taică-său şi petrece o zi în mijlocul celor trei Bastuzzi, se-ntoarce acasă cu mentalitatea libertină şi foarte apropiată de mentalitatea bovinelor sau a păsărilor de curte; altfel spus, concepe doar trecătorul prezent şi-şi subapreciază părintele. Starea asta de letargie hibernală poate dura la Bastuzzi până la trei luni (în mod excepţional, până la patru); de unde doctorul Consolini deduce că imbecilii în stare naturală n-ar putea supravieţui dincolo de cercul arctic sau la o altitudine mai mare de o mie două sute de metri. Cei trei Bastuzzi trăiau în provincia Cuneo, situată pe linia izotermică de cinci grade, în timpul iernii. Dacă se coboară sub aceste valori, imbecilii nu au suficiente rezerve corporale ca să supravieţuiască iernii. Doctorul Consolini plasează, aşadar, izoterma ideală pentru aşezările spontane de imbecili ceva mai la sud, dar oricum într-un regim de precipitaţii ridicate, peste două mii de milimetri de ploaie pe an. Exemple favorabile citate sunt provinciile Grosseto sau regiunile colinare expuse din sud, cum ar fi Bassano del Grappa sau Massa Carrara.

În schimb, imbecilii suportă căldura până la temperaturi foarte ridicate, peste patruzeci de grade, cu condiţia să nu le lipsească sursa de apă; altfel, căldura îi deshidratează şi-l însetează pe imbecil. Doamna doctor Stanca confirmă aceste date într-un studiu al domniei sale asupra adaptabilităţii imbecilului în Africa. Acest studiu i-a permis conferirea titlului de profesor, în 1964.

Dacă pe lumea asta toţi ar fi imbecili – conchide doctorul Consolini – rasa umană n-ar

pieri. I-ar scădea numărul la nivel global şi ar ocupa zonele temperate şi pe cele calde, după cum rezultă din studiul doamnei doctor Stanca; planeta s-ar reîmpăduri. Probabil că oraşele ar dispărea ca centre de habitat, iar stratul de ozon s-ar reface. Prin natura sa, omul este erbivor – afirmă doctorul Consolini – şi, într-adevăr, imbecilul mănâncă în mod spontan şi fără niciun fel de constrângeri ierburi şi fructe din copaci; de asemenea, el se alătură turmelor de ierbi-vore, care îl recunosc şi cu care se împerechează. Câteodată se împreunează şi cu zburătoarele. S-a mai observat, de asemenea, că la cei din neamul Bastuzzi găinile au început din nou să zboare.

17 Femeia zisă şi balena

O femeie grasă care se numea Paola Parletta avea din când în când o diaree foarte puternică, îşi petrecea noaptea pe closet, năduşită toată, în timp ce afară se dezlănţuia furtuna. O apuca diareea de fiecare dată când în cer răsunau tunete, mai ales vara, în timpul nopţii, când zgomotele erau însoţite de rafale de vânt. Era foarte grasă şi avea coşuri pe faţă, dar era convinsă că e slabă sau că cel puţin aşa pare, datorită capului mititel şi a creierului foarte puţin voluminos. În timp ce stătea pe closet şi transpira, iar afară se dezlănţuia furtuna, se gândea că cineva trebuie să-i fi pus pe furiş un purgativ în mâncare. Asta era singura idee pe care reuşea s-o producă creierul ei mititel, şi oricât s-ar fi străduit nu putea să scoată una mai consistentă. Ideea asta îi venise în august 1955. Astfel că-şi petrecea toată noaptea între colici, frica de tunete şi râca pe câte cineva, chiar şi persoane care nu mai erau de multă vreme prezente, dar la care se gândea ca posibili otrăvitori care au venit special pentru asta de foarte departe, au intrat în bucătărie în lipsa ei şi pe urmă au tulit-o, fără să se facă auziţi. Tot restul vieţii şi-l petrecea în ură şi-n suspiciune; încerca să prindă pe cineva cu un purgativ în mână, în timp ce i-l vărsa în ciorbă. îşi suspecta vecinii; îi văzuse de mai multe ori cu pachete, pe scări; îşi bănuia un frate care probabil că în felul ăsta voia să-i fure moştenirea, adică patul şi o saltea. Câteodată simţea un miros urât în apa de pe conductă, aşa că bănuielile ei se îndreptau şi într-acolo. Dar nu

prinsese pe nimeni asupra faptului, deşi pândea ore în şir robinetul şi pe cine se întâmpla să-l manevreze.

Aşadar, diareile astea erau centrul vieţii sale şi în jurul lor se desfăşura întreaga sa activitate intelectuală. Până la treizeci şi şase de ani, după fiecare diaree protesta, îi agresa şi-i insulta pe suspecţi, se învârtea prin casă pradă furiei, în capot, încă palidă la faţă în urma durerilor de stomac, dar tot voluminoasă şi sufocând tot spaţiul cu corpul ei. Se prezenta pe nepusă masă la vreo rudă şi întreba: „Care mi-a pus purgativ în ciorbă?" Asta ca să-l prindă cu mâţa-n sac sau cel puţin ca să dea de-nţeles că ea nu-i o proastă oarecare, să se lase dusă de nas. Şi începea să ameninţe, să aducă injurii tuturor celor care se ocupau de laxative şi de purgative, inclusiv ipoteticilor lor aliaţi care stăteau ascunşi în umbră, cu pipeta.

Apoi, odată cu vârsta, atacurile de diaree deveniră mai regulate, independent de perturbaţiile atmosferice sau de rafalele de frig; apăreau o dată la două sau la trei săptămâni, indiferent de vreme sau de anotimp, dar şi aşa ele nu încetară să constituie problema numărul unu a existenţei sale.

Această Paola Parletta, rămasă până la bătrâneţe domnişoară, îşi schimbă însă tactica: din 1960, de când se îngrăşase şi mai tare, iar capul, proporţional, părea de-a dreptul microscopic, suferea de sufocări şi de palpitaţii cardiace; dimineaţa se-nvârtea prin casă fără să scoată o vorbă, ca să nu se obosească, şi încerca să acţioneze cu viclenie; căuta în coşul de gunoi vreo sticluţă care să fi conţinut purgativul, scotocea prin sertarul cu medicamente sau sub saltele, tot pe tăcute, pentru că n-o mai ţinea inima să strige şi să acuze. Uneori mai găsea lichid împrăştiat pe jos, în bucătărie, dar nu spunea nimic; ca să poată chema poliţia aştepta să vadă pete mai mari, de exemplu pe faţa de masă sau pe lângă farfurie. Suspecta şi sarea.

Pe urmă într-o zi, căzând de pe closet, a făcut luxaţie de şold. De atunci a rămas înţepenită pe-un scaun, meditând asupra mâncărurilor şi asupra celor care le pregăteau. Asta a fost toată viaţa ei. Altceva nu i s-a mai întâmplat.

18 Martirul picioarelor

Adevărata viaţă a domnului Dialisi a început la o vârstă deja avansată şi s-a desfăşurat în întregime în jurul unei perechi de pantofi. Nişte pantofi de piele cu şireturi. îi cumpărase într-o zi, aproape fără să-i probeze, în 1927, când avea şaizeci şi doi de ani; spunea că, văzându-i în vitrină, s-a simţit brusc inspirat. De abia pe urmă s-a văzut că erau foarte strâmţi şi aşa de duri, că era o adevărată suferinţă să-i poarte. Şi totuşi îi purta, de dimineaţa până seara, ba chiar şi seara continua să-i ţină în picioare, până la ora de culcare. Asta ca să-i lărgească şi să-i înmoaie prin purtare. Dar pantofii nu se lărgeau neam, şi picioarele sufereau în continuare. Se întâmplă însă că, dacă înainte era un om fără niciun interes şi fără chef de viaţă, din momentul acela singurul lucru care-i trezea interesul erau pantofii. Nimeni în jurul său nu bănuia nimic despre suferinţele sale, pentru că le ţinea ascunse. Singurul lucru care se putea observa era un mers prudent ca de om care calcă pe ouă, şi o expresie de mare concentrare pe chip, care îi dădea un aer de elev are spirituală. Între timp i se luase pielea de pe picioare, vorbim despre anul 1938, iar la călcâi i se formaseră ca nişte gâlme, iar ici şi colo chiar supurau. Ţi se făcea milă când le vedeai. Dar rareori îşi scotea pantofii. Doar noaptea le elibera, le întindea pe pat şi stătea să le privească. Nici nu vru să audă de cizmar. Între el şi pantofi se formase un fel de înţelegere, având ca unic scop o îndârjire comună asupra picioarelor.

Domnul Dialisi avea o fată (era văduv) care se numea Veronica. Aceasta, văzând că tată-său se schimbase atât de mult, că nu mai scoate nicio vorbă, merge enorm pe jos şi e tot mai şchiop, se gândi să-l ducă la ortoped. Trebuie să spunem că domnul Dialisi ajunsese prin propria experienţă la nişte concluzii de ordin general asupra omului şi a predestinării: capul ne este dat ca să putem gândi – zicea el –, iar gura ca să respirăm; braţele şi mâinile ca să apucăm şi ca să mângâiem diferite obiecte; gambele, eventual, ca să putem merge; iar labele picioarelor, atât de expuse şi de sensibile, ne sunt date ca să ne înfrânăm orgoliul, invidia şi poftele; altfel am avea copite, precum caii.

Acelaşi lucru i-l spuse şi ortopedului, în timpul consultaţiei. Acesta rămase destul de uimit, pentru că era obişnuit să vadă picioarele din altă perspectivă, ca pe un fapt anatomic şi nu spiritual.

Drept urmare, domnul Dialisi îşi accentua persecuţiile: asmuţea câinii ca să-i facă să-l muşte

89

de picioare; se lăsa călcat de grupurile de şcolari sau se aşeza unde era bătaia mai în toi, ba chiar la un moment dat un picior i-a fost străpuns de vârful unei umbrele, fără ca el să protesteze în vreun fel. îşi compara picioarele cu coasta Mântuitorului, dar fără vreo intenţie de blasfemie; de fapt, el nu avea o părere proastă despre picioare, aşa cum se întâmplă de obicei, ci ele reprezentau centrul vieţii sale morale. Oricum, i se formaseră două abcese atât de profunde şi de extinse, încât de la ele i s-a tras şi moartea. Antibiotice nu existau încă; au fost inventate la câţiva ani după aceea. Probabil cu antibiotice s-ar fi salvat. În ultimele sale zile n-a mai dat nimănui voie să-i examineze picioarele. Slăbise aşa de tare, că nu mai putea sta drept. Toată lumea îl ruga să-şi scoată cel puţin pantofii, dar el voia să-i poarte şi în pat, şi îi zâmbea ortopedului care-i vorbea la căpătâi. Când şi-a pierdut cunoştinţa, i s-au scos pantofii şi i s-au pus degrabă înapoi, pentru că starea clinică era impresionantă şi deja nu mai era nimic de făcut; aceasta a fost şi părerea ortopedului.

Dacă s-ar fi ştiut care era religia în care credea domnul Dialisi, cu siguranţă că ar fi fost doritori să se convertească, pentru că moartea sa a fost înălţătoare: moartea unui sfânt. Calvarul său durase cu totul trei ani. Când s-a stins, în 1940, începuse deja al doilea război mondial.

19 Cesare Lombroso

Toată lumea ştie că Cesare Lombroso a fost un savant specializat în delincvenţi şi anormali, din această ultimă categorie făcând parte şi imbecilii şi artiştii, caracterizaţi printr-o malformaţie analogă, de origine incertă. Astfel, Cesare Lombroso a studiat în 1881 muzicienii şi distribuţia lor geografică, îndeosebi în raport cu vulcanii şi cu terenurile vulcanice. A rezultat că în Italia, până la acea dată, se

înregistraseră exact 1 210 muzicieni, în Germania 650; 405 în Franţa şi 239 în Austro-Ungaria. Urmau Belgia cu 98 muzicieni, Spania cu 62; pe ultimele locuri se situau Suedia (9), Irlanda (7) şi Olanda cu un singur muzician. Din aceste date nu se poate trage nicio concluzie, nici asupra influenţei determinante a climei şi nici asupra celei a vulcanilor, în schimb, în distribuţia muzicienilor în Italia se evidenţiază reşedinţele de provincie în raport cu zonele rurale, cu cele împădurite sau mlăştinoase, care au produs un număr foarte restrâns de muzicieni. Între oraşe, Napoli a avut 216 muzicieni, Roma 127, Veneţia 124, Milano

95, Bologna 91, Florenţa 70; Torino doar 27. În mod evident, factorul marin este primordial; urmează apoi dealurile şi în al treilea rând vulcanii.

Nu este însă prea clară influenţa aspectului etnic. Şi în pictură predomină oraşele mari, urmate de zonele deluroase; pe ultimele locuri se clasează L'Aquila şi Siracusa, care au dat omenirii câte un pictor; Bari, Grosseto, Sondrio, Porto

Maurizio şi Teramo: zero. Aproximativ aceeaşi

I situaţie se înregistrează cu privire la sculptori şi la arhitecţi. Ţările care nu au dat artişti sau au dat puţini sunt cele lovite de malarie şi de *l*; afecţiuni ale tiroidei. Totuşi, oricât de elocvente

I ar putea părea aceste cifre, ne spune Lombroso, „ele trebuie tratate cu rezervă, mai ales referitor la primatul marilor oraşe asupra climei şi a vulcanilor: într-adevăr, deseori declară că ar proveni dintr-un oraş important indivizi care de fapt s-au mutat acolo, din cătunele lor pierdute printre smârcuri sau printre cratere, pe când de abia i se născuseră ori în fragedă pruncie.

În afară de climă, un aport determinant asupra impulsurilor artistice şi în general asupra

tuturor pulsiunilor criminale îl au modificările

I meteorologice. Cel mai mare număr de acte vioi4 lente (ca şi de puternice inspiraţii poetice şi ar

tistice) se produce în apropierea primului pătrar

;, de lună, atunci când se produc şi perturbaţiile climaterice. Luna plină cu cer senin generează prostie şi induce tentaţia de a-ţi lua lumea-n cap.

Ultimele pătrare îl transformă pe criminal şi pe artist în indivizi mai raţionali şi mai umani, mai dispuşi către delaţiune şi remuşcare. Mulţi percep variaţiile meteorologice cu două sau trei zile înainte ca ele să se producă şi indică prin gradul lor de agitaţie dacă timpul se va îndrepta sau va fi variabil. La Milano, în 1871, se putea observa un hoţ, om blând în general, care se pornea pe cele mai groaznice ocări cu câteva ore înainte să-nceapă să bată vântul. Iar dacă pe lângă vânt mai erau şi ploaie şi tunete, injuriile deveneau abjecte şi obscene, într-o progresie incredibilă în care anunţa ce vreme urma să fie, mergând până la furtună şi potop.

Şi revoluţiile, în calitate de manifestări criminale, sunt puternic influenţate de climă. Într-o scriere din 1887, Lombroso demonstrează că în lumea antică numărul maxim de revoluţii se observă în iulie, şi cel minim în noiembrie. Din 88 de revoluţii, Roma şi Bizanţul înregistrează 11 în aprilie şi 10 în martie, iunie, iulie şi august. Din aceste date rezultă limpede că în lunile calde revoluţiile au izbucnit mai frecvent decât în cele reci.

În Evul Mediu, revoluţiile se produceau în mijlocul verii; din 1550 până în 1791 s-au produs 10 primăvara, 14 vara, 3 toamna şi 4 iarna. Din 1791 în 1880 s-au produs 495 de revoluţii în Europa, 283 în America, 33 în Asia, 20 în Africa şi 5 în Oceania. În ceea ce priveşte Asia şi Africa, concentraţia maximă a fost în luna iulie. În

Europa, în iulie şi martie; în republicile spaniole din America – în ianuarie, care e luna cea mai caldă. Este evident – spune Lombroso – că factorul termic predomină net asupra celorlalţi, într-adevăr, numărul revoluţiilor creşte de la nord la sud, exact la fel cum de la nord la sud creşte şi căldura; astfel, Grecia prezintă numărul cel mai ridicat de revoluţii, adică 95; în timp ce Rusia numai 0,08, adică numărul minim; de asemenea, cele mai mici cote se înregistrează în regiunile nordice, Anglia şi Scoţia, Germania, Polonia, Suedia, Norvegia

şi Danemarca, iar cele mai ridicate în regiunile meridionale, Portugalia, Spania, partea europeană a Turciei, sudul şi centrul Italiei, iar o valoare medie în zona central-europeană. Excepţie face Irlanda – un caz foarte interesant – care prezintă un număr foarte ridicat de revoluţii, în raport invers proporţional cu poziţia sa geografică. Dar este de remarcat faptul că în Irlanda clima este mult îndulcită de reflexele blânde ale Curentului din Golf. Acesta are un efect analog asupra artei şi a dinamicii sale de-a lungul secolelor.

Dar Lombroso este renumit mai ales pentru că i-a măsurat pe criminali şi a început să-i măsoare pe artişti. În 1872 măsurile criminalilor sunt după cum urmează: piromanii rezultă a fi cei mai înalţi dintre toţi, cu o medie de 1, 71 m; urmează asasinii, cu 1, 70 metri. În urma lor vin hoţii şi jefuitorii: 1, 69 m. Valoarea minimă la înălţime este cea a violatorilor şi a şarlatanilor, care oscilează între 1, 65 – 1, 66 m. Cât priveşte greutatea corporală, se respectă aproape întru totul legea referitoare la statură: foarte slabi sunt vinovaţii de jaf şi furt, 61 kg în medie, şi subţirei de tot violatorii: numai 57 kg. Tâlharii şi asasinii prezintă o talie bună şi o sănătate robustă, în timp ce printre şarlatani şi violatori pot apărea şi elemente mai debile: şi trebuie remarcat că, din 8 infracţiuni de viol, 10 de fals şi 13 de incendiu provocat, 5 sunt în genere comise de cocoşaţi; aceasta în timp ce se înregistrează numai trei infractori cocoşaţi într-un număr de 250 de tâlhării şi asasinate: ceea ce, conform opiniilor lui Lombroso, ar confirma părerea proastă că, atunci când vine vorba despre răutate şi desfrâu, tot timpul apare la mijloc câte un cocoşat. Cât despre cap, cea mai mare capacitate craniană ne este oferită de către falsificatori, calomniatori şi şarlatani; imediat după aceştia urmează tâlharii, iar la distanţă redusă de ei asasinii; de abia apoi se clasează hoţii şi violatorii. Capacitatea minimă o prezintă piromanii, care au deseori craniul ultraminuscul şi creier inexistent. Dacă luăm în considerare şi înălţimea, tipul piromanului se apropie cel mai mult de cel al imbecilului tradiţional; aceasta dacă excludem cazurile piromanilor cocoşaţi.

Cesare Lombroso s-a născut în 1835 şi a murit în 1909. Într-un anumit moment al vieţii sale a făcut o călătorie în Rusia pentru a face un schimb de idei cu Lev Tolstoi, renumitul scriitor.

95

şi eventual ca să-l şi studieze. Dar Tolstoi n-a vrut să-l primească, spunând că teoriile lui Lom-broso sunt ale unui imbecil. La auzul acestei afirmaţii, savantul italian a fost foarte ofensat; l-a provocat pe Tolstoi să demonstreze statistic afirmaţia. Dar n-a primit niciun răspuns. Acest eveniment s-a petrecut în 1897.

Apariţia neconcludentă a Fecioarei Maria iuk

I rima viziune a lui Adele Bagnoli s-a înregistrat pe data de 14 mai, conform spuselor expertului care a examinat-o. În zilele precedente nu se observase nicio schimbare a fetei, care avea aceeaşi bună dispoziţie dintotdeauna, avea poftă de mâncare şi dormea liniştită. Tatăl său, un bărbat de cincizeci de ani, este paznic la telegraf. Ştie să citească şi să scrie, iar când povesteşte această întâmplare are un aer de mare sinceritate. Mama, Capanni Maria, este o femeie liniştită şi afirmă că n-a observat niciodată nimic neobişnuit la Adele, nici că, de exemplu, ar fi somnambulă sau că ar avea convulsii. În copilărie suferise de o tuse rebelă. Iar alte două fete ale ei muriseră de difterie. De altfel, toate surorile sunt puţin anemice.

Aşadar, viziunea s-a produs într-un loc numit Pianello, la un kilometru distanţă de locuinţa familiei Bagnoli. Este un loc solitar, fără case. Jos se află castani cu frunziş des; sus, plante răzleţe de ferigă şi ienupăr. În vârf terenul e plat, cu o uşoară adâncitură, iar între tufişurile mai scunde creşte şi un ienupăr înalt de cel puţin un metru şi jumătate, şi anume cel în care lui Adele i-a apărut Fecioara. De remarcat faptul că acolo nu există cruci, nici altare sau troiţe, şi nici nu se înregistrează legende sau superstiţii legate în vreun fel de locul acela. Cel mai apropiat sanctuar se află pe drumul spre Castel-nuovo şi are ca hram Fecioara Tusei adică, mă rog, Fecioara Sănătăţii.

14 mai era într-o vineri. După ce se întorsese de la şcoală, Adele ieşi după-amiază cu oile la păscut. împreună cu ea merse şi o prietenă,

Gio-vannelli Emma, în vârstă de treisprezece ani, blonduţă şi inteligentă. Fetiţele îşi petrec o vreme jucându-se cu mingea de cauciuc. Apoi, lăsând oile în vârful muntelui, coboară după minge până la o pajişte între vii, care era a tatălui Emmei; acesta, văzându-le, începe să ţipe la ele că n-au grijă de oi şi mai calcă şi iarba-n picioare. Fetele fug, iar Giovannelli continuă să ţipe că să nu mai calce pe iarbă şi să ocolească pajiştea. Când colo, ele nimic; ajung în fugă la gardul viu şi-l sar, mai întâi Adele, iar Emma în spatele ei. La circa douăzeci de metri era ienupărul, iar când Adele ridică privirea vede în vârful lui o fetiţă cam de înălţimea ei, frumuşică şi blonduţă, îmbrăcată-n alb. Atunci se opreşte pe loc, puţin surprinsă, şi spune: „Ia uite, Emma: o fetiţă". Emma nu vedea nimic, şi o-ntreabă: „Unde?", vrând să meargă mai departe către vârful dealului, ca să adune oile. Dar Adele zicea că e acolo o fetiţă care se uită la ea, şi că se întorcea s-o privească dacă ea se mişca, şi-şi mişca întruna mâinile de parcă ar fi chemat-o. Emma strigă atunci, un pic speriată: „Fii atentă, e diavolul!". La care o cuprinde spaima şi pe Adele, şi amândouă o zbughesc la fugă. În vârf simţi că i se-nmoaie picioarele şi se făcu albă la faţă.

Sora sa Enrichetta o duse imediat acasă, tremurând; Enrichetta avea cincisprezece ani şi era din întâmplare pe câmp primprejur. Pe moment, acasă n-a vrut să scoată nicio vorbă, iar seara nu vru să mănânce. Parcă era bolnavă; dar se purtase la fel şi-n alte daţi. Pe urmă însă, tot întrebând-o mamă-sa ce are, i-a spus că la Pianello văzuse o fetiţă; că nu-i fusese frică de ea şi că era frumoasă; cu toate astea, o luase la fugă. În noaptea aceea n-a putut să doarmă.

A doua zi, sâmbătă, când se întoarce acasă taică-său şi află toată tărăşenia, îi interzice nu doar să se mai ducă la Pianello, ci şi să povestească cuiva despre cele întâmplate. Aşa că toată săptămâna nu se mai întoarce la locul acela. Dar vecinii vorbeau deja despre viziune şi spuneau că Adele văzuse o fetiţă pe câmpul lui Giovannelli, acolo la ienupăr; iar o femeie a exclamat: „Precis e Fecioara Maria". Aşa că din clipa aia toţi au început să spună că vineri, la Pianello, lui Adele îi apăruse Preacurata. Adele, între timp, devenise şi mai gânditoare,

mergea fără chef la şcoală şi trebuia să-i smulgi vorbele din gură cu cleştele. La fel spuneau şi mama, şi învăţătoarea.

99

Duminică pe 23 mai, ca să-i arate că nu e nimic şi să-i pună capăt melancoliei, sora ei Enri-chetta merge cu ea sus pe deal. Dar de îndată ce Adele vede ienupărul, îi şi apare în faţa ochilor fetiţa îmbrăcată-n alb, cu mâinile încrucişate pe piept. Atunci iar li se face frică şi o zbughesc la vale; dar o iau în partea cealaltă, unde e un pâlc de case care se numeşte Burano. Aici se adună ceva lume şi se apucă să discute. Spun că e de bună seamă Fecioara, şi toată lumea din zonă a aflat deja; dar mai spun şi că trebuie să se demonstreze că aşa e. Şi împreună cu Adele, mai mult fără voia ei, toată lumea porneşte în procesiune către locul respectiv. Fata, ca de obicei, de cum sare gardul vede aceeaşi fetiţă, la locul de mai înainte; dar cu braţele întinse. Toată lumea zice că trebuie să-i pună degrabă nişte întrebări, şi-i sugerează Adelei o sumedenie şi o-mping înainte ca să i le pună; până când ea, învingându-şi teama, întreabă: „Cine sunteţi?" Iar apoi spune că răspunsul a fost: „Maria Concerta". Toţi rămân muţi de uimire şi de încântare şi se strâng în jurul Adelei şi al ienupărului. Pe urmă continuă cu alte întrebări: „O să fim fericiţi? Când o să murim? O să plouă astăzi? Cine mi-a furat inelul? Când se-ntoarce fiu-meu din armată?" Şi altele de felul ăsta, la care Adele, după ce le-a transmis, răspunde: „Da, nu azi, mâine, peste o lună etc"; sau spune că Maria Concetta a rămas mută. Toată lumea e foarte emoţionată.

Seara, acasă, Adele tot nu vrea să mănânce şi stă-nţepenită de parc-ar fi o statuie. A doua zi, auzind toate poveştile care circulau, tatăl o ia pe fie-sa şi pe un prieten şi urcă la Pianello ca să facă ei singuri o probă. Ajung acolo şi Maria Concetta e la locul ei, în ienupăr, ca şi cum ar aştepta-o pe Adele.

„O vezi?" o întreabă.

„Da – răspunde fata – e acolo".

Atunci, ca să facă proba, scriu câteva cuvinte pe o bucată de hârtie, gândindu-se că, dacă e într-adevăr Fecioara, ar trebui să

ghicească orice, îi dau lui Adele hârtia împăturită şi-i spun să întrebe: „Ce e scris pe hârtia asta?”

Iar răspunsul: „Trei cuvinte”.

Aşa era. Rămaseră muţi de uimire.

Aşa începu şi dură câteva săptămâni un alai continuu de oameni care veneau din satele din apropiere şi urcau la ienupăr. Lăsau ofrande, plantau cruci, în timp ce preotul paroh pusese deja o cutiuţă ca să adune darurile; şi el scria bileţele, le împăturea şi aştepta să ghicească. Zicea că, dacă nu e chiar Preasfânta Fecioară, era cel puţin un sfânt. Adele, căreia la început îi era un pic frică, acum voia toată ziua bună ziua să se ducă la Pianello; şi-i punea întrebări Mariei Concetta, care ori răspundea, ori rămânea în tăcere.

La un moment dat au întrebat-o până când va rămâne în ienupăr să vorbească.

Ea răspunde: „Până pe 23 iulie”. „Şi pe urmă – o întreabă – o să te mai întorci?”

Răspuns: „Da, peste două sute de zile”. Întrebare: „Şi atunci în ce lună o să fim?” Răspuns imediat: „În februarie”. Făcură imediat calculele, şi aşa era. Acesta a fost unul dintre evenimentele care au impresionat cel mai tare. Apoi au vrut să ştie câte biserici erau în Roma. Iar Maria Concetta răspunse prin intermediul lui Adele: „Nouăzeci şi cinci parohiale”. Toţi aprobă uluiţi, chiar şi preotul paroh spune că e corect. Şi tot aşa, fiecare zi era un continuu interogatoriu. Un bătrân care locuia într-o casă pe marginea drumului naţional se apropie, la un moment dat. „Întreab-o pe Maria Concetta dacă ştie care-i numele meu”. Adele întreabă şi apoi zice: „Filippi”. Şi el, auzindu-şi numele, exclamă cu bucurie: „Aşa este!” Şi se uită împrejur de parcă ar zice: aţi auzit? Dar ceilalţi au obiectat că asta nu se pune, pentru că toată lumea ştia numele lui. În asemenea cazuri preotul începea să spună: „Gata! să n-o obosim!” sau: „Fiecare pe rând!”, când ieşea cu scandal. Sau: „Nu se admit întrebări de felul ăsta”, pentru că se interesau de gelozii şi de treburi personale: ce face nevasta, ce-a făcut bărbatul, sau lucruri şi mai urâte ori bârfe. Şi n-a lăsat nici să se

întrebe numerele de la loto: „Nu-i frumos – spunea – asta e lipsă de respect”. Dar în schimb a-ntrebat: „Care dintre noi va fi izbăvit?” Iar Adele, după ce a transmis întrebarea şi a ascultat, a răspuns: „Angelo Acerbi, din Bruciata”; Bruciata asta e un grup de case de la răscrucea către Castelnuovo. La care toţi au rămas şi mai uimiţi, pentru că nimeni nu s-ar fi gândit la Angelo Acerbi, un bărbat de patruzeci de ani, care muncea pământul şi se ducea la crâşmă ca toţi ceilalţi. Sau mai întrebau şi altele: „Ce am în buzunar? De ce culoare e batista mea?” Ea răspundea: „E de culoare albastră”, sau „în pătrăţele”. Şi de aici se iscau discuţii ca să interpreteze răspunsurile.

În casă Adele nu făcea nimic, nu ajuta, nu învăţa, şi abia dacă mai spunea rugăciunile. N-o interesa decât să se întoarcă să vadă ienupărul; dac-ar fi putut, ar fi rămas toată ziua acolo. Zicea că Fecioara arată ca o fetiţă, cu chipul îmbujorat şi cu expresia cuiva care-i pus tot timpul pe râs. Ochii negri, părul blond coborât pe umeri, iar pe cap un voal. Rochia de atlas alb, cu fustă lungă, înfoiată şi apretată; picioarele nu i se vedeau, îşi învârtea privirea şi mişca buzele când vorbea, cu o voce foarte limpede, de copil. O vedea de la orice distanţă, chiar şi de pe alt deal, de la mai bine de două sute de metri, în linie dreaptă. Însă viziunea era mai clară dacă stătea la trei metri de plantă; dacă se apropia prea tare, figura se trăgea în spate, iar când ajungea cam la un metru de ea, dispărea. Dacă se îndepărta iar, figura apărea din nou, senină şi surâzătoare.

103

Un cunoscut al tatălui fetei, angajat de la telegraf, vru să meargă şi el într-o zi, cu Adele. Se duse lângă ienupăr şi, întinzând mâna, întreba: „Atât e de mare?” Adele îi răspunse că atingea capul; ajungea cam la un metru treizeci de la pământ. Iar pe măsură ce cobora mâna, Adele îi spunea: „Îi atingeţi gâtul, pieptul, cureaua, şoldurile etc”. Zicea că mâna e mereu înainte. Dacă Adele se învârtea în jurul ienupărului, Fecioara se învârtea şi ea în jurul propriei axe, rămânând mereu cu faţa. Nu se înţelegea dacă e sau nu transparentă. Câteodată vedea între ramuri ca o luminiţă, sau un punct foarte strălucitor. Preotul zicea că

s-ar putea să fie Sfântul Duh.

Pe urmă s-a întâmplat că, mai către sfârşitul şederii Fecioarei în ienupăr, de povestea asta să se intereseze învăţătoarea de la şcoală, doamna Brevini. Tot auzind vorbindu-se despre ea şi văzând şi că Adele începuse să meargă mai prost la-nvăţătură, era distrată şi neatentă, a vrut să urce şi ea la Pianello, ca să-nţeleagă dacă e ceva bun şi instructiv în toată povestea asta, sau e numai timp pierdut. Era imediat după prânz şi lumea începea să se adune. Învăţătoarea a întrebat care sunt principalele capitale ale lumii; pe urmă înălţimea munţilor; râurile cele mai lungi; apoi a făcut şi o recapitulare la istorie. Şi până acolo era foarte mulţumită. Pe urmă a întrebat tabla înmulţirii cu şapte, iar Maria Concetta i-a dictat-o lui Adele fără nicio greşeală. Apoi tabla înmulţirii cu nouă, cu unsprezece şi cu douăzeci şi patru. Din mulţime se auzeau voci: „Bravo, ştie tot!" Sau: „Îi suflă Fecioara". Învăţătoarea, la rândul ei, era foarte mulţumită. La un moment dat îi spune: „Hai să vedem acum împărţirile" şi-i dă două numere cu patru cifre, aşa că încă de la început era un fel de admiraţie, iar femeile cele mai pioase şi mai religioase şopteau între ele că era un miracol. Iar când răspunde Adele, câte unii se trântesc în genunchi; mulţi aplaudă, iar învăţătoarea e emoţionată. Apoi se întâmplă că vine în faţă un biet analfabet şi-ntreabă cât fac cinci plus zero. Adele se consultă cu Maria Concetta şi răspunde: „Şase". Toţi se uită către învăţătoare, care rămâne serioasă; până la urmă analfabetul a fost izgonit, pentru că merita un răspuns de felul ăsta.

Şi au continuat cu întrebările la aritmetică. Era atâta lume, că ajungea până-n vârful dealului şi mulţi se aşezaseră şi pe terenul lui Giovannelli. Dacă se-ntâmpla ca vreun răspuns să nu fie exact, era totuşi mereu pe-aproape.

Trecuse de acum o lună de la prima apariţie. Pe Adele o arătau cu degetul şi chiar şi atunci când era pe stradă, lumea îi punea întrebări despre soartă. Dar mai erau şi sceptici, care alergau după ea, o îngânau şi ziceau că-i bună de dus la balamuc. Scepticii spuneau că Adele avusese un unchi care se ţinea după oi şi le citea cu voce tare

dintr-o carte. Voia să fie numit don Giovanni

Fabiano şi-i plăcea să se-mbrace în haine preoţeşti. De multe ori îl puneau să cânte în biserică; mânca numai fructe. Unii zic însă că nu era nebun, ci că avea memorie foarte bună. Dar scepticii credeau că e o tară de familie.

Adele se ruşina de spusele lor, avea crize de plâns şi nu mai voia să iasă din casă. Se pare că de câteva ori s-a dus singură la Pianello, traversând pădurea în mijlocul nopţii.

Până la urmă, ca să facă să-nceteze toată nebunia şi poate şi prin intervenţii şi presiuni, s-au implicat autorităţile care au pus să fie tăiat şi sechestrat ienupărul. Şi au ordonat ca Adela să rămână o perioadă închisă în casă şi să fie examinată de medicul de circumscripţie. O vreme au mai circulat nişte legende bizare: că fuseseră vindecaţi şchiopii şi orbii de la mari depărtări; că din trunchiul tăiat ieşise sânge, în timp ce o voce zicea: „Sanctificetur". Şi pare că s-ar fi auzit şi nişte fraze de neînţeles; părintele afirmă că erau în latineşte.

Ba se pare chiar că ienupărul ar fi pronunţat, cu ultima suflare, un nume, al unui oarecare Torricelli, care locuieşte mai jos, în vale. Şeful de post spune că se auzea o suflare ieşind din trunchi, iar la un moment dat s-a auzit răspicat: „Egidio Torricelli". Când i s-a adus la cunoştinţă, Egidio Torricelli a rămas foarte uimit; a zis că el nu ştie nimic despre asta.

21 False sinucideri

Un tenor, după o serie de note false, în martie 1982 s-a închis în cabină şi şi-a tras un foc de pistol. Când au spart uşa l-au găsit viu şi nevătămat; pistolul era unul artificial, de recuzită. Tenorul a declarat că nu ştia acest lucru.

Un pacifist şi-a dat foc pe stradă; dar a revenit imediat asupra ideii şi s-a aruncat într-o fântână. Apoi a declarat că a salvat o viaţă omenească.

Un psiholog bătrân şi singur s-a decis în octombrie să se sinucidă, luând un somnifer; dar în timp ce aştepta să-şi facă efectul, a considerat că este pradă unui moment de tulburare psihică şi a cerut

să i se facă de urgenţă spălaturi gastrice.

Un bărbat de patruzeci şi cinci de ani, la sfârşitul prânzului avea obiceiul să ţină în gură o bucată nemestecată de măr şi să se joace cu ea. Mama sa îi spunea: „Înghite-o şi nu mai face pe prostu' atâta". El se făcea că o-nghite, dar continua s-o ţină în gură, în joacă. Într-o zi de noiembrie mamă-sa, după ce îi spuse în mod repetat: „Înghite odată mărul ăla", i-a tras o scatoalcă peste ceafă. Mărul i-a alunecat involuntar şi i s-a oprit în gât; n-a mai rămas nimic de făcut, deşi l-au lovit de mai multe ori pe spate; a murit sufocat. De aceea este eronată ştirea conform căreia s-ar fi sinucis, ca să pună capăt unei vieţi inconsistente şi serbede.

22 Excursiile de duminică

Familia Bassanini era compusă din capul familiei, soţia şi trei copii mici. Era o familie normală, mai puţin când mergea cu maşina. Lucru care se petrecea duminica, pentru aşa-zisele excursii duminicale, pe care le făceau în mod regulat de când Bassanini cumpărase maşina. El conducea cu viteză moderată, gata oricând să frâneze în caz de nevoie. Soţia îl ajuta să sesizeze de departe pericolele. Dar drama se isca atunci când apărea un panou care indica o bifurcaţie: cum ar fi Genova la dreapta, Li-vorno la stânga. Bassanini, cu un şir întreg de maşini în spate, neputând să se oprească, îşi pierdea capul şi pierdea mai ales noţiunile de dreapta şi de stânga. Copiii strigau: „Tată, tată, ia-o pe acolo!"; iar nevastă-sa: „Gino, ai grijă, e periculos, mergi la dreapta, pe acolo o iei spre Livorno". Era chestiune de câteva secunde; în maşină izbucnea un circ întreg, el se crispa la volan; dacă frâna, din spate se auzeau claxoanele, aşa că, în nehotărârea de ultim moment, se trezea pe iarba de pe marginea şoselei sau în gardul din faţă, ori cu una sau două roţi în şanţ. Dar pentru că mergea foarte încet, accidentul nu era grav. Câteodată mai lovea cu apărătoarele în stâlpul indicatorului Livorno-Genova. Iar şoferii, în loc să-l ajute, îi strigau pe geam „fraiere", sau claxonau de zor, lucru care tot „fraiere" însemna. Dar se mai întâmpla ca, avându-i pe toţi aşa în ceafă şi nemaiînţelegând nimic nici din Genova, nici din

Livorno, o lua pe un drum complet greşit. De fapt, aşa se-ntâmpla mereu: că şi dacă îşi repeta în gând „Livorno", printr-un fel de imbold negativ o lua invariabil spre Genova. Copiii ţipau: „Tată, întoarce-te!", iar nevastă-sa şi ea: „Ia-o înapoi!" Dar şirul de maşini îi stătea-n spate, şi ele tot în excursie duminicală, şi nu se putea opri. Mergea cât mai pe dreapta posibil. Vrând să încetinească, atingea bara de protecţie, iar copiii ţipau „tată", lipiţi de scaunul lui. Uneori mergeau şi zece kilometri în felul ăsta. Până când Bassanini ceda nervos şi ieşea de pe şosea. N-a avut niciodată un accident de-adevăratelea. Mai o smucitură, în strigătele agitate ale soţiei şi ale fiilor, dar atât. Pe urmă toţi se simţeau mai liniştiţi. Soţia zicea: „Hai c-am avut noroc", şi împingeau maşina până într-un loc unde să poată întoarce. Cele mai groaznice erau intersecţiile unde nu te puteai opri ca să te gândeşti şi să te calmezi puţin, ci trebuia să te hotărăşti în timp ce erai atent şi la volan, şi toată familia era speriată şi în tensiune. Tatăl spunea că-şi pierde capul de câtă responsabilitate poartă pe umeri, şi pentru că toţi se agăţau de el. Noroc că intersecţiile de felul ăsta erau rare. Pe şoselele drepte era sigur pe sine şi acţiona conform marcajelor.

Copiii, care erau la şcoala primară, scriau în ziua următoare la compunere că excursia fusese foarte frumoasă şi că tata condusese cu ţigara-n mână. În realitate Bassanini trebuia să se oprească din când în când ca să fumeze, pentru că nu putea la volan; zicea că ţigara îl încurcă la manevre, dacă de exemplu îi apare în faţă o curbă; dar şi pe drum drept, dacă îi stătea capul la fumat nu se mai putea gândi şi la drum. Aşa că din când în când, ca să-şi descarce tensiunea, se oprea într-o parcare şi fuma. Câteodată fuma şi soţia, în timp ce copiii puteau să-şi facă de cap pe bancheta din spate.

Perioada excursiilor duminicale a luat sfârşit când s-a terminat şi cu maşina, care a fost tractată de depanatori. Iar perioada aceea a rămas mereu imprimată în amintirea membrilor familiei ca una a marilor emoţii, al căror ecou se regăsea luni în compunerile de la şcoală ale fiilor, întotdeauna puţin edulcorate, conform tradiţiei scolastice.

Bassanini nu s-a mai simţit în stare să cumpere o altă maşină. Zicea că se obişnuise cu sistemul de comenzi de la cealaltă şi că era deja prea bătrân ca să mai înveţe de la-nceput.

23 Cocota ratată

Se numea Rosa Maria Bianconeri şi locuia în Piazza di San Giovannino, în comuna Cali-ceto. Adesea, când se uita pe fereastră vedea trecând câini ori cai slabi ca vai de ei. I-i trimiteau ca să-i spună, de exemplu, că ea e o bestie. Câinii îi trimitea un vecin, topograful Bâssoli*, care-i momea sub geamul ei cu chiftele împrăştiate pe jos. Calul care mai trecea pe acolo câteodată, când nu ajungeau câinii, era al generalului Cius-chi". Ea alerga la fereastră când auzea copitele, şi vedea cum i-l poartă pe sub pervaz, dărâmat şi biciuit, ca s-o insulte. Probabil se aliaseră pentru că ea nu i-a vrut niciodată, nici pe Bâssoli şi nici pe generalul Ciuschi, pe vremea când se învârteau în jurul ei pe stradă şi-i făceau bezele sau îşi roteau limba pe ascuns către ea. Mai era unul cu care ea nici măcar nu vorbise vreodată, dar care poate că ar fi vrut să se-nsoare cu ea. Nu poate, ci sigur. Iar acum, ca să se răzbune.

— Josnicul, jigodia (*n.t.*] ** Măgar (*n.t.*).

se amuza să se arate jignit. Trecea special prin piaţă şi făcea din umeri gesturile cuiva care dă la rame, pe barcă; nu se uita nici la fereastră şi nici către poarta casei ei; ea îl vedea prin crăpăturile obloanelor şi simţea că turbează, pentru că gesturile însemnau: în casa asta locuieşte o barcă împuţită; adică grasă ca o barcă. Atunci ea se repezea şi deschidea larg obloanele şi scuipa în mijlocul străzii ca pentru a zice: tu eşti un porc şi un netrebnic. Dar Paterlini – aşa se numea – o enerva şi o stresa atât de tare cu insultele lui, că i se usca gura şi nu reuşea să scuipe mai nimic, doar hârtie mestecată; asta pentru că obişnuia să-şi petreacă timpul mestecând hârtie, mai ales sugativă, din care făcea cocoloaşe. Aşa că scuipa cocoloaşele astea, care însă n-ajungeau prea departe, cădeau sub ea pe trotuar şi rămâneau acolo sub geam, până ce trecea careva şi le călca-n picioare sau le dădea un şut, ca să-i arate că aşa o s-o păţească mereu.

Pe urmă mai era şi un oarecare Panzieri*, pe care ea îl cunoştea din copilărie pentru că o deranja cu propuneri scârboase făcute mereu de la distanţă, ca ea să n-audă; dar ea îşi dădea seama; îl auzea gâfâind când trecea pe lângă ea, ca unul care se face că suferă de astm. Ca să se răzbune sau ca să-şi verse focul, îşi lăsase cioc şi trecea pe stradă cu el aranjat ca un cârlig. Asta s-a petrecut în special odată, când ea stătea la fereastră şi cosea. A auzit pe cineva trecând pe

Burtosul (*n.t.*).

113

stradă şi s-a uitat. Era Panzieri, care venea din dreapta cu bărbuţa lui ascuţică, ca de obicei, şi apoi încreţită, special ca s-o ia peste picior. Mergea fălos, expunându-şi barba cu care voia să spună: *curvă ratată*; vezi, Doamne, că ea, ca prostituată, te făcea să-ţi crească barba de plictiseală. Şi, ce să vezi: taman sub fereastra ei s-a oprit, odată cu Paterlini care venea din cealaltă parte, şi şi-au dat mâna. Prin uniunea aceasta creau o frază întreagă, cu predicat cu tot, care suna aşa: *curvele ratate sunt ca nişte bărci de grăsime*. La care ea a strigat printre stinghiile obloanelor cuvinte care însemnau că s-a săturat, adică a strigat: *repetenţi şi rabini* (pentru că se repetau, deci nu erau originali, şi în plus dădeau pe dinafară de rabie). Era o frază cu care voia să-i lovească unde îi durea mai tare, nu era o jignire oarecare. Ei însă şi-au dat din nou mâna, ca să refacă fraza cu predicatul referitor la ea, altfel spus să i-o zică iarăşi cu curva ratată şi cu barca de grăsime, iar ea a strigat din nou nişte vorbe, dar de data asta ţintindu-i chiar în fundul sufletului. A strigat: *voi sunteţi arhaici*, adică plini de gărgăuni ca arca lui Noe. De unde reieşea că ea are creier, iar ei nu sunt decât nişte pierde-vară. Şi, într-adevăr, s-au făcut imediat nevăzuţi. Paterlini mai încet, mişcându-şi picioarele ca un vâslaş, Panzieri mângâindu-şi barba, după cum se obişnuieşte în bordeluri.

Bărbaţii se interesează foarte tare de ea; din totdeauna s-au interesat, aşa că de acum au făcut pact s-o ponegrească şi s-o facă curvă în toate felurile. De exemplu, e un grup care trece doar ca să-i spună că e grasă. îi fac semn că dacă mai mănâncă explodează, sau că e

un butoi dogit, făcând semn către fund. Şi se deranjează în număr mare ca să vină să i-o spună; ea vede toate astea de la fereastra la care stă şi spionează piaţa, în timp ce coase sau înşiră periuţe pe un fir. E o muncă pe care o face pentru o fabrică, fabrica de confecţii Deanna. Dar mai trec şi alţii, care-i spun că e slabă. La început credea că aceştia îi sunt prieteni şi că vin special ca să-i contrazică pe ceilalţi. De-abia pe urmă a văzut ea că spuneau *slabă* într-un fel care de fapt însemna *grasă*. De exemplu, unul dintre ei purta o trestie de bambus uscată, dar într-o zi şi-a dat seama că făcea o mişcare din cap ca pentru a spune *nu*, adică *nu eşti uscată*. Şi pe urmă bătea cu băţul într-o cutiuţă de tablă şi dădea cu şutu-n ea, în sensul: rablele tot la gunoi ajung, *vacă puturoasă şi molipsitoare*; molipsitoare pentru că tabla ruginită provoacă tetanos, şi vacă puturoasă pentru că în cutia de conserve erau nişte resturi de carne de vacă, stricată. Ei cred că ea nu-nţelege, dar ea are un creier mult mai pătrunzător ca al lor şi nu-i scapă nimic.

Uneori mai trec şi nişte găini dresate, şi ele trimise în bătaie de joc. Sunt găini înalte şi subţiri care parc-ar fi gata făcute rasol; şi cu ele vine de multe ori doamna Prati. Odată a văzut chiar

— Câmp, pajişte, prin extensie, maidan (ni.).

115

şi o minge de cauciuc un pic dezumflată, venind încet de la stânga. Nu putea şti de unde. Mingea asta s-a oprit în mijlocul câmpului ei vizual, în faţa unei trepte. Şi pe urmă n-a mai trecut nimeni pe acolo; mingea a stat acolo o după-amiază întreagă, şi era şi ăsta tot un fel de a-şi râde public de ea. Atunci n-a mai rezistat şi şi-a exprimat în gura mare comentariile personale referitoare la ideea asta cu mingea dezumflată şi cu găinile; fapt care a demonstrat că ea are un creier foarte pătrunzător, de om inteligent şi profund. Locuind ea la etajul al doilea, ar trebui să strige ca să se audă până jos în stradă. Dar dacă ridică vocea are un polip care i se pune pe coardele vocale şi o amuţeşte, aşa încât ţipă doar aer gol. Polipul ăsta l-a băut din apa de la robinet; într-adevăr, conductele de apă sunt gestionate de un oarecare domn Milanesi cu care se războieşte de doisprezece ani, de când ea nu

l-a mai vrut, şi-i trimite apă de mare cu creveţi şi polipi aşa de mici că scapă şi prin sită sau prin tifon.

E uşor de demonstrat, pentru că îi simte că o zgârie pe gât după ce a băut, şi de cum începe să ţipe mai tare o fac să-i piară vocea. Dar Milanesi nu-şi face apariţia, pentru că precis vrea ca ea să se ducă după el în birou la direcţia de hidro-instalaţii unde e angajat şi unde precis are gata pregătit vreun document fals pe care s-o pună să-l semneze, şi din care să rezulte că e o cocotă patentată şi în schimb doamna Prati nu e.

Mai e în plus şi povestea cu domnul Contento. Domnul Contento vine pe douăzeci ale fiecărei luni acasă la ea, din partea firmei de confecţii Deanna, şi-i spune mereu cuvinte frumoase; pe urmă ia ce a lucrat şi îi dă altceva de făcut, în timp ce se află la ea domnul Contento, în piaţă trimit adesea nişte căţele care latră, iar ea se-nroşeşte de ruşine. Iar după ce pleacă domnul Contento, piaţa e plină de tot felul de mizerii şi de verdeţuri aruncate acolo ca s-o ofenseze. Odată chiar era acolo un poliţist, care a tot regulat traficul circa jumătate de oră, exact cât a stat la ea domnul Contento. Se auzea sunetul strident al fluierului; iar ei îi era din ce în ce mai ruşine. Şi a mai continuat şi după ce i-a plecat ei oaspetele, mişcându-şi bastonul cu gesturi lascive. Lumea care trecea pe stradă râdea, sau de abia se abţinea să n-o facă, sau imita – fără să lase să se vadă – mişcările ei şi ale domnului Contento, care admira butonierele şi le tot lăuda. Asta se repeta în fiecare lună; câteodată se prelungea şi peste noapte, mai ales povestea cu căţelele, care urcau scările şi-şi ştergeau labele pe preşul de la uşa ei. Ea n-avea nicio îndoială că erau trimise de către madam Panerari, care le întărâta să latre, pentru că stătea, cosea şi spiona mereu de după perdele, şi pe urmă arunca oase de la fereastră. Şi verdeţuri. Povestea dura deja de ani de zile şi se ajunsese la situaţia următoare:

„Încântatul (*n.t.*).

domnul Contento suna, şi exact în momentul ăla altcineva suna la soneria de la etajul de deasupra; sau puneau radioul la maximum, cu un cântec romantic siropos. Dacă nu era radioul, era televizorul. Ea nu

putea să bată cu mătura-n tavan de faţă cu domnul Contento, şi atunci se prefăcea că nu înţelege aluzia şi la fel făcea şi domnul Contento. Dar toată hărmălaia asta îi distorsiona vorbele, aşa că spunea „nu" în loc de „da" şi se-ncurca; nu înţelegea ce spune domnul Contento despre cusături şi n-auzea nici laudele pe care el i le aducea ca ţesătoare. De îndată ce ieşea domnul Contento şi se-nchidea uşa în urma sa, ea se repezea la mătură şi bătea-n tavan ca o nebună. Dar ei continuau să asculte cu volumul dat la maximum melodii de dragoste, ca să se audă până jos în stradă, unde madam Panerari asmuţise căţelele, iar cine trecea îşi mângâia barba în semn de *cocotă ratată* – către ea!, în loc să le-o zică lu' alde Panerari şi Prati. Noaptea, toată lumea cântă strofe în care se face aluzie la domnul Contento şi la ea, în luna de miere: că, adică, ar face casă împreună. Sunt strofe indirecte, desigur, dar ea se trezeşte şi le înţelege. Şi-ntr-adevăr, apucă să vadă trecând pe vreunul care parcă de abia se târăşte, cu pas lipicios de melc cu casa-n spate. Asta se întâmplă în mod regulat înainte de douăzeci ale lunii, când de la fabrică trebuie să sosească domnul Contento.

Amintiri ale supravieţuitorilor din lagărele de concentrare

La Pescarolo, la vărsarea Padului, este cunoscut cazul unui individ de sex masculin care, în timpul ultimului război mondial, a fost prizonier în lagărul de concentrare de la Mauthausen, timp de circa doi ani. Dar el spune că nu şi-a dat niciodată seama de asta, pentru că Mauthausen nu era încă, pe vremea aceea, un loc cunoscut şi renumit. De abia după război s-a aflat că acolo se suferea de foame.

Dădeau o ciorbă care nu se-nţelegea dacă avea şi zeamă sau era uscată, dar cel puţin era pe gratis, zice. Ceea ce pentru el era o noutate, pe care o accepta fără să comenteze. Aşa că el mânca cu mare plăcere ciorba asta. Şi i se părea că, uneori, aduce a fasole. Când a intrat acolo era slab ca un ţâr, pentru că la Pescarolo aşa sunt toţi de secole, fiind cunoscut că este o zonă subdezvoltată. Şi ceilalţi din lagăr erau slabi. El nu ştia de unde vine fiecare, aşa încât credea că este o caracteristică generală a populaţiei locale. Mă rog, nu i se părea că se mănâncă chiar groaznic acolo, aşa cum a reieşit după război. Câte unii se plângeau

încă de atunci; el credea că aşa e firea lor. Sau careva avea dintr-odată chef să mănânce pui şi-i tot dădea înainte. Puiul, după cum s-a aflat după război, nu se foloseşte în niciun lagăr de concentrare, adică e aproape necunoscut în chip de animal comestibil. S-a mai spus şi că la Mauthausen era foarte frig; dar el zău că nu şi-a dat seama, pentru că iarna la Pescarolo e mai frig ca acolo. Pescarolo e o localitate fără niciun fel de resurse economice; uneori locuitorii mai ies la pescuit, dar nu prind decât nişte peşti slabi, care suferă de inaniţie. Aşa că lumea e obişnuită şi nu-şi prea face probleme cu nivelul de trai. Mai e câte o găină, dar şi astea sunt rahitice, că se hrănesc cu oase de peşte şi mai fac din când în când câte un ou. Dar sunt ouă aproape goale, care nu pot fi considerate o bază solidă de hrană. Copiii mănâncă coaja, dar au o dezvoltare redusă.

S-a întâmplat, aşadar, că el mergea într-o zi cu bicicleta de la Pescarolo la Comacchio, pedalând foarte încet, când la un moment dat s-a oprit lângă el o camionetă cu militari. Şi atât au insistat, spunea el, că până la urmă a trebuit să se suie şi să lase acolo bicicleta, nepăzită. Pe urmă l-au urcat într-un tren cu o mulţime de alte persoane, îşi vorbeau foarte puţin. El îşi arăta îngrijorarea pentru bicicletă, rămasă acolo trântită într-un şanţ. Întreba: „Oare oi mai găsi-o?” Dar nimeni n-avea chef de vorbă. Până când au ajuns în Germania. Cel de-al doilea război mondial era în plină desfăşurare; dar şi asta s-a aflat abia ulterior. Atunci părea mai ales că sunt foarte mulţi neciopliţi, chiar şi printre lucrătorii de la căile ferate, care te-mpingeau şi nu ştiau să explice cu frumosul ce vor. Dar cel puţin n-au întrebat niciodată de bilet, cât a durat călătoria. Cât despre el, nu i-a stat gândul decât la bicicleta părăsită-n şanţ. În cei doi ani de lagăr, se poate spune că asta a fost suferinţa lui. Noaptea visa că-i ruginesc spiţele şi lanţul, sau că-i taie careva camera. Scrisese şi acasă: „Eu sunt bine, voi ce mai faceţi? Aţi găsit bicicleta?” Dar nu i-au răspuns niciodată. Încerca să vorbească cu gardienii: „Eu aveam o bicicletă. Nu s-ar putea anunţa printr-o fonogramă la postul de poliţie de la Comacchio?” Dar erau fraze cam lungi, şi ei n-aveau răbdare să le asculte. Ei bine, bicicleta asta el n-a

mai găsit-o niciodată. Cine ştie ce s-o fi întâmplat cu ea.

25 Poetul Dino Campana

Un oarecare Melegari se născuse la Marradi, locul de baştină al lui Dino Campana, renumitul poet; acest Melegari era student la Universitatea din Bologna în anii 1970 – 1974. La examene reuşea întotdeauna să amintească sau să aducă vorba despre Marradi, astfel că profesorul îşi ciulea imediat urechile şi spunea: „Marradi, unde s-a născut Dino Campana". După care profesorul prezenta câteva informaţii despre Dino Campana; în genere cita pierderea manuscrisului *Cânturilor Orfice*, sau lungile sale călătorii pe jos, sau faptul că la şcoală poetul era prea puţin studiat. Dacă era o profesoară, discursul se referea la natura raporturilor dintre Campana şi Sibilla Alerâmo, renumita poetă. În momentul ăsta, când profesorul sau profesoara se mai liniştiseră un pic, Melegari amintea faptul că, fiind el născut la Marradi, avea un unchi de a şaptea spiţă care îl văzuse în realitate pe Dino Campana, ba chiar îl văzuse în fiecare zi şi putea spune pe ce stradă locuise. La aceste cuvinte profesorul (sau profesoara) se entuziasma şi vorbea despre

Campana ca despre un poet mizantrop, foarte greu de abordat. De obicei se ferea de lume, zicea profesorul (sau profesoara), şi chiar şi la Cafeneaua „Delle Giubbe Rosse" de la Florenţa, unde se adunau nu doar futuriştii, ci şi poeţii din cercul lui Croce, el stătea într-un colţ. Asta era o parte care le plăcea foarte mult tuturor profesorilor, fără excepţie, şi anume că poetul stătea într-un colţ şi câteodată nici măcar nu se aşeza. Profesoarelor le plăcea să spună că arăta ca un cerşetor, şi, cu toate astea, Sibilla Alerâmo îl iubise cu patos. Deja, când se ajungea aici, examenul era foarte avansat, cel puţin la jumătate, iar profesorul sau profesoara erau mai mult decât mulţumiţi de ei înşişi şi de Melegari. Cuvântul Marradi părea să exercite o putere irezistibilă asupra profesorilor, şi n-a fost nimeni care să nu cedeze la o asemenea atracţie; la sfârşit, după ce vorbise despre asta, examenul avea o notă de originalitate, astfel că restul materiei nici nu mai conta, adică devenea banală şi academică, bună doar de trecut în revistă, fie că era

vorba despre literatură sau despre geografie, să zicem.

O caracteristică a profesoarelor, dar nu a tuturor, ci a celor care nu erau căsătorite, era să spună că Sibilla Alerâmo se chema în realitate Rina Faccio. Prin asta voiau să spună, probabil, că ea ca poetă valora mai puţin decât s-ar crede şi că, de fapt, amintind-o, ele îi făceau ei o favoare şi nu viceversa. Tot aşa, Dino Campana era cel care îi făcuse ei o favoare când cu iubirea lor furtunoasă. Aşadar, cu profesoarele astea era bine să-i acorde mai puţină importanţă Sibillei Alerâmo şi să apară sceptic atunci când i se rosteau atât numele, cât şi pseudonimul. Erau însă altele care, dimpotrivă, îi acordau chiar foarte mare importanţă; deci trebuia să adopte o atitudine interesată şi curioasă, pentru că de vorbit vorbeau ele. Profesoarele cu pricina nu aşteptau altceva decât să li se rostească numele Sibillei Alerâmo, iar pentru ele Dino Campana nu era decât un preambul, după cum tot un preambul era şi localitatea Marradi. Dar într-un fel sau altul Marradi făcea să se ciulească urechile întregului corp profesoral. Acesta era adevărul. Iar Melegari profita pentru cariera sa studenţească, fără să fie vreodată nevoie să citească poeziile lui Dino Campana.

Cât era încă student, Melegari era chemat din când în când pe la gimnazii ca să suplinească profesorii. De obicei era chemat pentru o săptămână şi întrucât în antologia şcolară era întotdeauna câte o poezie a lui Campana, îi punea pe elevi să-i facă rezumatul în clasă, pe urmă spunea că unchiul său fusese prieten cu poetul, care pe urmă murise; în timp ce unchiul său mai trăia încă, şi deci era un martor viu. Mai spunea că, încă din copilărie, era clar că Dino Campana va ajunge poet, asta chiar de la gimnaziu, când aruncau toţi cu pietre după el. Unchiul însă îl apăra, tocmai pentru că recunoştea în el un mare poet. Şi că la maturitate îşi lăsase barbă deasă, şi tocmai prin asta era recunoscut, că era foarte bărbos; mă rog, şi după păr, după cum reiese din fotografia din manual. Nu scotea o vorbă despre Sibilla Alerâmo, pentru că la vârsta aia elevii nu sunt încă destul de maturi. Pe urmă îi punea să citească viaţa lui Dino Campana din antologie; asta în a doua sau a treia zi de suplinire. De obicei, biografia avea vreo zece rânduri;

el o mai împăna cu câte o informaţie aflată pe la examenele de la facultate, cum ar fi că i se pierduseră toate poeziile: futuriştii i le făcuseră pierdute, spunea el în clasă. Dar poetul le rescrisese pe toate, identic. Pe urmă, brusc, îi punea să-nchâdă cartea şi-i întreba: „Unde s-a născut Dino Campana?" Cui răspundea îi dădea opt. Cine răspundea greşit trebuia să copieze acasă biografia şi să facă o cercetare geografică despre Marradi. Colegii cu care se-ntâlnea în cancelarie îl felicitau: „Bravo, am auzit că faceţi Dino Campana!" Nimeni nu ştia prea multe despre el, dar toţi ştiau că s-a născut la Marradi; chiar şi profesorii de matematică sau de sport, sau cel de religie. Era o noţiune universală în mediul şcolar. Iar el spunea: „Şi eu sunt din Marradi", şi constata că toată cancelaria devenea brusc atentă şi că profesoarele de literatură aveau deja pe buze numele Sibillei Alerâmo, unele dintre ele ca să dezvăluie identitatea ei adevărată de Rina Faccio, altele ca să amintească de amorurile furtunoase dintre poetă şi poet.

125

I

Melegari şi-a luat diploma în 1974 cu o teză despre Dino Campana; dar cumpărase teza gata făcută de la un student care trăia scriind pe bani teze de diplomă pentru alţii. îl chema Pignedoli şi nu-şi dăduse niciodată examenul de licenţă, pentru că de fiecare dată când îşi scria teza se-ntâmpla s-o vândă. Fie pentru că avea nevoie de bani, fie pentru că ceda la cererile colegilor care, ştiind că e slab de înger, îl chinuiau până când le-o vindea.

Când Melegari se prezentă în faţa comisiei, era un profesor care se apucă imediat să vorbească despre manuscrisul pierdut al *Cânturilor Orfice*, iar un altul adăugă că futuriştii îşi petreceau mereu timpul la cafeneaua „Delle Giubbe Rosse", iar Papini, faimosul critic, era tot timpul printre ei, în timp ce Campana stătea mai retras. Pe urmă, dat fiind că printre cei prezenţi era şi o profesoară, apăruse în discuţie şi Sibilla Ale-râmo; la care, de la capătul celălalt al prezidiului, se auzise vocea unei a doua profesoare, care preciza că numele adevărat era Rina Faccio; aceasta era o profesoară necăsătorită, spre

deosebire de prima, care aminti într-adevăr amorurile furtunoase dintre cei doi. Venise momentul să amintească de Marradi; ceea ce făcu şi, având de acum o îndelungată experienţă, adăugă şi că el însuşi se născuse acolo. Lucru care îi aduse bunăvoinţa comisiei, astfel că, atunci când intră în discuţie şi unchiul ca martor ocular, teza fu lăudată, iar preşedintele spuse că, după părerea sa, era suficient. Profesorii şi profesoarele se declarară toţi de acord; aşa că Melegari primi diploma.

Melegari îşi vându apoi teza, care fu prezentată de mai multe ori la examenul de stat, chiar şi în alte oraşe, unde înflorea o piaţă foarte respectabilă de teze de diplomă. Chiar dacă nimeni nu mai ştia că la origine fusese scrisă de Pignedoli, teza despre Dino Campana deveni destul de renumită printre studenţii din ultimul an, pentru că se bucura de aprobarea unanimă a profesorilor şi le-mpărţea în două tabere pe profesoare, astfel că, practic, candidatul putea să nici nu deschidă gura şi să-i lase să vorbească doar pe membrii comisiei; lucru care se întâmpla negreşit atunci când era numită Sibilla Alerâmo cu adevăratul ei nume de Rina Faccio.

Din când în când te mai întâlneşti şi azi în Italia cu un absolvent care şi-a dat diploma cu o teză despre Dino Campana; dacă-l întrebi, se apucă să-ţi vorbească despre cafeneaua „Delle Giubbe Rosse" şi despre mizantropia lui Campana. Şi Melegari face parte din categoria asta de foşti studenţi, doar că, în plus, el s-a născut la Marradi şi a mai şi avut un unchi martor ocular. Aceste două caracteristici fac din el un personaj deosebit, între toţi cei care şi-au dat diploma pe Campana.

26 Fiinţe duble şi pitici

Dintr-un vechi tratat despre pitici şi bufoni aflăm că bufonul regelui Iacob al IV-lea al Scoţiei era o fiinţă dublă, adică un siamez. Dintre cei doi indivizi care-l alcătuiau, unul era deştept foc şi plin de energie, iar pe deasupra mai era şi un bun menestrel, încât le încânta prin spiritul şi prin iscusinţa sa pe doamnele de la curte. Celălalt, dimpotrivă, era neghiob, imbecil şi beţiv, iar până la urmă şi-a ucis fratele şi a murit de beţie. Aceste două jumătăţi de fiinţe nu s-au înţeles niciodată, cât au trăit. Se băteau şi-şi luau mereu sticla din mână unul

celuilalt: unul ca s-o dea pe gât, celălalt ca să i-o azvârle.

În acelaşi tratat asupra bufonilor, sir Gren-ville Temple povesteşte cum că în 1835 i-a fost prezentat, într-o călătorie a sa în Tunisia, un personaj extraordinar: era un pitic pe nume Abu Zadek şi avea mai puţin de şaizeci de centimetri înălţime. Avea patruzeci şi cinci de ani, patru băieţi şi patru fete şi o soţie – se spune – extrem de frumoasă. Sidi Mustafa îl văzuse într-una dintre călătoriile sale şi îl adusese cu el în Tunisia, dându-i un apartament minunat, veşminte dintre cele mai nobile, ca să înveselească curtea. Câteodată îl puneau într-un borcan cu marmeladă şi, când aveau oaspeţi, fratele beiului le spunea că tocmai primise fructe confiate de la Istanbul; îi ruga pe oaspeţi să deschidă borcanul şi să se servească cu-ncredere. De îndată ce puneau mâna pe capac, Abu Zadek ţâşnea afară, spre stupoarea oaspeţilor, care repetau întruna, înspăimântaţi: Allah! Allah!

27 Diavolul şi imbecilul mi Nereo avea o caracteristică: îi era teamă de trafic. Spunea că cineva se ascundea printre maşinile de pe stradă şi-l pândea ca să-l calce; iar acel cineva era dracul în persoană, venit special pentru el. îl vedea uneori pe bicicletă pe la o intersecţie, dar era întotdeauna departe, la capătul unei străzi, şi oricum, când trecea, nu se-ntorcea spre Nereo, să-l privească-n ochi. Asta, după el, era curat drăcesc.

Dracul era uşor de recunoscut, pentru că era îmbrăcat cu un sacou în carouri care flutura şi cu nişte pantaloni greu de definit; dar trebuia să-şi ascută privirea ca să se lămurească dacă e sau nu e el, pentru că tot apărea şi dispărea acolo, în depărtare. În aparenţă diavolul nici nu-l băga în seamă, dar de fapt îl căuta. Ar fi putut să-i apară dintr-odată în spate şi să-l calce. Aşa că Zaghini evita să se expună în locurile deschise, cum ar fi pieţele şi bulevardele, sau cele de la periferia oraşului Milano. Asta era singura precauţie pe care şi-o lua, nu pentru că i-ar fi folosit la ceva, ci mai ales pentru că nu voia să-şi reproşeze după aceea c-a stat cu mâinile-n sân dacă era să i se-ntâmple ceva, de pildă să fie călcat. Odată îl văzuse venind în fugă la vale, pe bicicletă; nu era sigur că e chiar el, dar era foarte posibil să fie. Sacoul îi

flutura şi parcă era-n carouri. Mergea atât de repede şi de periculos, că Zaghini îşi spusese: „Ăsta-i diavolul în carne şi oase”. Într-adevăr, la intersecţie se făcuse nevăzut. Nereo era atent şi la semafoare, unde roşul era mai periculos decât verdele, pentru că dracul nu respecta nicio regulă, nici măcar semnele rutiere, şi chiar auzise de pietoni călcaţi pe la vreo intersecţie, ba chiar pe trotuar, loviţi la genunchi sau la fluierul piciorului şi aruncaţi pe caldarâm. Biciclistul cădea şi el de cele mai multe ori, dar o zbughea imediat, şchiopătând, şi-şi lăsa baltă bicicleta cu cauciucul spart şi cu cadrul strâmbat, de-ţi venea să crezi c-o fi fost furată, că altfel nu se explica. Când încă nu-i era teamă şi nu era şomer, în iarna lui 1970, lui Zaghini i se-ntâmplase ca un necunoscut pe bicicletă să-l dărâme în mijlocul străzii; pe urmă fugise fără o vorbă şi fără să se uite-napoi. Nu fusese un accident banal; părea că biciclistul îl căutase special şi că se-n-dreptase ţintă spre el, ba chiar că-l urmărea de ceva vreme. Dar nu-l lovise decât dintr-o parte; şi asta chiar că era din întâmplare: un pas mai înainte să fi fost, şi-l lovea drept în coşul pieptului. Putea să şi moară, să i se spargă cutia toracică sau să i se rupă şira spinării. Pe asfalt nu mai rămăsese decât o bucăţică de plastic reflectorizant, de la pedală. Zaghini o luase şi o păstrase; în fond era o probă şi asta, în lipsă de altceva. De atunci, începu să fie foarte atent la cronicile din ziar; de fapt, din ziar nu-l interesa decât partea cu accidentele rutiere. Reuşea să deducă, din anumite detalii, dacă era vorba despre accidente provocate de felul periculos şi de-a dreptul iresponsabil în care conducea diavolul: de exemplu, dacă era vorba de vreo pantă şi dacă fusese văzută o persoană coborând cu o viteză nebunească, fără frâne şi fără sonerie. Şi diverse alte situaţii de felul ăsta, în care dracul o zbârcea mereu când era vorba de cedat prioritatea şi era un pericol public, pentru că o lua pe sens invers sau pe sens unic, întorcea unde era interzis sau nu-ncetinea în pantă sau pe lângă vreun şanţ. Uneori, apăreau numele şi prenumele descreieratului vinovat, dar asta nu-nsemna nimic; e foarte uşor să inventezi nume şi să dai date false, mai ales ziariştilor care scriu pasiv, fără măcar să-şi dea seama de semnificaţia lucrurilor

pe care le scriu.

Ca să fim sinceri, pe diavol nu-l văzuse niciodată la mai puţin de un kilometru, şi chiar şi atunci trecuse ca o săgeată pe bicicletă. Din cauza asta, dacă l-ar fi văzut de aproape şi pe jos, poate că nici nu l-ar fi recunoscut. Dar i se-ntâmpla adesea să găsească nişte biluţe de fier pe jos, şi spunea că precis el le pierduse; sau găsea bucăţi neînsemnate de bicicletă, cioburi de plastic de pe la faruri, piuliţe fără şurub, un cablu de frână, o frână întreagă, arcuri, dar de cele mai multe ori bile de rulmenţi. Or, toate astea garantat fuseseră pierdute de diavol, în disperarea cu care pedala. Ba chiar nasturi de la gulere de cămaşă, dar astea nu erau neapărat dovezi că dracul trecuse pe acolo, aşa că le arunca după ce le studiase în prealabil, ca să fie sigur că nu prezintă elemente suspecte.

Oricum, după părerea lui, de atunci dracul nu-l mai putuse găsi; din cauza asta pedala aşa de grăbit şi nu se sinchisea de şuruburile de la bicicletă sau de gradul de uzură al maşinii. Şi într-adevăr, de miercuri 15 august 1974, apăreau tot mai des pe stradă sau pe marginea ei curele de transmisie, garnituri de chiulasă, pete negre de ulei ars, dopuri de radiatoare, fitinguri şi o sumedenie de şuruburi de la blocul motor sau de la caroserie. Dacă nu-l vedea pe bicicletă, i se mai întâmpla să-l vadă pe diavol conducând câte-o maşină veche şi caraghioasă, ciocnită şi ruginită; maşini de acum douăzeci de ani, cu toba găurită şi conduse la limită. Poate că erau şi modificate pe la sistemul de propulsie. De asta se găsesc mereu bucăţi pe stradă. Bucăţi căzute din motor, fără importanţă, dar din care puteai să deduci că dracul rămăsese pe jos şi că motorul se supraîncălzise şi-ncepuse să scoată fum. Şi nu o dată văzuse de la distanţă fumul negru de la o maşină şi simţise miros de cauciuc ars; dovezi că diavolul, căutându-l în disperare şi

133

conducând ca un nebun, fără să respecte nici semnele de circulaţie şi nici carburatorul, stricase maşina sau ieşise de pe carosabil. După care abandona maşina şi se-ntorcea la bicicleta lui, sau

fura una de pe-acolo; aşa se explicau toate maşinile abandonate pe marginea străzii, arătând ca vai de lume, în care zăceau şlapi aruncaţi, mucuri şi scrum de ţigară; maşini pe care scria „nu porneşte”, adică se stricase motorul. Erau trântite de-a curmezişul, cu una sau două roţi pe trotuar, de-ţi dădeai seama de la distanţă că dracu’ le parcase acolo. De multe ori mai aveau şi un cauciuc spart. Zaghini se ducea în fiecare săptămână la atelierul de dezmembrări auto al unui oarecare Donnola, şi se informa unde fusese recuperată fiecare maşină; se uita înăuntru şi de obicei era o imagine înfiorătoare, de la tapiţeria soioasă, pătată şi plină de agrafe de damă, până la motorul care fusese folosit peste limita maximă de uzură şi nu mai era bun de nimic. Din când în când mai apărea câte o maşină nou-nouţă, dar care rămăsese fără ulei, aşa că motorul se arsese şi trebuia înlocuit. Dacă erau mucuri în scrumieră, învelitori de bomboane, ciorapi murdari, ziare vechi, şi aşa mai departe, era un posibil semn că încăpuse pe mâna diavolului, într-o incursiune de-a lui.

Toţi îl ştiau pe Zaghini un om de treabă, care nu se certa, nu se enerva, şi ar fi fost chiar un bun muncitor calificat, dacă povestea cu diavolul care conducea ca un nebun în traficul din

Milano nu l-ar fi distras mereu, n-ar fi făcut să fie tot timpul cu mintea un pic absentă, ca unul care se amuză de ce-i trece prin cap şi râde de unul singur, în loc să fie atent la strungul lui. Cu toate verificările şi cu descinderile la faţa locului ca să adune probe, cu toate lecturile pedante din ziar, Zaghini pierdea o grămadă de timp, aşa cum alţii îl pierd cu sportul sau cu alte distracţii; şi zicea că asta e distracţia lui, cu deosebirea că-ţi trebuie nas bun şi o minte ascuţită ca să te ocupi de asta. Adică nu e aşa, un hobby pentru toată lumea. Oricum, chestiunea asta cu diavolul era secundară – mărturisea el cui voia să-l asculte –, o chestiune privată care nu influenţa viaţa lui de muncitor calificat; asta şi pentru că se producea la o depărtare destul de mare de el, astfel că abia dacă apuca să simtă miros de ars sau să audă zgomotul de table ciocnite sau să-ntrezărească pentru câteva secunde o bicicletă şubrezită. De altfel, când se apuca să povestească toate astea, râdea ca

de-un fleac, îl amuzau detaliile şi tot şirul de piese pierdute. Piese pe care le colecţiona, din pur amuzament, şi le prezenta într-o casetă pe care era scris: *Fiare rupte ale dracului*.

Dar Zaghini Nereo n-a rămas mereu aşa de îngăduitor şi de amuzat de diavol; asta şi pentru că citea despre amărâţi lipsiţi de apărare, de văduve care fuseseră accidentate, ba chiar de oameni sau câini rămaşi mutilaţi. Sigur că dracul n-o făcea înadins; pe el nu-l interesau nici oamenii, nici câinii, nici fracturile, şi în general nici stricăciunile pricinuite maşinilor sau stâlpilor de semafor. Din punctul ăsta de vedere, diavolul era complet idiot, un imbecil asocial. Şi autorităţile nu-şi dădeau seama de asta. Chiar şi un poliţist de la circulaţie fusese călcat la o intersecţie şi aruncat de pe podiumul de unde dirija traficul. Se vorbea de o maşină fără frâne, care derapase, deşi nu-ncăprea nici o-ndo-ială că era vorba de dracul şi de ignoranţa lui în materie de cod rutier. Pentru presă, de data asta diavolul se prezentase drept un oarecare Locatello, domiciliat pe Strada Trento Trieste. Era scris în ziar. Presa era plină de imbecili; şi autorităţile se comportau la fel de imbecil în treaba asta, şi-n primul rând poliţiştii de la circulaţie. Cât despre diavol, el era un imbecil incalificabil, care probabil că şi uitase de ce se grăbea atâta, respectiv ca să-l calce pe Zaghini Nereo, că doar de asta mergea ca un nebun, la început. Dar se vede că uitase imediat de el, în schimb îi rămăsese obiceiul şi mania asta oarbă pentru viteză.

Imbecilitatea asta generală şi lipsa de sensibilitate care transformaseră traficul într-un pericol fără sens pentru toată lumea îl îngrijorau foarte tare pe Zaghini, motiv pentru care râdea mai puţin. Se simţea răspunzător dacă nu pentru toate, măcar pentru mare parte dintre accidentele rutiere, dacă nu chiar bun de acţionat în justiţie, pentru că, în fond, iniţial el fusese cel care îl pusese-n mişcare pe diavol. Dracul are un fel foarte deosebit de a-l persecuta pe fiecare om în parte. Cei mai mulţi nu-şi dau seama, se gândesc că-i o întâmplare. Dar el îşi dăduse seama, din cauza greşelii pe care o făcuse dracul pe bicicletă, atunci când îl atinsese atât de riscant. Doar că, de acum,

persecuţia asta privată devenise un pericol public grav.

Din martie 1979, după ce a rămas şomer şi, prin urmare, avea mai mult timp liber la dispoziţie, se apucase să dirijeze traficul, iniţial de pe marginea străzii, prin semne imperceptibile ale mâinilor; pe urmă cu o paletă, purtând o banderolă pe mâneca de la haină; îi ajuta pe cei care voiau să traverseze, mai ales pe doamnele care se-ntorceau de la cumpărături şi pe elevi, la ieşirea de la şcoală. Se uita să nu vină vreun nebun sau vreun imbecil la volan, adică cerceta să nu cumva să-l vadă pe dracul apărând de la distanţă, fără să se sinchisească că-i roşu sau că e trecere pentru pietoni. Paleta era ca să-şi dea un aspect mai oficial şi să nu apară ca un încurcă-lu-me sau ca unul care nu-i întreg la minte. Rolul paletei era să dea încredere lumii, care în general crede în palete şi în insigne. Dar toate astea nu le-a ştiut nimeni. Dimpotrivă, credeau că primise autorizaţie de la primărie, pentru că îşi făcea treaba cu spirit de răspundere, la intersecţia dintre străzile Adus şi Mezzofanti, poate doar un pic cam agitat, rugându-i pe pietoni să se grăbească şi împingându-i de la spate. Din

137

păcate, n-avea autoritate asupra automobilelor, care nu l-au băgat niciodată în seamă.

Într-o bună zi văzu o bicicletă de curse cu un biciclist îmbrăcat ca pentru concurs, cu un tricou în carouri sau cel puţin foarte asemănător. îl văzu de departe, cum pedala aplecat peste ghidon pe strada Mezzofanti. Se-nţelegea că nu e un ciclist de curse şi nici nu e un cetăţean responsabil şi conştient de pericolele din oraş şi de la intersecţii. Pornind de la premisele astea, era aşadar foarte probabil să aibă frânele rupte, sau gata să se rupă. Era o trecere de pietoni, unde câţiva cetăţeni se pregăteau să treacă strada. Nimeni nu băgase de seamă bicicleta care era încă departe, şi nici viteza anormală şi faptul că, mai mult ca sigur, săreau în toate părţile bucăţi din ea, cum ar fi saboţii de la frâna din spate. Eventualitatea asta nu era nici sigură, nici confirmată, dar era foarte probabilă. Pentru Zaghini Nereo totul se petrecu într-o clipită. Pietonii erau de cealaltă parte. Zaghini, cu paleta

arătând roşul, traversă în fugă să-i oprească la timp pe pietoni, crezând că va reuşi să se salveze şi el. În momentul acela venea o maşină din dreapta, care-l lovi.

Diavolul nu era un imbecil, şi mai ales nu se grăbea atât de tare cum părea; ştiuse să aştepte atâţia ani (Zaghini avea deja şaizeci şi patru) şi de abia acum venise să-l ia, cu maşina. El, Zaghini Nereo, era un imbecil, fiindcă nu se asigurase înainte să traverseze. Aceasta fu, aproximativ, declaraţia lui făcută unei doctoriţe, în ambulanţă; pe baza acesteia, şoferul, un oarecare Angelo Ciuschi din Melegano, fu achitat de acuzaţia de omor din culpă.

28 Amanţii sinucigaşi

O oarecare Marietta, căsătorită şi nefericită, avea un amant, la fel de nefericit ca ea. Nefericirea era cauzată în primul rând de caracterul lor şi nu doar de chinul relaţiei în sine. Într-adevăr, se întâlneau ca să plângă şi să sufere. Amantul, care se numea Paris Germi, îi promitea că într-o zi se vor sinucide într-un hotel, iar ea (care înainte de căsătorie se numea Marietta Nosei) îl îmbrăţişa şi se jelea, spunând: „Promite-mi". Iar Paris Germi răspundea: „Îţi promit". De remarcat că, dacă ar fi avut un alt fel de temperament, ar fi putut continua foarte bine să fie amanţi normali, sau aproape normali. Dar ei se-mbătau de suferinţă, aşa cum alţii se-mbată de fericire.

Aşa că într-o zi îşi dau întâlnire într-un hotel, hotel „Regina" pe strada Makalle, dimineaţa la ora zece. Paris Germi avea un revolver. Probabil că voia s-o împuşte pe Marietta şi apoi să se-mpuşte şi el, aşezat în pat alături de ea. Dar, aşa cum s-a stabilit mai târziu la poliţie, primul foc i s-a descărcat prea devreme şi, ghinion, i-a găurit un picior. Pe urmă a tras în Marietta, care-l implora şi plângea. Dar pistolul era vechi şi a tras în gol. Gloanţele erau din ultimul război mondial, erau nişte rămăşiţe de calibrul nouă, şi pe urmă s-a văzut că alama se oxidase complet. Paris Germi a declarat apoi că sus-numita Marietta îi săruta mâna cu o forţă disperată şi-l implora s-o ucidă. Fiind un pistol automat, a trebuit să-l armeze din nou, dar plângea atât de tare, că nu mai vedea nimic, iar Marietta se vârâse în sufletul lui şi sughiţa aşa de

rău, că o altă împuşcătură accidentală i-a străpuns talpa piciorului. Glonţul ăsta chiar l-a durut, în timp ce pe primul, în coapsă, aproape nici nu-l simţise. Pe urmă de afară au început să bată la uşă, pentru că cele două împuşcături făcuseră ceva zgomot. Paris Germi a răspuns, cu multă prezenţă de spirit, că da, le auzise şi el. Marietta îl implora: „Hai, termină-mă", adăugând cuvinte delirante de dragoste. Paris simţea c-o să leşine, mai ales la vederea pantofului plin de sânge. Dar atunci a pornit altă împuşcătură; el afirmă că nu se pricepea la arme şi că nu mânuise niciodată una, iar pistolul ăla ori era foarte sensibil, ori avea un defect la trăgaci. În plus, îi mai şi tremurau degetele văzând ce întorsătură luaseră lucrurile. Glonţul a găurit peretele şi a spart o oglindă în camera de alături, unde un client a-nceput să strige după ajutor. Înainte ca portarul să spargă uşa împreună cu hamalul şi cu jandarmul Mesoli Silvio, Paris Germi a

141

mai apucat să tragă un ultim foc, de data asta ţintind cu mai mult calm. Dar spune că nu vedea absolut nimic, şi că aiura; aşa că, în loc s-o împuşte pe Marietta în piept, a găurit din nou peretele. După care a fost imobilizat şi dezarmat, fără să opună rezistenţă. A cedat în mod spontan revolverul, în care mai erau două gloanţe. A fost condamnat pentru tentativă de omor, cu vagi circumstanţe atenuante, şi şi-a pierdut un picior. Cazul s-a petrecut la Genova la data de 6 octombrie 1950, şi este foarte cunoscut.

29 Microcefalul Battista

În ziua de 4 septembrie 1868 fu lăsat, pe treptele orfelinatului din Voghera, un nou-născut. Imediat deveni obiect de stupoare capul său foarte mic. Fu numit Battista.

Battista era un individ anormal, adică un imbecil microcefal, lipsit de memorie şi de inteligenţă. Prezenta o piele fină şi delicată, acoperită pe frunte, pe obraji, pe membre şi pe gât cu un puf foarte fin; fruntea era îngustă şi foarte teşită, iar pe cap avea o cută atât de pronunţată, că forma un fel de creastă. Nu mergea, ţopăia, cu spatele aplecat şi cu mâinile atârnând; nu se aşeza, ci se ghemuia pe podea, şi

avea o capacitate extraordinară de a sări, încât dacă-i întindeai un deget ţâşnea în sus şi-l apuca; dacă vedea un băţ, se-ncolăcea în jurul lui, cum fac primatele. De pe podea sărea pe mese sau pe braţele fotoliilor, unde rămânea legănându-se fără să cadă şi mişcându-şi capul ca o maimuţă. Când mânca, amuşina mâncarea şi la fel făcea cu orice obiect care i se arăta.

Pe măsură ce creştea, proporţional, capul i se micşora; părul de pe faţă dispăruse, iar comportamentul său semăna mai puţin cu cel al maimuţelor. Încă mai făcea salturi, dar nu se mai căţăra pe spinarea oamenilor rămânând apoi ghemuit pe umărul lor, aşa cum făcea în primii ani. Acum, în schimb, dacă cineva îl contrazicea, ţipa, dădea din picioare şi-njura. Ceea ce înseamnă că reuşiseră să-l apropie mai mult de un tip uman.

Învăţase cum se numesc aproape toate obiectele, iar la altele, dacă nu ştia numele, ştia să arate prin gesturi la ce folosesc. Dovedea o foarte mare atracţie pentru muzică, iar dacă se afla într-o sală unde cânta orchestra, se apropia în fugă şi urmărea, râzând foarte emoţionat, muzica de la fiecare instrument. Pe urmă începea să imite mişcările instrumentiştilor şi să refacă sunetele din glas şi din gură. îi era frică de animalele mai mari; în schimb, iubea maimuţele, care însă, chiar dacă erau domesticite, îl respingeau şi-l ameninţau. Credea că tunetul e un om foarte rău, aşa că era terorizat de el; când îl auzea, voia să se-nchâdă uşile, ca să nu intre; când se oprea, zicea că tunetul s-a culcat, şi se potolea şi el. Câteodată, dacă auzea găinile cotcodăcind în curte, se enerva, pentru că i se părea că-i spun vorbe urâte şi că-l ceartă.

Când a fost dat la şcoala pentru retardaţi mintal, a făcut o asemenea debandadă că l-au trimis imediat înapoi acasă. A învăţat totuşi să numere până la trei. Dar din momentul acela a devenit mai înfumurat: se făcea că semnează cu un băţ de lemn sau că citeşte, chiar şi de-a-ndoa-selea, recitând cuvinte fără sens. Pe urmă, cerea mereu cartea lui pe care o răsfoia, dându-şi aere. Se enerva la culme dacă îndrăznea cineva să pună mâna pe ea şi o ascundea într-o cutie secretă.

Nu este deloc exagerată afirmaţia că Battista a fost unul dintre microcefalii cei mai cunoscuţi în lume. Profesorul Tamburini îl lua cu el la universitate şi-l arăta studenţilor ca pe un exemplar splendid de imbecil. Mulţi străini care călătoreau în Italia veneau special ca să-l admire. Oricum, Tamburini susţinea la curs că nu profilul facial generează imbecilitate, pentru că Battista măsura o înclinaţie de şaizeci şi opt de grade, egală cu înclinaţia feţei lui Foscolo.

Un episod care merită amintit s-a produs în 1899, când a trecut pe la orfelinat poetul Giosue Carducci. Era 30 aprilie, şi a vrut să-l întâlnească pe Battista, după ce îl observase de mai multe ori în tratatele de patologie, ca pe un caz renumit. Battista i-a sărit imediat în braţe, de parcă l-ar fi recunoscut. Iar cei prezenţi au putut asista la o imagine foarte interesantă: Giosue Carducci, cu capul său frumos şi impozant, mângâia plin de bunăvoinţă căpşorul lui Battista, trecându-i mâna pe ţeastă ca unui frate. Battista, pe de altă parte, rostea o anumită înjurătură şi repeta întruna, mulţumit, un cuvânt urât şi cam deocheat, care e sinonim cu tâmpit sau căpăţânos. Car-ducci nu s-a supărat pentru atâta lucru, pentru că i-au spus că era modul obişnuit al lui Battista de a-şi exprima bucuria, având el un vocabular foarte limitat.

De atunci însă, fără un motiv aparent, pe Battista îl vedeai ascultând muzică nemişcat şi mut, aproape trist; se enerva însă foarte tare, dacă îndrăznea careva să-i spună că pute.

30 Romancierul realist lira odată unul care se credea scriitor realist. Aşa că scria tot ce i se întâmpla. Se numea Vin-cenzo, dar în roman apărea cu numele de Ernesto. Tot ce făcea era pentru *ca* s-o poată scrie după aceea. De exemplu, se aşeza să se uite la tavan; atunci scria pe foaie: *Ernesto*, *dintr-odată*, *se aşază şi priveşte tavanul*. Apoi, neavând el ce altceva să mai spună, îşi băga un deget în nas. Dar asta nu scria. Sau, eventual, găsea o formă mai artistică s-o treacă în caiet: *Ernesto e gânditor şi observă cum se scurge timpul*. Ceea ce însemna de fapt că el stătea aşezat la masă, cu degetu-n nas. Câteodată stătea şi-o oră aşa. Pentru el *era* faza meditativă, în care nu se găseau lucruri

relevante de scris. Cel mult, scria că Ernesto nu reuşeşte să-şi oprească gândurile. De fapt, în timp ce aştepta, dacă nu se scobea-n nas, se scobea-n ureche. Dar nici acesta nu era un eveniment de roman, nici măcar de roman realist, ca al lui. Acestea sunt fapte care rămân în afara literaturii, cum ar fi să foloseşti unghia pe post de scobitoare. Aşa că se ridică şi scria:

Dintr-odată, *Ernesto se ridică*. Scria *dintr-odată* pentru ca romanul să fie mai sugestiv. Dar, imediat ce se ridica, romanul se bloca din nou. Nu putea să se aşeze la loc, ca să nu devină repetitiv, aşa că ieşea din casă şi scria că Ernesto a ieşit din casă.

Romanul său era unul al faptelor. Găsise deja şi titlul; urma să se numească *Ernesto*. Iar pe coperta a patra se gândea să scrie: *roman realist*, ca să nu se confunde cu romancierii intimişti, care vorbesc doar de fapte mărunte şi de boli şi care se-ntreabă ce e viaţa şi ce e romanul.

Se plimba pe străzi şi nota cu acurateţe într-un carneţel că se plimbă pe străzi. Scria: *Ernesto se-nvârte prin oraş*. Aici i se putea recunoaşte şi stilul. Pe urmă intra într-o cafenea şi scria că a intrat într-o cafenea şi că, să spunem, fuma aşezat la o măsuţă. Faptul de a fuma la cafea îl socotea foarte realist. Iar în scris apărea cafeneaua cu fum şi plină de lume, el însă stătea retras într-un colţ. Dar cu atitudinea asta a lui, romanul nu înainta deloc. îl începuse de dimineaţă, cam pe la nouă, când se aşezase pe scaun, cu ochii-n tavan. Iar la prânz dacă apucase să scrie jumătate de pagină. O să fie un roman scurt, se gândea la cafenea; iar până una-alta îşi băga iar degetu-n nas şi elibera aerul din burtă. Dar nici despre asta nu scria; scria în schimb că Ernesto îşi stinge ţigara şi-şi bea berea. Era o frază care-i plăcea, dar abia dacă umplea cu ea un rând. Berea era potrivită pentru roman, dar după două sau trei sticle îi fugea gândul şi uita să mai ia notiţe. Cam la momentul ăsta i se-ntâmpla să asiste, fără să vrea, la o discuţie după care urmau alte două-trei beri, şi pe urmă alte două-trei. Şi-apoi avea impresia că încep să se-ntâmple o sumedenie de lucruri şi cu o asemenea rapiditate că n-avea timp să le noteze. De fapt nici nu-i mai stătea mintea la asta, ci doar la băut cot la cot cu ceilalţi. Probabil că

spunea şi vorbe de duh, care s-ar fi nimerit bine în orice roman. Făcea şi pariuri publice de se prăpădeau toţi de râs, dar la care se prindea toată cafeneaua. Se crea, adică, o atmosferă de roman realist pe care el o avusese-n minte încă de dimineaţă, cu doza indispensabilă de umor care se regăseşte în toate capodoperele literaturii.

Spre seară, pe la şase, se-ntorcea acasă turtit de ţigări şi de bere şi un pic cam umflat. Poate şi puţin deprimat. Nu mai avea chef de roman, pentru că oricum nu-şi mai aducea aminte de nimic. Mai bine mânca ceva şi se ducea să se culce.

Atunci când acest Vincenzo Cusiani a murit, au fost descoperite foile lui; acasă şi la cafenea toată lumea îl credea un scriitor, care însă refuza din principiu să publice. În sertar avea un pachet de scrieri inedite. Era faimosul lui roman *Ernesto*, alcătuit dintr-o pagină care se repeta mereu de la capăt. Începea cam pe la ora nouă dimineaţa şi continua la cafenea, unde se-ntre-rupea. Din când în când, în josul paginii, mai apărea barmanul pe care-l chema Giuseppe, dar în roman avea numele fictiv de Pietro. *Pietro serveşte bere*. *Ernesto o bea*. Sau… *Ernesto apropie sticla de buze*. Nu găseai o foaie care să meargă mai departe. Variaţiile de formă, după cum se vede, erau minime.

Utilizarea magnetului împotriva ideilor fixe morbide

Doctorul Maggiani, farmacist, era strănepotul unui Maggiani, psihiatru, care studiase pe la 1890 acţiunea magnetului asupra sistemului nervos, atât la om cât şi la animal, şi îl recomanda, într-un studiu ştiinţific, drept cură pentru combaterea ideilor fixe morbide. Acest studiu este un manuscris care încă se mai păstrează în familie.

Strănepotul farmacist avea o soţie care, după prima naştere, începu să audă în jurul ei toate lucrurile trosnind, fapt din care deducea că sfârşitul lumii nu e departe. Aceasta era o idee fixă morbidă, care o ţinea într-o continuă şi stre-santă stare de aşteptare. De treburile casei se apuca în mare grabă, zicând că nu mai e timp de nimic, pentru că pereţii şi scaunele trosnesc groaznic şi se deschid deja crăpături între dalele de gresie ale podelelor. Aşa că se repezea la bucătărie, iar dacă era, de exemplu, ora prânzului, împăna şi frigea cu

aşa o iuţeală cotletele, de parcă dintr-o clipă într-alta ar fi trebuit să dispară bucătăria. Şi, ca să termine mai repede, frigea atât de tare uleiul, că umplea peste tot de stropi şi-şi ardea mâinile. Asta până când, la un moment dat, ideea fixă morbidă îşi încheia ciclul, şi atunci totul i se părea fără sens, dat fiind că sfârşitul lumii era iminent. Inclusiv cotletele i se păreau inutile, aşa că se aşeza şi le lăsa să ardă. Soţul ei, doctorul Maggiani, o-ntreba: „Dar de ce trebuie să te gândeşti tu mereu la sfârşitul lumii taman la ora prânzului?" Spunea asta mâncând scârbit cotletele arse. Şi spaghetele erau mereu răscoapte, pentru că pe nevastă-sa, după ce le aruncase ca o nebună în apa fierbinte şi după ce le tot amestecase să fiarbă mai repede, odată o cuprindea ideea fixă morbidă că lumea urma să se sfârşească mult mai devreme de cele opt minute de care aveau nevoie pastele ca să fiarbă; aşa că le lăsa pe foc fără să mai ridice un deget, aşteptând ca aragazul şi toată bucătăria să se dea peste cap. Până la urmă venea cineva din camera de alături şi stingea focul. „Te rog – îi zicea soţul ei – dacă nu te simţi în stare, nu eşti obligată să faci de mâncare". Şi asta deoarece cu ei locuia şi mama doctorului. Iar soacra era ferm convinsă că noră-sa habar n-are să gătească. Şi tocmai din cauza asta, ca să demonstreze pentru ultima dată că nu-i adevărat, de îndată ce auzea că bat clopotele de amiază, nora se grăbea să aprindă aragazul. Poate că n-ar fi gătit chiar groaznic, dar tot ce pregătea ajungea să fie uscat sau ars, pentru că ea rămânea îndurerată pe un scaun şi se uita la cratiţă cum arde pe foc. Soacra era întotdeauna cea care salva puiul din cuptor sau chiftelele din tigaie. Doctorul Maggiani încerca să-i scoată ideea asta din cap cu argumente serioase, câtă vreme încă nu înţelesese că e vorba despre o idee fixă morbidă. „Cu siguranţă c-o să vină sfârşitul lumii – îi zicea –, dar nu aşa dintr-odată, mai întâi trebuie să se deschidă mormintele şi să iasă morţii unul câte unul. Aşa că avem tot timpul ca să gătim, să mâncăm şi să ne odihnim un pic". Dar o idee fixă morbidă n-ascultă de argumente, aşa că doamna Maggiani credea despre soţul ei că-şi face iluzii şi că e un iresponsabil. Soacra nu intervenea, ca să nu se zică pe urmă că soacra şi nora nu se-nţeleg; dar,

oricum, era de părere că sfârşitul lumii nu poate să vină fără să se trezească morţii mai întâi. Cu alte cuvinte, credea că noră-sa se-nşală.

Aşa stăteau lucrurile şi nu părea să existe nicio soluţie, asta dacă Maggiani n-ar fi recurs la magnet, conform teoriilor unchiului său de a şaptea spiţă. E drept că erau cam învechite, dar toate datele duceau la convingerea că e vorba despre o idee fixă morbidă exact de tipul descris de unchi. Maggiani a condus-o deci pe nevastă-sa în spatele farmaciei, unde avea un pat ortopedic. „Întinde-te!" i-a spus. Soţia s-a întins. În manuscris era menţionat că trebuie să se-ntindă. „Închide ochii!" Aşa sunau instrucţiunile: pacientul trebuie să fie în stare de calm cerebral. Soţia a-nchis ochii, adăugând: „Hai

153

mai repede"; simţea că lumea stă să se destrame. Apoi doctorul Maggiani i-a aplicat un magnet. Era înfăşurat într-un tifon alb de farmacie, ca să nu se vadă ce e; i l-a pus aproape de cap, lângă ceafă. Magnetul cântărea patru sute de grame şi provenea de la un atelier mecanic de reparat maşini. Asta pentru că în comerţ nu se găsea prea uşor aşa, în stare pură. Se găseau, dar unele mai mici, pe la papetarii. Dar prima aplicare trebuie să fie puternică; de aceea se recomandă magneţii încorporaţi la transformatorul de automobil sau de autocar.

După zece minute, doctorul Maggiani a întrebat-o: „Ce simţi?" La care nevastă-sa: „Pământul trosneşte". Dar spunea că totuşi nu se mai aude atât de înfricoşător; ba parcă i se părea că-ncepe să se mai liniştească. „Mi se pare că scârţâie doar", spunea. Soţia nu ştia nimic despre magnet. Pacientul nu trebuie să ştie, pentru că ideea fixă morbidă ar putea să opună rezistenţă câmpului magnetic. A mai rămas câteva minute cu magnetul lângă cap, pe urmă s-a ridicat şi a spus că până atunci se-nşelase. Şi era foarte încântată. „Pământul merge înainte şi scârţâie un pic", îi explică ea soţului. La care el îi răspunse: „E normal". „Ca un scripete", spuse soţia. „Sigur, ca un scripete", răspunse soţul, el însuşi mirat de puterea magnetului.

De atunci înainte, ori de câte ori nevastă-sa era cuprinsă de spaima că lumea se sfârşeşte, el o-ntindea şi-i aşeza capul cum trebuie.

Faptul acesta se petrecea brusc şi fără o frecvenţă precisă, o dată la câteva zile sau la câteva luni. Şi i-a aplicat magnetul, cu rezultate mulţumitoare, chiar şi maică-sii, când a început să-i fie frică că se deschid mormintele şi-ncep să iasă morţii.

Câteodată doctorul Maggiani se gândea că deţine o invenţie importantă la nivel ştiinţific, care nu fusese încă descoperită de altcineva (în afară de unchi). Dar se temea de medicina oficială, fiind el farmacist, aşa că nu a vorbit niciodată în public despre asta. Spunea doar că unchiul său a fost în legătură cu Freud, de la care mai păstra o scrisoare din 1918. Unchiul său era din Lavarone (unde Freud îşi petrecea vacanţele) şi vorbea germană: făcuse obiecţii asupra principiilor psihanalizei şi propusese câteva reforme, printre care şi cea a magnetului.

Această reconstituire a faptelor explică o frază pe care Maggiani, ajuns la o vârstă venerabilă, obişnuia s-o spună cu convingere. Zicea: dacă magnetul ar fi mai răspândit, omul ar fi mai bun.

Epilog swpranumerar

În multe oraşe, pe la periferie, rătăcesc adesea indivizi în vârstă, de sex masculin, fără acte de identitate şi în stadiu de amnezie generală. Unii dintre ei sunt repuşi în custodia rudelor, alţii nu pot fi identificaţi şi nici nu este reclamată dispariţia lor.

Sunt indivizi care, dintr-un impuls spontan, ies din casă şi pornesc într-o direcţie pe care mai apoi nu şi-o mai amintesc. îţi dau senzaţia că ar avea o întâlnire. Uneori parcurg pe jos kilometri întregi. Câte unii se urcă în mod automat în tren, fără să ştie de unde au plecat şi la ce staţie trebuie să coboare. De obicei sunt găsiţi de către poliţişti şi se repetă mereu acelaşi dialog.

Individul neidentificat, având o vârstă de circa şaptezeci de ani, este dus la secţia de poliţie. În general, nu opune rezistenţă. Este introdus în birou (cum rezultă dintr-unul din ultimele cazuri consemnate). Dar cetăţeanul în chestiune caută imediat ieşirea. Trece prin faţa uşii, fără s-o observe, şi se îndreaptă spre un colţ al camerei.

Pipăie colţul şi spune: „Ah, da' ăsta e un labirint!"

I se arată uşa. Atunci se uită şi zice: „În sfârşit! Asta e ieşirea?”

Când a ajuns pe culoar, în loc să-l străbată se izbeşte de peretele din faţă şi caută ceva cu mâna: „Dar fereastra unde e?”

I se răspunde: „Aici nu sunt ferestre”. Rămâne surprins. „Şi totuşi aici parcă era una”. Tot ţinându-se cu mâinile de pereţi şi pipăind, porneşte spre dreapta. Se loveşte cu un genunchi de scaun şi-ncepe să dea cu şutul. Spune, cu o expresie alarmată: „Ale cui sunt, domnule, pisicile astea? Ale portarului?”

I se răspunde că e doar un scaun. Râde şi continuă: „Hm, scaunul portarului”.

Este condus de-a lungul culoarului. Opune o oarecare rezistenţă şi repetă: „Încet, încet, ce, vreţi să mă faceţi să cad pe scări?”

I se spune că nu sunt scări, aşa că poate sta liniştit. Pare că se linişteşte, dar rămâne prudent. „Ei, ce ţi-e şi cu treptele astea… Dacă nu eşti atent, nici nu le vezi”.

Până la urmă intră, însoţit, în biroul pentru persoane rătăcite. Este invitat să stea jos. Spune: „Ia uite ce de lume! Toţi aşteaptă?” Salută în dreapta pe cineva, prin semne, şi zice: „Hai, că e loc, mai e loc aici” şi arată spre perete.

E întrebat care e numele lui de familie. „Boni, mă numesc Boni”. Se ridică-n picioare şi repetă: „Ce de lume! Da’ cum de-ncap toţi?”

I se spune că nu e decât el. Zâmbeşte, în semn că a-nţeles, şi arată spre dreapta. „N-am mai văzut niciodată atâţia. Da’ ce, e un concurs, ceva?”

I se răspunde că nu. Pare mulţumit.

„Câţi ani aveţi?” Se gândeşte îndelung: „Nevastă-mea ştia, eu nu prea ţin la asta”. Face semne, ca şi cum ar invita pe cineva să se aşeze.

„Boni – este întrebat – ce-aţi făcut în viaţă?” Se apleacă înainte, uimit. Pare impresionat de cuvânt. I se repetă întrebarea. Închide ochii, aproape plângând. Zice: „În viaţă? – şi plânge – ce am făcut? Am făcut puţin. Vă jur”.

„Bine, dar ce anume? – e întrebat – funcţionar? Eraţi funcţionar?” La care el răspunde imediat: „Nu, nu, vă jur”.

„Cu ce v-aţi ocupat?” Se uită de jur-împrejur. Spune, cu jumătate de glas: „N-am avut timp; a fost aşa de scurtă”. Şi repetă: „Viaţa! A fost aşa de scurtă”. Şi plânge când pronunţă cuvântul viaţă. îşi suflă nasul. „Întrebaţi-o şi pe nevastă-mea – adaugă –, ea ştie cel mai bine”. Pe urmă se uită spre dreapta. „Unde se duc?” Pare îngrijorat şi spune, tot uitându-se către dreapta: „Unde vă duceţi?” Se-ndreaptă spre colţul camerei şi pipăie zidurile. „Nu mai e clanţa?” întreabă.

În general nu se deţin alte informaţii nici despre identitatea, nici despre viaţa sa trecută.

Cuprins

Către cititor 5
1. Expertul în aeronautică 7
2. Cei trei magi 11
3. Familia Scalabrini 16
4. Piromanii 19
5. Luigi Pierini socotitor 26
6. Inamicul vitezei 30
7. Sinucideri la locul de muncă 38
8. Măsurătorul de tensiune 42
9. Albanezii 47
10. Nobilul Pezzenti 52
11. Pictorul Cimetta 56
12. Victimele revoluţiei 59
13. Carnavalul din cincizeci şi şase 62
14. Sinucideri cu defect 73
15. Primo Apparuti 75
16. Republica imbecililor congenitali… 78
17. Femeia zisă şi balena 85
18. Martirul picioarelor 88
19. Cesare Lombroso 91
20. Apariţia neconcludentă a Fecioarei Maria 97
21. False sinucideri 107
22. Excursiile de duminică 109

23. Cocota ratată 112
24. Amintiri ale supravieţuitorilor din lagărele de concentrare 119
25. Poetul Dino Campana 122
26. Fiinţe duble şi pitici 128
27. Diavolul şi imbecilul 130
28. Amanţii sinucigaşi 140
29. Microcefalul Battista 143
30. Romancierul realist 147
31. Utilizarea magnetului împotriva ideilor fixe morbide 151
Epilog supranumemr 156
Apariţii în colecţia
Cartea de pe noptieră i
2 3 4 5 6 7 8 9
11
Yasushi Inoue, *Puşca de vânătoare*
Yasunari Kawabata, *Vuietul muntelui*
Yukio Mishima, *După banchet*
Yasunari Kawabata, *Frumuseţe şi întristare*
Yasunari Kawabata, *O mie de cocori*
Yukio Mishima, *Templul de aur*
Paulo Coelho, *Veronika se hotărăşte să moară*
Patrick Suskind, *Parfumul*
Marguerite Yourcenar, *Povestiri orientale*
Giovanni Arpino, *Parfum de femeie*
Aleksandr Soljeniţîn, *O zi din viaţa lui Ivan Denisovici*
12 13
14 15
Mario Vargas Llosa, *Mătuşa Julia şi condeierul* Marguerite Yourcenar, *Alexis sau Tratat despre lupta zadarnică*
Andrei Makine, *Pe vremea fluviului Amur* Nina Berberova, *Cartea fericirii*

16 Pär Lagerkvist, *Baraba*
17 Patrick Suskind, *Porumbelul*
18 Nina Berberova, *învierea lui Mozart*
19 Pascal Quignard, *Toate dimineţile lumii*
20 Marguerite Yourcenar, *Memoriile lui Hadrian*
21 Leif Panduro, *Ferestrele*
22 Mihail Bulgakov, *Maestrul şi Margareta*
23 Paulo Coelho, *Al cincilea munte*
24 Andrei Makine, *Muzica unei vieţi*
25 Lev Tolstoi, *Moartea lui Ivan Ilici*
26 Florin Manolescu, *Misterul camerei închise*
27 Paulo Coelho, *Alchimistul*
28 Paulo Coelho, *Diavolul şi domnişoara Prym*
29 Carlos Fuentes, *Instinctul lui Inez*
30 Marguerite Duras, *Amantul*
31 James Joyce, *Oameni din Dublin*
32 Alessandro Baricco, *Novecento*
33 Peter Esterhâzy, *O femeie*
34 Pascal Quignard, *Terasă la Roma*
35 Paulo Coelho, *La râul Piedra am şezut şi-am plâns*
36 Nina Berberova, *Acompaniatoarea*
37 Hubert Lampo, *Madona din Nedermunster*
38 Pär Lagerkvist, *Piticul*
39 Nina Berberova, *Trestia revoltată*
40 Richard Bach, *Pescăruşul Jonathan Livingston*
41 Friedrich Dürrenmatt, *Pana de automobil*
42 Heinrich Böll, *Onoarea pierdută a Katharinei Blum*
43 Paulo Coelho, *Manualul războinicului luminii*
44 Marguerite Yourcenar, *Obolul visului*
45 Friedrich Dürrenmatt, *Făgăduiala*
46 Adolfo Bioy Casares, *Invenţia lui Morel*
47 Mario Vargas Llosa, *Cine l-a ucis pe Palomino Molero*?
48 Daniel Keyes, *Flori pentru Algernon*

49 Adolfo Bioy Casares, *O păpuşă rusească*
50 Carlos Fuentes, *Diana*
51 Alain de Botton, *Eseuri de îndrăgostit*
52 Patrick Modiano, *Micuţa Bijou*
53 Tennessee Williams, *Primăvara la Roma a doamnei Stone*
54 Mario Vargas Llosa, *Elogiul mamei vitrege*
55 Carlo Frabetti, *Cartea iad*
56 William Maxwell, *La revedere, pe mâine*
57 Apostolos Doxiadis, *Unchiul Petros şi Conjectura lui Goldbach*
58 Carson McCullers, *Răsfrângeri într-un ochi de aur*
59 Martin Walser, *Cal în fugă*
60 Martin Page, *M-am hotărât să devin prost*
61 William Golding, *Zeul scorpion*
62 Torgny Lindgren, *Legende*
63 Marguerite Yourcenar, *Lovitura de graţie*
64 Robert Musil, *Rătăcirile elevului Törless*
65 Siegfried Lenz, *Moştenirea lui Arne*
66 Ludmila Ulitkaia, *Soniecika*
67 Imre Kertesz, *Drapelul englez*
68 Karel Čapek, *Cartea apocrifelor*
69 Glendon Swarthout, *Binecuvântaţi animalele şi copiii*
70 Mihail Sebastian, *Femei*
71 Georges Bernanos, *O crimă*
72 Franz Werfel, *Agapa absolvenţilor*
73 Vladimir Nabokov, *Maşenka*
74 Natsume Soseki, *Călătoria*
75 Mircea Cărtărescu, *De ce iubim femeile*
76 Michel de Ghelderode, *Povestiri crepusculare*
77 Bernardo Atxaga, *Memoriile văcuţei MU*
78 Ludmila Ulitkaia, *înmormântare veselă*
79 David Foenkinos, *Potenţialul erotic al soţiei mele*
80 Paul Guimard, *Strada Le Havre*
81 Helmut Krausser, *Canişul divei*

82 Roger Callois, *Pilat din Pont*
83 André Pieyres de Mandiargues, *Muzeul negru*
84 Mihail Sebastian, *Fragmente dintr-un carnet găsit*
85 Paul Guimard, *Bunurile vieții*
86 Adolfo Bioy Casares, *Dormind la soare*